സ്കന്ദപുരാണമ്/ഖണ്ഡഃ 8 (അമ്ബികാഖണ്ഡഃ)/12

http://aksharamukha.appspot.com/api/website?source=Devanagari&target=Malayalam&preOptions=[]&postOptions=[]&nativize=false&url=https://sa.wikisource.org//sa.wikisource.org/s/fc3
< സ്കന്ദപുരാണമ് | ഖണ്ഡഃ 8 (അമ്ബികാഖണ്ഡഃ)

പൂർവ പൃഷ്ഠം (അധ്യായാഃ 101 - 110) (http://aksharamukha.appspot.com/api/website?source=Devanagari&target=Malayalam&preOptions=[]&postOptions=[]&nativize=false&url=https://sa.wikisource.org/s/aib) | ആഗാമീ പൃഷ്ഠം (അധ്യായാഃ 121 - 130) (http://aksharamukha.appspot.com/api/website?source=Devanagari&target=Malayalam&preOptions=[]&postOptions=[]&nativize=false&url=https://sa.wikisource.org/s/aj7)

॥

വ്യാസ ഉവാച1

ഗതേ ദിവം മഹാദേവേ വ്രതമാദേഷ്ടുമുത്തമമ് .

ഏകാകിനീ മഹാദേവീ കിഞ്ചക്രേ തദനന്തരമ് . . 1 . .

സനത്കുമാര ഉവാച

ഗതേ ദിവം മഹാദേവേ ദേവീം ഗിരിവരാത്മജാമ് .

ഉപതസ്ഥുർമഹാഭാഗാ ദേവ്യോ ലോകസ്യ മാതരഃ . .2. .

ഭരതസ്യ സുതാഗ്നേസ്തു മാലിനീത്യഭിവിശ്രുതാ .

ശുചാവതീ ച ദേവസ്യ പർജന്യസ്യ സുതാവ്യയാ . . 3 ..

1 സന ഉ - ക. . 2 തസ്മിന - ക .

സാവിത്രീ വേദമാതാ ച ഗായത്രീ ദുർഗയാ സഹ .

ശ്രീഃ കീർതിശ്ചൈവ ലക്ഷ്മീശ്ച ധൃതിഃ പ്രജ്ഞാ തഥൈവ ച ..4. .

ഖ്യാതിർദിതിർദനുശ്ചൈവ അദിതിഃ സിംഹികാ ഖശാ4 .
രാകാ കുഹൂഃ സിനീവാലീ തഥൈവാനുമതിഃ5 ശുഭാ .. ..5. .
ഗങ്ഗാ സരസ്വതീ ചൈവ തഥാന്യാഃ സരിതഃ ശുഭാഃ .
ഋഷീണാം ചൈവ യാഃ പത്ന്യോ ദേവാനാം യക്ഷരക്ഷസാമ് .
ഉരഗാണാം ഖഗാനാഞ്ച ഗന്ധർവാണാം തഥൈവ ച . . 6..
ഏതാസ്സർവാസ്തഥാഗമ്യ നമസ്കൃത്യ ച പാർവതീമ് .
പപ്രച്ഛുഃ സർവധർമജ്ഞാ ധർമം ധർമാർഥസംശ്രിതാഃ . .7..
കേന ധർമേണ ദേവേശേ തപസാ വാ ശുഭാനനേ .
സുമഹത് പ്രാപ്യ പുണ്യം കിഞ്ചാക്ഷയ്യം പ്രകീർതിതമ് . .8 ..
ദേവ്യുവാച
യുഷ്മാകന്തു ഹിതാർഥായ ലോകാനാഞ്ചൈവ സുവ്രതാഃ .
കഥയിഷ്യാമ്യഹം ധർമം യഥാവദനുപൂർവശഃ . .9. .
അന്നദാനാത് പരം ദാനം നൈവ കിഞ്ചിദ്ധി8 വിദ്യതേ .
അന്നാദ് ഭവന്തി ഭൂതാനി9 തസ്മാത്തദധികം സ്മൃതമ് .. 8.111.10 ..
അന്നം യസ്തു സുസംസ്കൃത്യ പ്രയച്ഛേത ദ്വിജാതയേ .
സ സർവകാമാനാപ്നോതി10 പൂജ്യതേ ച ത്രിവിഷ്ടപേ .. 11 ..
മയൂരഹംസയുക്തേന11 സർവകാമസമൃദ്ധിനാ12 .
വിമാനേനാർകഭാസേന13 അന്നദോ യാതി വൈ ദിവമ്14 . . 12 ..
യദി മാനുഷ്യമായാതി15 കദാചിത് സ നരോത്തമഃ .
ധനധാന്യസമാകീർണഃ കുലീനഃ സ്യാച്ച16 രൂപവാൻ .. 13 . .
യഥാശക്തി തു യോ ദദ്യാദ് ദിവസേ ദിവസേ നരഃ .
സ തേന കർമണാപ്നോതി പ്രജാപതിസലോകതാമ് . . 14..

3 ദേവമാതാ - ക . 4 സ്വഷാ - ഖ. . 5.. നുമതീ - ക ഖ . 3 ഋഷീണാം പത്നയോ യാശ്ച - ക. ഖ. . 7 നമസ്കൃത്വാ - ക. ഖ. . 8.. ശ്ച (ച്ച) - ക . 9 സത്വാനി - ഖ . 10 സർവകാമാനവാപ്നോതി - ക. . 11 മയൂരഹംസയുക്തം ച - ക . 12.,. സമൃദ്ധിമത് - ക. . 13 വിമാനം സൂര്യസംകാശം - ക. . 14 ലഭതേ ശുഭമ് - ക. 15 മാനുഷ്യാംതാം യാതി - ഖ. . 16 സമാകീർണേ കുലേ ജായതി - ഖ .

കദാചിദപി യോ ദദ്യാദന്നം വിപ്രായ സംസ്കൃതമ് .
തസ്യാപി തച്ഛതഗുണം സഹസ്രഗുണമേവ ച .. 1 5. .
ഉപതിഷ്ഠതി ലോകേഷു ഇഹാപി ച സുഖീ ഭവേത് .
അവധൂതമവജ്ഞാതമസത്കൃതമഥാപി17 ച . .1 6 ..
അന്നം പ്രദദ്യാദ്യോ ദേവ്യോ18 യാദൃശം താദൃശം ശുഭാഃ19 .
തസ്യാപി നരകേ ഘോരേ യാത്യമാനസ്യ രാക്ഷസൈഃ .. 17. .
ഉപതിഷ്ഠേത ബഹുധാ തൃപ്തിര്യേനാസ്യ ജായതേ20 .
യദി മാനുഷ്യമായാതി കദാചിത് സ നരഃ പുനഃ . . 18. .
മ്ലേച്ഛേഷു ഭോഗീ ഭവതി രമതേ ച യഥാമരഃ .
അന്നേമേവം വിശിഷ്ടം ഹി തസ്മാന്ന പരമം21 ഭുവി . . 19 . .
അന്നം പ്രജാപതിഃ പ്രോക്തം സ ച സംവത്സരോ മതഃ .
സംവത്സരശ്ച യജ്ഞോऽസൗ യജ്ഞേ സർവം പ്രതിഷ്ഠിതമ് . .8.111.2 0 . .
തസ്മാദ് ഭവന്തി ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച .
തസ്മാദന്നം വിശിഷ്ഠന്തു സർവേഭ്യ ഇതി വൈ ശ്രുതിഃ .. 21 ..
അന്നദാനാത്പരം ദാനം നൈവ കിഞ്ചിദ്ധി വിദ്യതേ .
അന്നാദ് ഭവന്തി ഭൂതാനി തസ്മാത്തദ്വൈ22 പ്രശസ്യതേ . .22 ..
സുഗന്ധാഃ ശീതലാശ്ചാപോ രസൈർദിവ്യൈഃ സമന്വിതാഃ .
യഃ പ്രയച്ഛതി വിപ്രേഭ്യസ്തസ്യ ദാനഫലം ശൃണു . .23 . .
വിമാനം സൂര്യസംകാശമപ്സരോഗണനാദിതമ് .
സോധിരൂഹ്യ ദിവം യാതി വരുണസ്യ സലോകതാമ് ..24..
തത്രാസാവയുതാന്യഷ്ടാവുഷിത്വാ ദേവവത് സുഖീ .
കുലേ മഹത്യസംകീർണോ23 ജായതേ ധനധാന്യവാൻ . .25..
ആപാന്തു പൂർണം യോ ഭാണ്ഡം ബ്രാഹ്മണായ പ്രയച്ഛതി .
രസാസ്തസ്യോപതിഷ്ഠന്തി പൂജ്യതേ ച ദിവം ഗതഃ ..26. .

17 മസംസ്കൃതമഥാപി - ഖ. . 18 ദേവി - ക. ഖ. . 19 ശുഭേ - ക. ഖ . 20 ലഭതേ പുണ്യമവ്യയം - ഖ. . 21 ന തസ്മാത് പരമം - ഖ. . 22.. .ച്ചൈതത് - ഘ. . 23. സംകീർണേ - ഖ. .

. 584 .
ഭാജനാനി ച യോ ദദ്യാത് സുപൂർണാനി ശുഭാനനാഃ24 .
ഭാജനം സ്യാത് സ ഭോഗാനാം താരയേച്ച25 പിതൄൻ ഭയാത് . .27. .
തഡാഗം യസ്തു കുർവീത അപാം ദേവ്യഃ26 സമൃദ്ധിമത് .
അപഃ27 പിബന്തി വൈ യത്ര സർവേ ജന്തവ ഏവ ച ..28. .
താരയിത്വാ ച സ പി□□□സ്തഥൈവ ച പിതാമഹാൻ .
പ്രപിതാമ□□□ശ്ച ലോകേഷു കമികേഷു28 വിഹങ്ഗമഃ ..29..
ചരതേ ദേവവദ്ദേവ്യോ വർഷായുതശതാനി ഷട് .
പുനശ്ച മാനുഷേ ലോകേ സർവരോഗവിവർജിതഃ ..8.111.3 0 ..
ഭോഗീ ഭവതി ഭോഗാനാം രാജമാത്രശ്ച ജായതേ .
ദാതാ യജ്വാ ച ബലവാൻ സുപ്രഭഃ പ്രിയദർശനഃ .. 31 . .
അവടം യോ നരഃ കുര്യാദപാം പൂർണം ശുചിസ്മിതാഃ29 .
ദദ്യാച്ച ബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്തം ഭോജയിത്വാ യഥാർഥവത് . .3 2. .
അഷ്ടാഭിശ്ച വിചിത്രാഭിഃ30 പതാകാഭിരലംകൃതമ് .
ധ്വജേന വൈജയന്ത്യാ ച പുഷ്പൈശ്ച സമലംകൃതമ് . .3 3 ..
സ താരയിത്വാ തു പിതൄൻ വിമാനേന നരോത്തമഃ .
യാത്യപ്സരോപഗീതേന31 വരുണസ്യ സലോകതാമ് ..34..
ഹിരണ്യം ഹേമ ഭൂമിം വാ തിലാൻ രത്നാനി വാപി യഃ .
പ്രദദ്യാത് സർവഭൂതേഭ്യസ്തസ്യ പുണ്യഫലം ശൃണു ..35. .
സ വിമാനേന മഹതാ സർവലോകസമന്വിതഃ .
ഇന്ദ്രസ്യ ലോകം32 സംപ്രാപ്യ മോദതേ വിബുധോ യഥാ . .3 6..
തതശ്ച്യുതശ്ച ധർമാത്മാ സർവകാമസമൃദ്ധിമാൻ .
കുലേ മഹതി ലോകേസൗ33 ജായതേ സുഭഗശ്ച ഹ . . 37..
യസ്തു വൃക്ഷം പ്രകുരുതേ ഛായാപുഷ്പഫലോപഗമ് .
പഥി ദേവ്യോ34 നരഃ സോമ്യേ35 സ താരയതി വൈ പിതൄൻ . . 38..

24 ശുഭാനനേ - ക. ഖ. .... 25 സ്താരണാച്ച - ക . 26 ദേവി - ക. ഖ. . 27 ഗാവഃ - ക. . 28 കാമകേഷു - ക . 29 സമശ്നുതേ - ക,? സ്മിതേ - ഖ . 30 രവിചിത്രാഭിഃ - ക. . 31 യാത്യപ്സരസ- ഗീതേന - ഖ. . 32 ഇന്ദ്രലോകം സ - ഖ. . 33 ലോകേശോ - ഖ. . 34

ദേവി - ക. ഖ. . 35 സോമ്യാഃ? .

585

തഥൈവ ദത്ത്വാ വിപ്രേഭ്യോ നിഷ്ക്രീയ ച പുനർനരഃ35 .
സ യത് ഫലമവാപ്നോതി തച്ഛൃണുധ്വം36 മഹാപ്രഭാഃ37 . . 39 . .
യാവദ് വൃക്ഷസ്യ പുഷ്പാണി ഉപയുഞ്ജന്തി38 ദേഹിനഃ .
ഫലാനി ചൈവ ഭക്ഷ്യന്തേ ജന്തുഭിഃ ഫലിതസ്യ തു . .8.111.40 ..
താവദ്വർഷസഹസ്രാണി താരയിത്വാ പിതൄനപി .
സോമലോകം സമാസാദ്യ സോമൃതം39 ഫലമാപ്നുയാത് . .41 ..
ഫലാനി യഃ പ്രയച്ഛേത ബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്സമാഹിതഃ
ഫലാനാം സ തു ഭാഗീ സ്യാദ്ബഹൂനാം സുഭഗശ്ച ഹ . .42 ..
കാഷ്ഠാനി യഃ പ്രയച്ഛേത ഹേമന്തേ നരസത്തമഃ .
ബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്തദാ ദേവ്യഃ40 സോഗ്നിലോകം സമശ്നുതേ . .43 . .
ഭാജനം യഃ പ്രയച്ഛേത ഹൈമം രത്നവിഭൂഷിതമ് .
സോപ്സരഃശതസംകീർണേ വിമാനേ ദിവി മോദതേ . .4 4. .
രാജതം യഃ പ്രയച്ഛേത വിപ്രേഭ്യോ ഭാജനം ശുഭാഃ41 .
സ ഗാന്ധർവപദം പ്രാപ്യ ഉർവശ്യാ സഹ മോദതേ . .55 . .
താമ്രം യോ ഭാജനം ദദ്യാദ് ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ വിശേഷതഃ .
സ ഭവേദ് യക്ഷരാജസ്യ യക്ഷോ ബലസമന്വിതഃ . .46 . .
ഗൃഹം യസ്തു പ്രയച്ഛേത സർവകാമസമൃദ്ധിമത് .
സ ലോകം ബ്രഹ്മണഃ പ്രാപ്യ സർവകാമൈർനിഷേവ്യതേ . .47. .
സർവകോടീഃ42 സ തത്രോഷ്യ ചതസ്രസ്തേന കർമണാ .
ഗൃഹമേധീ യദാ ദാതാ ഭോഗ���ശ്ചൈവ ജായതേ . .48. .
ഓഷധീര്യഃ പ്രയച്ഛേത ധാന്യാനി വിവിധാനി ച .
സ സർവകാമസംമൃഷ്ടം43 സോമലോകം സമശ്നുതേ . .49 . .
തത്ര വർഷസഹസ്രാണി സപ്ത സ്ഥിത്വാ പുനർനരഃ .
ഇഹ സർവ ധനോപേതോ44 ഭോഗാവാനഭിജായതേ . .8.111.5 0 . .

35 പുനഃ പുന - ഖ. . 36 തച്ഛൃണുഷ്വ - ക. ഖ . 37 മഹാപ്രഭേ - ക. ഖ. . 38 ഉപയുജ്യന്തി - ക. . 39 സോമൃതഃ - ക ഖ. . 40 ദേവി - ക. ഖ . 41 ശുഭേ - ക. ഖ. . 42 വർഷകോട്യഃ - ക ഖ . 43 സംമൃദ്ധം - ക., സംപൂർണം - ഖ. . 88 സർവനരോപേതോ - ഖ .

യസ്തു ക്ഷേത്രം പ്രയച്ഛേത നിഷ്പന്നം ഫലവത്പുനഃ .
സ തു ക്ഷേത്രപതിർഭൂത്വാ45 പ്രാജാപത്യം സമശ്നുതേ ..51 ..
യസ്തു ഭൂമിം പ്രയച്ഛേത ബ്രഹ്മണായ മഹാത്മനേ .
സ സർവലോകേഷു46 സുഖീ വിമാനേന സുവർചസാ . .52. .
ബഹൂന്യബ്ദസഹസ്രാണി ചരതേ കാമരൂപവാൻ .
യദ്ധി മാനുഷ്യമായാതി സ നരഃ കാലപര്യയാത് . .53 ..
തത്ര കാമദുഹാ47 തസ്യ മഹീ ഭവതി സർവശഃ .
യസ്തു വസ്ത്രം പ്രയച്ഛേത ബ്രാഹ്മണായ മഹായശാഃ .. 54. .
സ ലോകം പ്രാപ്യ വൈരാജം വർഷകോടിം സുഖം വസേത് .
ആസനം യഃ പ്രയച്ഛേത സംവീതം48 ബ്രാഹ്മണായ വൈ ..55. .
സ രാജ്യസ്ഥാനമാപ്നോതി സ്വർഗം ചാപ്നോതി വിജ്വരഃ .
യസ്തു ശയ്യാം പ്രയച്ഛേത സ്വാസ്തീർണാം49 നരസത്തമഃ ..56. .
സ തു ഭാര്യാഃ പ്രിയാ ദേവ്യോ ബഹ്വീർഭക്താഃ സമശ്നുതേ .
യസ്തു കന്യാം പ്രയച്ഛേത ബ്രാഹ്മണായ സ്വലംകൃതാമ് ..57...
സ ഗത്വാ പിതൃലോകം വൈ വർഷായുതശതം വസേത് .
ഇഹ ചാപി പുനർജാതഃ സർവകാമസമന്വിതഃ . .58..
ഭാര്യാഃ പ്രാപ്നോതി ഭക്താശ്ച പ്രജാ���ശ്ചോപജായതേ .
അശ്വം യസ്തു പ്രയച്ഛേത ഹേമചിത്രം സുലക്ഷണമ്50 . .59 . .
സ തേന കർമണാ ദേവ്യോ51 ഗാന്ധർവം ലോകമശ്നുതേ .
രഥമശ്വം ഗജം ദാസീം കന്യാം ഗൃഹമഥാപി ച . .8.111.60 ..
ഭൂമിഞ്ച യഃ പ്രയച്ഛേത സ രാജാ ഭുവി ജായതേ .
???? - - - - - - - - - - - .. 61 ..
വിധിനാ മന്ത്രയുക്തേന52 തസ്യ ധർമഫലം മഹത്53 .
സർവകാമദുഘാ50 സാസ്യ ധേനുർഭൂത്വോപതിഷ്ഠതി55 ..62. ʃ

45 ക്ഷേത്രോനുംമാം - ക, ക്ഷേത്രം പുമാം ഭൂത്വാ - ഖ. . 46 ലർവലോകേ സ ച - ക. . 47 കാമവഹാ - ക., കാമദുഘാ (?) . 48 സവീതാ - ക. . 49 സ്വാസ്തീർണം - ക . 50 സലക്ഷണമ് - ക. . 51 ദേവി - ക. ഖ. . 52 യത്ര യുക്തേവ - ക . 53 ശൃണു - ക. . 54 സർവകാമദുഹാ - ക. ഖ. . 55 ധേനുഭൂത്വാവതിഷ്ഠതി - ക. .

ജലധേനും ച യോ ദദ്യാത് തസ്യ ദാനഫലം മഹത് .
പ്രാപാം ശുഭാം56 തഡാഗം57 വാ കൂപം വാപി സുപുഷ്കലമ് . .63 . .
കൃത്വാ കുമ്ഭാൻ സുസംപൂർണാൻ ഗന്ധമാല്യൈരലംകൃതാൻ .
പുഷ്പൈശ്ച വിവധാകാരൈരഭ്യർച്യ ദ്വിജസത്തമാൻ . .64..
ഭക്ഷ്യഭോജ്യൈഃ സുപ്തൃപ്സ്താൻ58 തിലപാത്രാണി ദാപയേത് .
ദക്ഷിണാം പുഷ്കലാം ദാദ്യത് തേഭ്യസ്താം59 സ്പർശയേത്തതഃ ..65..
ആപഃ ശിവാശ്ച സൗമ്യാശ്ച തർപയന്തു പിതൄന്മമ .
കാമഗാഃ കാമദാതാരോ ഭവന്തു പിതരഃ സദാ60 . .66..
ഏവം ദത്ത്വാ തു താം ധേനും പുനഃ ക്രീത്വാ61 ച വൈ തദാ .
വാഹയേത്തത്62 പ്രപാം ദേവ്യോ63 ബ്രഹ്മലോകസമർപണീമ് .. 67. .
തിലപാത്രാണി ദത്ത്വാ64 ച തഥാ വസ്ത്രയുഗം നവമ് .
സുവർണസ്യ ച സാന്നിധ്യം65 ഫലാനി വിവിധാനി ച ..68. .
തതോ ദദ്യാച്ഛുചിഃ സ്നാതോ ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ യഥാവിധി .
- - - - - - - - - - - - - - - - . .69 . .
ഘൃതം ഗാവഃ പ്രസൂയന്തേ ഘൃതം ഭൂമ്യാം പ്രതിഷ്ഠിതമ് .
ഘൃതമഗ്നിശ്ച ദേവാശ്ച ഘൃതം മേ സംപ്രദീയതാമ് . .8.111.70 . .
ഏവം വിധാനതോ ദത്ത്വാ ബ്രഹ്മലോകമവാപ്നുയാത് .
യോ നരോ ഗാം പ്രയച്ഛേത സവത്സാം കാംസ്യദോഹനീമ്66 . .71 . .
ഹേമശൃങ്ഗീം രൂപ്യഖുരാം67 ദുകൂലക്ഷൗമവാസിതാമ് . .
ശയ്യാസ്തരണസംപന്നാം ബഹുപുഷ്പഫലൈര്യുതാമ് ..72 . .
ബ്രാഹ്മണാംസ്തർപയിത്വാ തു ഗന്ധമാല്യൈരലംകൃതാമ് .
ദാനകാലേ തതസ്തസ്യാഃ സുരാ ഗാത്രാണി68 സംശ്രിതാഃ .73 . .

ബ്രഹ്മാ തസ്യാഃ സ്ഥിതോ മൂർധ്നി ശക്രോപാനം69 സമാശ്രിതഃ .
ചന്ദ്രാദിത്യൗ ച നേത്രസ്ഥൗ ഘ്രാണേ70 വായുഃ പ്രതിഷ്ഠിതഃ71 ..74. .

56 സഭാം - ക. . 57 തഡാഗാൻ - ക ഖ. . 58 സുതൃപ്താനാം - ക ഖ. . 59 തേഭ്യസ്താഃ ക.. 60 ഭവത്വിതി ച പൈദയത് - ഖ. . 61 കൃത്വാ - ക. . 62 വഹായേതി - ക. . 63 ദേവി - ക. ഖ 64 യോ ദദ്യാത് - ക. . 65 സാന്നിധ്യം - ഖ. . 66 കാംസദോഹനീമ് - ക., കാമദോഹനീമ് - ഖ.,.. 6 ദോഹിനീമ് ക. 67 രൂക്മഖുരാം - ക. . 68 ശാസ്ത്രാണി - ക. . 69 ശക്രഃ പാദം - ഘ. . 70 പ്രാണേ - ഘ 71 പ്രഭഞ്ജനഃ - ക. .

മുഖം തസ്യാഃ ശ്രിതോ വഹ്നിർജിഹ്വാ സോമഃ സ്വയം പ്രഭുഃ .
കർണയോസ്തു ദിശഃ സർവാഃ ശിരാ72 രുദ്രാഃ സമാശ്രിതാഃ ..75. .
പാദയോർലോകപാലാശ്ച73 സർവേസ്ഥീനി ച പർവതാഃ .
സമുദ്രാസ്സപ്ത ജഠരേ ഗ്രീവായാം തപനാഃ ശ്രിതാഃ . .76 . .
സാസ്നാം ഗങ്ഗാ സരിച്ഛ്രേഷ്ഠാ പാർശ്വയോർവസവഃ74 ശുഭാഃ .
പ്രജാപതിരുപസ്ഥശ്ച മൂത്രം75 തീർഥാനി സർവശഃ ..77. .
പുരീഷം ശ്രീരഭൂത്തസ്യാ നാഗാശ്ചാസ്ത്രാണി സർവശഃ .
സാധ്യാ വിശ്വേഥ ലോകാശ്ച പുച്ഛമാശ്രിത്യ സംസ്ഥിതാഃ ..78..
മന്ത്രാ യജ്ഞാശ്ച ദാനാനി യമാശ്ച76 ഋഷിഭിസ്സഹ77 .
നക്ഷത്രാണി ഗ്രഹാശ്ചൈവ താരാരൂപാണി യാനി ച . .79. .
ഗായത്രീ ചൈവ ത്രിഷ്ടുപ് ച ജഗതീ പംക്തിരേവ ച .
അനുഷ്ടുബൃഗ്യജുശ്ചൈവ78 സാമാന്യാഥർവണം79 തഥാ . .8.111.8 0 . .
ലോകസ്യ മാതരശ്ചൈവ മേഘാ വർഷമഥാപി80 ച .
ധർമോ നാരായണശ്ചൈവ ഭൂതാനി സരിതസ്തഥാ . .8 1 . .
രോമകൂപാനി സംശ്രിത്യ തസ്യാ ദേവാ വ്യവസ്ഥിതാഃ .
യക്ഷാശ്ച രാക്ഷസാശ്ചൈവ പിശാചാഃ പക്ഷിഭിഃ സഹ . .82 . .
യജ്ഞാശ്ച ദക്ഷിണാശ്ചൈവ തഥാ ചാപ്സരസഃ ശുഭാഃ .
ഗന്ധർവാശ്ച മഹാത്മാനോ യേ ചാന്യേപ്യേവമാദയഃ . .83
തസ്യാ വിഷാണയോർവ്യാസ സർവ ഏവ സമാശ്രിതാഃ .
ഫലാനി യജ്ഞദാനാനാം ഗതയശ്ച81 പൃഥഗ്വിധാഃ . .84. .

വത്സം സമാശ്രിതാഃ സർവേ സർവം82 ദേവമയം ശുഭമ് .
ദേവൈരധ്യാസിതാം താം തു സർവലോകനമസ്കൃതാമ്83 ..85..

72 ശിരോ - ക. . 73 സ്യാത് ക, ലോകാപാലാഃ സ്യു - ഘ . 74 പാർശ്വേ തു വസവഃ - ക . 75 മൂർത്തം - ക. . 76 നിയമാ - ഘ, യമാനി - ക . 77 നിയമൈഃ സഹ (?) . 78. പ്ച യജുശ്ചൈവ വ - ക. . 79 സാമഗാഥിവർണം - ഘ . 80 ഋതുവർഷമഥാപി - ഘ. . 81 ഋ (ക്ര) തവശ്ച - ഘ . 82 സർവേ - ക, സർവദേവമയം (?) . 83 സർവൈർഹസ്തദ്വയേന തു - ക. .

589

വിപ്രേഭ്യോ84 മന്ത്രവദ്ധസ്തേ പ്രദദ്യാത് സുസമാഹിതഃ .
കുശാൻ85 സുവർണം ബീജാനി86 തിലാൻ സിദ്ധാർഥ□□□സ്തഥാ87 ..86..
പ്രദദ്യാദ് ഗാം തതോദ്ഭിസ്തു88 മന്ത്രേണാനേന സുവ്രത89 .
സർവദേവമയീം ദോഗ്ധ്രീം സർവലോകമയീം തഥാ ..87. .
സർവലോകനിമിത്തായ സർവലോകഹിതായ ച90 .
പ്രയച്ഛാമി മഹാസത്വാമക്ഷയായ ശുഭാമിതി . .88..
ഏവം സ ദത്ത്വാ താം ഗാം തു യത്ര യത്ര പ്രജായതേ .
തത്ര തത്ര ഗതാ സാ തം91 ജന്തും താരയതേ ഭയാത്92 . .89. .
സർവ93 കാമദുഹാ94 ചൈവ സർവലോകപ്രദാ തഥാ .
സർവജ്ഞാനപ്രദാ ചൈവ സർവയജ്ഞഫലാ തഥാ . .8.111.90 ..
സർവാംല്ലോകാൻ തയാ95 ഗത്വാ രമതേ ച യഥാമരഃ .
ഇഹ ജാതശ്ച താമേവ കാമഗാം സംപ്രപദ്യതേ . .9 1 . .
സ തയാ96 മാനുഷോ ജാതോ ഗോസഹസ്രീ മഹാബലഃ .
രൂപവാൻ ധനവാംശ്ചൈവ ബഹുപുത്രശ്ച ജായതേ . . 92 . .
പ്രസൂയമാനാം യോ ഗാം തു ദദ്യാദുഭയതോമുഖീമ് .
യഥോക്തേന വിധാനേന സ ജാതിസ്മരതാം ലഭേത് . .93 ..
യസ്തു ഗാം സംപ്രയച്ഛേത ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ യഥാതഥമ് .
തമപ്യസൗ ഭയാർഥേഭ്യസ്ത്രായതേ നരകാദപി . .94. .
കൃഷ്ണാജിനം ച യോ97 ദദ്യാദ് വ്രതിനേ ബ്രഹ്മചാരിണേ .
പൃഥിവീഫലമാപ്നോതി യോഗശ്ചാസ്യ പ്രവർതതേ . .95 . .

യോഗിഭ്യോ ബ്രഹ്മചാരിഭ്യോ ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ യതാത്മവാൻ .
യഃ പ്രയച്ഛേദാവസഥം സോശ്വമേധഫലം ലഭേത് ..96. .
ആപ്തോര്യാമം പൗണ്ഡരീകം ഗോസഹസ്രഞ്ച വിന്ദതി .
സ്മൃഞ്ച പരമാ ലബ്ധ്വാ യോഗമാപ്നോതി സുവ്രതാഃ . . 97. .

84 വിപ്രായ (?) . 85 ദശാം - ഘ . 86 സുവർണബീജാനി - ക. . 87 സിദ്ധാന്തസ്തഥാ - ഘ. . 88 ഗാസ്തതോദ്ഭിസ്തു - ക. . 89 സുവ്രതാഃ (?) . 90 സർവദേവനമസ്കൃതാ - ക ഖ. . 91 സാന്തേ - ഖ, ശാന്തം - ക . 92.. ക്ഷപാത് - ക. . 93 തഥാ ക . 94 കാമദുഘാ - ഘ . 95 തഥാ - ഘ. . 96 തദാ - ഷ . 97 തതോ - ഘ. .

കമണ്ഡലും തു യോ ദദ്യാദ് ബ്രാഹ്മണായ നരോത്തമഃ ..
സ തേന കർമണാ ദേവ്യോ ധർമനിത്യത്വമാപ്നുതേ98 . .98. .
വ്യാധിതം യസ്തു വിപ്രർഷേ99 ദീനം മൂഢമചേതസമ് .
ഉദ്ധരേത യഥാശക്ത്യാ സ മുച്യേദ് ബ്രഹ്മഹത്യയാ . .99..
യഃ സുവർണ പ്രയച്ഛേത ദരിദ്രായ ദ്വിജാതയേ .
ദശാനാമശ്വമേധാനാം ഫലം പ്രാപ്നോതി ദേവതാഃ . .8.111.1 00 ..
യശ്ചൈവേമാനി സർവാണി ദാനാന്യുക്താനി കൃത്സ്നശഃ .
ദദാതി യുഗപദ്ദേവ്യഃ സ പൃഥ്വ്യാമേകരാഡ് ഭവേത്100 .. 101 . .
ഇദം യഃ ശൃണുയാന്നിത്യം ദദ്യാച്ചൈവ സ്വശക്തിതഃ .
പഠേത ച മഹാഭാഗാഃ സോപി ഗച്ഛേത് ത്രിവിഷ്ടപമ് . . 102 ..
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ ഏകാദശോത്തരശതോധ്യായഃ101

ദേവ്യുവാച1
ദേവ്യാഃ ശൃണുത ഭൂയോപി യഥാ ദാനം വിനാ ശുഭാഃ .
അയമേവോപവാസേന യഥാ ധർമോഭിലഭ്യതേ . . 1 . .
ഏകഭക്തേന യോ ദേവ്യോ മാസം മാർഗശിരം ക്ഷപേത് .
സ തേന കർമണാ ദേവ്യോ ഗോമാൻ ഭവതി നിത്യശഃ . .2. .
പൗഷമാസേന3 പുശ്ച ബഹൂനാപ്നോതി ധാർമികാൻ .
മാഘമാസേ ച കുർവാണോ ഭൂയഃ പ്രാപ്നോതി വൈ പ്രിയാഃ4 . . 3 ..

ഏകഭക്തന്തു കുർവാണഃ ഫാൽഗുനേ മാസി നിത്യശഃ .
സ്ത്രീഷു സൗഭാഗ്യമാപ്നോതി സ്ത്രിയശ്ച പരമപ്രിയാഃ ..4. .
യഃ ക്ഷപേദേകഭക്തേന ചൈത്രമാസം നരോത്തമഃ .
ധനധാന്യസമൃദ്ധേ സ5 കുലേ ജായേത രൂപവാൻ . .5. .

98 ധർമന്നിത്യത്വമാപ്നുതേ - 99 വിപ്രർഷി (?) - ക . 100 പൃഥിവ്യാ സൈകരാഡ് - ക ഖ, മുച്യതേ ഭയാത് - ഘ . 101 ദാനധ്യായഃ 110 - ഘ. .
1 സനത്കു - ക, പ ഢിത്യുവാച (?) . 2 ധർമോപി ലഭ്യതേ - ക . 3 പൗഷ്യമാസേന - ക. .
4 പ്രിയാ (ന്) - ക . 5... സമൃദ്ധേഷു - ക. .

591
വൈശാഖം യഃ ക്ഷപേന്മാസമേകഭക്തേന മാനവഃ .
യാതി സ ശ്രേഷ്ഠതാം ലോകേ പൂജിതോ ധനവാനപി .. 6 ..
ജ്യേഷ്ഠമൂലം തു യോ മാസമേകഭക്തം സമാചരേത് .
ഭ്രാതൄണാം ഭവതി ജ്യേഷ്ഠോ ഭോഗം പ്രാപ്നോതി പുഷ്കലമ് . .7.. .
ആഷാഢം ചാപി യോ മാസമേകഭക്തം സമാചരേത്7 .
സ രാജ്ഞോ മാന്യതാം പ്രാപ്യ കാമാനാപ്നോതി പുഷ്കലാൻ . .8. .
ശ്രാവണേ ചാപി യോ മാസേ തഥാ ചൈവാചരേന്നരഃ .
സേനാപത്യം സ സംപ്രാപ്യ ബലവാനഭിജായതേ . .9..
യസ്തു ഭാദ്രപദം മാസമേകഭക്തം സമാചരേത് .
സ തേന കർമണാ ദേവ്യോ ധനവാനഭിജായതേ . . 8.112.10 ..
യോപി ചാശ്വയുജം മാസമേകഭക്തേന തിഷ്ഠതി .
വാണിജ്യം ഫലതേ തസ്യ കൃഷിഃ പശുഗണാസ്തഥാ .. 11 . .
കാർതികം ത്വപി യോ മാസമേകഭക്തേന തിഷ്ഠതി .
സോശ്വമേധഫലം പ്രാപ്യ വഹ്നിലോകേ മഹീയതേ ..1 2 . .
യഃ ക്ഷപേദേകഭക്തേന യാവജ്ജീവം നരോത്തമഃ .
വിമാനേനാർകവർണ്ണേന ശക്രലോകം സ ഗച്ഛതി8 . . 13 . .
സംവത്സരം തു യഃ പൂർണമേകഭക്തേന തിഷ്ഠതി .
സ പാർഥിവസമോ ഭൂത്വാ മഹീം പാതി മഹേന്ദ്രവത് .. 14. .
അഹോരാത്രം തൂപവാസം കുര്യാദേകം നരോത്തമഃ .

ദശാനാം സ സുവർണ്ണാനാം ഫലം പ്രാപ്നോതി ശോഭിതമ് . .1 5 . .
മാസേ മാസേ ത്വഹോരത്രം യഃ കരോതി നരോത്തമഃ .
സ തേന കർമണാ ശുദ്ധോ വിദ്വാൻ ഭവതി ധാർമികഃ . . 1 6. .
ചതുർദശീമഷ്ടമീം ച പക്ഷയോരുഭയോരപി9 .
അഹോരാത്രം ക്ഷപേദ്യസ്തു സമ്വത്സരമശേഷതഃ . . 17..
സ തേന കർമണാ യുക്തഃ സർവപാപവിവർജിതഃ .
ന യാതി നരകം ദേവ്യോ യമഞ്ച ന സ പശ്യതി .. 1 8. .

6 ചൈവ - ഖ. . 7.. മേകഭക്തേന വൈ ക്ഷപേത് - ഖ. . 8 സ ഗച്ഛേച്ഛക്രലോകതാമ് - ക. . 9 ഉഭയോഃ പക്ഷയോരപി - ക. .

592
മാസേ മാസേ ച യഃ കുര്യാത് ത്രിരാത്രക്ഷപണം ബുധഃ .
കൗബേരം ലോകമാസാദ്യ സ വിന്ദേത് പരമം സുഖമ് ..19. .
ചതുർഥേഹനി യോ ഭുംക്തേ പ്രയതാത്മാ ശുചിർനരഃ .
ഗാന്ധർവം സ പദം പ്രാപ്യ മോദതേ ശക്രവദ്ദിവി . .8.112.20 . .
പഞ്ചമേഹനി യോ ഭുംക്തേ പ്രതിമാസമതന്ദ്രിതഃ .
വായുലോകം10 സമാസാദ്യ സ്വർഗലോകം സ ഗച്ഛതി ..2 1 ..
യോ ഭുംക്തേ ദിവസേ ഷഷ്ഠേ നിത്യം നിയമമാസ്ഥിതഃ .
വാരുണം ലോകമാസാദ്യ സോപി വിന്ദേത് മഹത്പദമ് ..22..
സപ്തമേഹനി യോ ഭുംക്തേ ജിതദ്വന്ദ്വോ ദൃഢവ്രതഃ .
ആദിത്യലോകമാസാദ്യ സോപി വിന്ദേത് മഹത്പദമ് ..23 ..
അഷ്ടമേ ചൈവ11 യോ ഭുംക്തേ ദിവസേ മാനവഃ ശുചിഃ .
വൈഷ്ണവം ലോകമാസാദ്യ സ ഭവേത് പരമദ്യുതിഃ ..24. .
നവമേഹനി യോ ഭുംക്തേ നരോ നിയമമാസ്ഥിതഃ .
സ വസൂനാം പ്രിയോ ഭൂത്വാ ചരതേ വസുഭിഃ സഹ ..25. .
ദശമേഹനി ഭുക്ത്വാ തു ദശാഹസ്യ ഫലം ലഭേത് .
അശ്വിഭ്യാം ച സമോ ഭൂത്വാ സൂര്യവജ്ജ്വലതേ സദാ ..26. .
മാനുഷ്യഞ്ച പുനഃ പ്രാപ്യ ദശഭാര്യാ ലഭേത സഃ .

സുബർണമക്ഷയം ചൈവ ന ചാകാലേ12 മ്രിയേത സഃ ..27..
ഏകാദശേ തു യോ ഭുംക്തേ ദിവസേ മാനവഃ ശുചിഃ .
ഏകദശ്യാഃ ഫലം പ്രാപ്യ സ രുദ്രഗണതാം ലഭേത് ..28..
സ്ഥിത്വാ തത്ര ശതാന്യഷ്ടാവതിസൗഖ്യസമന്വിതഃ13 .
ബ്രാഹ്മണത്വമനുപ്രാപ്യ യജ്വാ സ ഇഹ ജായതേ ..29..
ദ്വാദശേ ദിവസേ യസ്തു14 ദേവ്യോ ഭുംക്തേ സദാ നരഃ .
ദ്വാദശാഹം സ സംപ്രാപ്യ15 ശക്രലോകമവാപ്നുയാത് ..8.112.3 0 ..

10 വായുലോകേ - ക. . 11 അഷ്ടമേഹനി - ക. . 12... കാങ്ക്ഷം - ക. . 13 . വന്തി (ന്തേ) സൗഖ്യസമന്വിതഃ - ഖ. . 14 ചൈവ ദിവസേ - ഖ. . 15 സമാസാദ്യ - ഘ. .

തത്രോഷ്യ സ സുഖം ഭൂയ ഇഹ ജാതോ നരോത്തമഃ .
രാജാ വാ രാജമാത്രോ വാ ധന്വാ16 വാ സുമഹാൻ ഭവേത്17 . . 31 . .
ത്രയോദശേ തു യോ നിത്യമശ്നാതി ദിവസേ നരഃ .
വസേത്18 സ ഭാർഗവസ്ഥാനം പ്രാപ്യ ദിവ്യസുഖാന്വിതഃ . .3 2 . .
അഥ ചേന്മാനുഷോ ഭൂയസ്സ നരോ ജായതേ 'ശുഭാഃ19 .
ധനധാന്യസമാകീർണേ ജായതേ സത്കുലേ20 ശുഭഃ ..3 3 ..
ചതുർദശ തു യോ നിത്യം ദിവസാനി ക്ഷപേന്നരഃ .
തൗഷിതം ലോകമാസാദ്യ ഭവേദ് ഗണപതിർവരഃ . . 34. .
അർധമാസം ക്ഷപേദ്യസ്തു നിത്യമേവ ഹ്യതന്ദ്രിതഃ .
ദേവരാജേന തുല്യോസൗ ഭൂത്വാ സ്വർഗേവതിഷ്ഠതി . . 3 5. .
ഇഹ രാജാ മഹാഭൂമൗ ഭൂയ ഏവാഭിജായതേ .
യസ്തു മാസം ക്ഷപേദ്ധീരോ ജിതക്രോധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ .. 3 6. .
വിമാനേന സ ദിവ്യേന അപ്സരോഭിസ്സമാവൃതഃ .
പൂജ്യമാനോ യഥാ ദേവഃ സ്തൂയമാനശ്ച സർവശഃ . . 37 . .
ജ്വലന്നാദിത്യസംകാശോ21 നിത്യം സുഖമുപാശ്നുതേ22 .
സർവലോകേഷു വസതേ ബഹൂന്യബ്ദായുതാനി23 തു . . 3 8.
തതോ ബ്രഹ്മസദം പ്രാപ്യ ബ്രഹ്മണാ സ സുപൂജിതഃ24 .
ബ്രഹ്മലോകേ നിവസതേ യഥാ ബ്രഹ്മാ നരോത്തമഃ . . 39 . .

അഥ ചേത്പുനരായാതി ബ്രാഹ്മണോ ഭവതീശ്വരഃ .
യോഗഞ്ച തത്ര ലഭതേ യോഗൈശ്വര്യം25 സമശ്നുതേ26 . .8.112.40 . .
യോഗീശസ്സ തതോ ഭൂത്വാ ശമ്ഭോർഗണപതിർഭവേത് .
സർവേഷാം ചോപവാസാനാം വിധിം പരമപുണ്യദമ് . .41 . .
ദേവ്യഃ ശൃണുധ്വം മത്തോന്യം യഥാവദനുപൂർവശഃ .
സ്നാതഃ ശുചിരഥാചാന്തോ ഹുതാഗ്നിഃ സുസമാഹിതഃ27 ..42 . .

16 ധനീ - (?) . 17 സ മഹാൻ ഭവേത - ഖ . 18 വിശേത് - ക . 19 ശുഭഃ - ഖ . 20 സ കുലേ - ക. . 21 ജ്വലനാദിത്യസംകാശോ - ക . 22 സുഖം നിത്യം സമശ്നുതേ - ഖ . 23 ബഹൂനബ്ദായുതാൻ - ക. ഖ . 24 സുപൂജ്യതേ - ക. . 25 യ (യേ) നൈശ്വര്യം - ക . 26 സമന്വിതഃ - ഖ. . 27 സുമമീഹിതഃ - ക. .

594

ദീക്ഷയിത്വാ തഥാ28ത്മാനമുപവാസം ചരേദ് ബുധഃ .
സ്നായാത്29ത്രിഷവണം ചൈവ ജുഹുയാദഗ്നിമേവ ച ..43..
വാഗ്യതോ ക്രോധനോ ദാന്തോ ധാർമികഃ സത്യവാഗ് ഘൃണീ .
ജപൻസദൈവ ഗായത്രീം പവിത്രാണി ച നിത്യശഃ ..44..
രുദ്രാനഥ ഗണാൻ വാപി രാത്രൗ ച സ്ഥണ്ഡിലേശയഃ .
കുശാനാസ്തീര്യ വിധിവത് സ്ത്രീശൂദ്രൈഃ പരിവർജിതഃ ..45..
സമശ്നീയാത്30 തതോ ദേവ്യോ വീതശോകോ31 വിമത്സരഃ .
യാവന്ത്യഹാനി തിഷ്ഠേത താവദ്വി□□□□□സ്തു ഭോജയേത് ..46. .
തതഃ പൂർണേ തു കാലേ വൈ ബ്രാഹ്മണാനാം ശതം വരമ് .
സഹസ്രമഥവാ ശക്ത്യാ പൂജയിത്വാ തു സർവശഃ ..47..
ഹവിഷ്യം ഭോജനം ദത്ത്വാ ഗാശ്ച32 വാസാംസി ച ക്രമാത് .
സുവർണം തിലപാത്രം ച ഏകൈകസ്യ പ്രദാപയേത് .
തതസ്തത്ഫലമാപ്നോതി യദന്യൈർദുർലഭം വ്രതൈഃ ..48..
വൃഷഭം യസ്തു നീലാങ്ഗമുത്സൃജേത നരോത്തമഃ .
അന്യം വാപി മഹാഭാഗാഃ33 സ പി□□□സ്താരയേന്നരഃ ..49..
യാവന്തി തസ്യ രോമാണി വൃഷഭസ്യ മഹാത്മനഃ .
താവന്ത്യേവ സഹസ്രാണി വർഷാണാം ദിവി മോദതേ ..8.112.50..

തിലപാത്രാണി യോ ദദ്യാദ്വിപ്രേഭ്യഃ ശുദ്ധമാനസഃ .
അമാവാസ്യാം സമാസാദ്യ കൃഷ്ണാനാം (?) സുസമാഹിതഃ ..51..
സ പി□□□സ്തർപയിത്വാ തു അക്ഷയം നരപുംഗവഃ .
പിതൃലോകം സമാപ്നോതി ചിരഞ്ച സുഖമശ്നുതേ ..52..
ഉപവാസവിധിസ്ത്വേഷ കഥിതോ മേ ശുഭാനനാഃ34 .
ചാന്ദ്രായണവിധിം ഭൂയഃ ശൃണുധ്വം സുസമാഹിതാഃ ..53..
യസ്തു ചാന്ദ്രായണം കുര്യാദ്യഥോക്തം സുസമാഹിതഃ .
സ സോമലോകമാസാദ്യ സോമേന സമതാം വ്രജേത് ..54..

28 തതോ - ക ഖ. . 29 സ്നായേത - ക., സ്നാതഃ - ഖ. . 30 സപത്നീ.. - ഖ. . 31 വിശോകോ പ്രോ.. ഖ. . 32 ഗാവോ - ക . 33 മഹാഭാഗാൻ - ക., മഹാഭാഗ - ഖ. . 34 സുശോഭനാഃ - ക. .

പ്രാജാപത്യം തു35 യഃ കുര്യാദേകശോ ബഹുശോപി വാ .
പ്രജാപതിസമോ ഭൂത്വാ തസ്യ ലോകേ മഹീയതേ . .55. .
യസ്തു സാന്തപനം കൃച്ഛ്റം കരോതി നരസത്തമഃ .
ആത്മാനമുദ്ധരേത് കൃച്ഛ്റാത് സോഗ്നിലോകം ച ഗച്ഛതി36 . .56. .
മഹാസാന്തപനം യശ്ച കരോതി സുമഹാമനാഃ .
സർവജ്ഞതാമവാപ്നോതി ബ്രഹ്മലോകം ച വിന്ദതി . .57..
തുലാപുരുഷകം യശ്ച കുരുതേ ദ്വിജസത്തമഃ .
സ മുക്തസ്സർവപാപൈസ്തു ഗച്ഛേത37 ദിവമൂർജിതഃ38 ..58..
അതികൃച്ഛ്റേണ തു നരഃ ശർവസ്യ39 ഭവനം വ്രജേത് .
കൃച്ഛ്റാതികൃച്ഛ്റേണ തഥാ ഗാണപത്യമവാപ്നുയാത് . .59. .
യസ്തു സർവാണി കൃച്ഛ്റാണി കുരുതേ നരസത്തമഃ40 .
സ യം പ്രാർഥയതേ കാമം തമേവ സമുപാശ്നുതേ .. 8.112.60 . .
യസ്യ കസ്യചിദേതേഷാം41 കർതാ സ്യാത്42 സുസമാഹിതഃ .
സ തേന ശുദ്ധോ43 ഭവതി ദേവത്വഞ്ചാപി വിന്ദതി ..6 1 . .
പയോഭക്ഷസ്തു യോ നിത്യം നരഃ സംവത്സരം വസേത് .
യാവകം ചോപയുഞ്ജാനോ ഗോമൂത്രേണാഭിസംസ്കൃതമ് . .62 . .

പിണ്യാകഫല(?) ഭക്ഷോ44 വാ അക്ഷാരലവണോപി വാ .
സോശ്വമേധഫലം പ്രാപ്യ ബ്രഹ്മലോകം സമശ്നുതേ . . 63 ..
സർവപാപവിനിർമുക്തോ വിമുക്തസ്സർവബന്ധനൈഃ .
വിമാനേനാർകവർണേന ബ്രഹ്മവച്ചരതേ ച സഃ45 . . 64. .
യസ്ത്വേതാന്യേവ46 സർവാണി വ്യസ്താനി നരസത്തമഃ .
യാവദുച്ഛ്വാസമാശേതേ മഹാത്മാ നഷ്ടകില്വിഷഃ ..65. .
സ ലോകാന്വാ മഹാസത്വോ യഥേഷ്ടാൻ മോക്ഷമേവ വാ .
ഐശ്വര്യം വാ മഹത് പ്രാപ്യ ദീപ്യമാനോവതിഷ്ഠതേ47 . .66. .

35 ച - ഖ. . 36 സമശ്നുതേ - ഖ. . - ഖ. . 37 ഗച്ഛതേ - ഖ. . 38 ദിവി പൂജിതഃ - ക., ദിവിമൂർജിതഃ - ഖ . 39 സർവസ്യ - ക. . 40 സ നരോത്തമഃ - ക. . 41. ദേതേവ - ക., ദേവേഹ - ഖ. . 42 കൃച്ഛ്രസ്യ - ക ഖ. . 43 സിദ്ധോ - ക. . 44 ഭക്തോ - ഖ. . 45... വ സ (ശ)ഃ - ക . 46 യശ്ചൈതാന്യേവ - ക . 47 ദീവ്യമാനോ- വതിഷ്ഠതേ - ഖ. .

ഏതാന്യേവ ച സർവാണി ദാനാനി ച തപാംസി ച .
വിനാ മന്ത്രേണ സതതം ശൂദ്രാണാമപി സർവശഃ . . 67. .
വിധീയതേ ന സന്ദേഹോ ഏവമാഹ പ്രജാപതിഃ .
അമന്ത്രാസ്തേ സ്മൃതാഃ സർവേ ശൂദ്രാ വിഗതകല്മഷാഃ . . 68. .
സ്ത്രീണാം തു ദൈവതം48 ഭർത്താ ന തതോന്യദ്വിധീയതേ .
സ ഗതിഃ പരമം ധാമ സ ധർമഃ പരമഃ സ്മൃതഃ . . 69..
തേന യാ ത്വഭ്യനുജ്ഞാതാ ഇമം49 ധർമം സമാചരേത് .
സാ ഫലം തസ്യ ധർമസ്യ പ്രാപ്നോതി സുസമാഹിതാ . .8.112.70 ..
യാ തു തേനാനനുജ്ഞാതാ ധർമം കിഞ്ചിത് സമാചരേത്50 .
ന തത്ഫലം സാ ലഭതേ ലഭതേ ച സതീ ഫലമ് 51 .. 71 ..
യാ തു ഭർത്രാഭ്യനുജ്ഞാതാ52 കൃത്വാ ധർമം സുപുഷ്കലമ് .
ദദ്യാത്തു പത്യുര്യാ53 നാരീ തസ്യാനന്തം ഭവേത്54 ഫലമ് . .72. .
യച്ച പ്രാർഥയതേ കിഞ്ചിദിഹ ലോകേ പരത്ര വാ .
തത്സർവം പ്രാപ്നുതേ55 ദേവ്യഃ സുഭഗാ ചാപി ജായതേ56 . .73 . .
വശ്യശ്ചാസ്യാ ഭവേദ് ഭർത്താ പ്രിയാ തസ്യ ച സാ തദാ .

പുത്രപ്രജാ ച ഭതി ന ച ദുഃഖം സമശ്നുതേ . .74. .
ഏഷ ധർമോ മയാഖ്യാതോ യുഷ്മാകം ലോകമാതരഃ .
അതോ ഭൂയശ്ച കിം ത്വന്യച്ഛ്രോതുമിച്ഛഥ ശോഭനാഃ . .75 . .
അയം ഹി ധർമഃ സുമഹാനതിപ്രഭഃ സുദുഷ്കരശ്ചാപ്യകൃത്മഭിർവരാഃ .
ന ചൈനമന്യസ്യ57 ശംസ്യ കസ്യചിദധർമിണോ വാ കഥയീത ധർമവിത്58 . .7 6 . .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്താഃ സഹിതാഃ സർവാ ദേവ്യോ ലോകസ്യ മാതരഃ .
പൂജയിത്വാ മഹാദേവീമൂചുഃ സംഹൃഷ്ടചേതസഃ . . 77 . .

48 ദേവതാ - ക . 49 ഇദം - ക ഖ . 50 കുര്യാച്ഛുചിസ്മിതേ - ഖ, കഞ്ചിത് സമഗചരേത് (?) . 51 ചാസതീതഫലം - ക . 52 ഹ്യനുജ്ഞാതാ - ക . 53 പതയേ (പത്യേ യാ?) - ക ഖ . 54 തസ്യാനന്ത്യം ഹി തത, - ക . 55 പ്രാപ്യതേ - ക. . 56 ചാഭിജായതേ - ഖ . 57 ന ചൈവമന്യസ്യ - ഘ . 58 ഇതഃ പരമ് ഇതി ശ്രീസ്കന്ദപുരാണേ ഉമാസാവിത്രീസംവാദേ ഏകാദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ, ഇത്യനന്തര സ്ത്രീ ധർമവിഷയക ശതരൂപാ ബ്രഹ്മസംവാദരൂപഃ സാവിത്രികർതൃകോ?പദേശാത്മകഃ പ്രായഃ - പംചചത്വാരിംശച്ഛ്ലോകാത്മകോ ഗ്രന്ഥോധിക ഉപലഭ്യതേ ഘ പുസ്തകേ, സ ച പ്രക്ഷിപ്ത ഇത്യസ്മാഭിരത്രോപേക്ഷിത ഇതി .

അഹോ ധർമസ്ത്വയാഖ്യാതഃ സർവാമരനമസ്കൃതേ .
യസ്യ സംസേവനാത് ക്ഷിപ്രം പ്രാപ്യതേ സുമഹത് ഫലമ് . .78..
ഇതോ വീക്ഷാമഹേ ദേവി ഗിരേരസ്യ വനം ശുഭമ് .
പുഷ്പജാതിസമാകീർണം ബഹുപക്ഷിഗണാവൃതമ് . .79. .
തത ഉത്ഥായ സാ ദേവീ സഹിതാ ദേവമാതൃഭിഃ .
മന്ദരസ്യ ഗിരേർദിവ്യം ദ്രഷ്ടും തദ്വനമുത്തമമ് ..8.112.8 0 . .
വിചചാര മഹായോഗാ ചക്ഷുർദത്വാ സുഖാപഹമ59 .
മാനശ്ശിലാനി ശൃങ്ഗാണി സൗവർണാനി ച വീക്ഷതീ . .81 . .
രമ്യാണി സിതതോയാനി ഗിരേഃ പ്രസ്രവണാനി ച .
സരാംസ്യുത്പലപൂർണാനി വാപീശ്ച സുമനോഹരാഃ .
തുതോഷ ഗിരിജാ ദൃഷ്ട്വാ പാർശ്വസംസ്ഥം ച നന്ദിനമ . .82 ..

തദാ60 ശുഭാവതീ നാമ മേരുകന്യാ സുമധ്യമാ .
ഉവാച ഹിമവത്പുത്രീം ദർശയംതീ ശുഭം വനമ് . .83 . .
ഇദം പർവതകന്യേ ത്വം പശ്യ കേലികലാശുഭമ് .
വനം സർവർതുസംപന്നം യഥാധിത്വം സുഭാഷിതമ് (?) . .84. .
അയം പ്രസൂതേ സുമഹാൻ സപർവസ്യാസ്യ ശോഭനേ (?) .
വിദുഷാമഥ കൃച്ഛ്രേഷു യഥായുക്തം സുഭാഷിതമ് (?) . .85..
തഥാ സ്വർണോപലോ ഭാതി ഗിരേഃ ശിഖര ഉത്തമഃ .
യഥാ ലക്ഷണവദ്വിദ്വാൻ പ്രഗീയ ഇവ സാമഗഃ . .86. .
അയം ച മണിമാന്നിത്യം ശൈലാഗ്രഃ61 പ്രതിഭാസ്വരഃ .
ഭാതി ഉദ്യന്നിവാദിത്യ ഉഭയസ്തോ മഹായുഗേ (?) . .87..
അയം വൈദൂര്യശിഖര ഇന്ദ്രനീലതലോപലഃ .
ഭാതി ശർവാണി62 വിഭ്രാണഃ63 സ്ഥലേശ്വരഹരോപരി (?) ..88..
അയം മത്തോ ഗജോ മത്തഃ കരേണുഭിരിവാവൃതഃ .
കൃത്വാഭ്യംജനയഃ സുഭ്രു പല്ലവഃ ശിരസാ നതഃ . .89.

59 ര്ദേഹസുഖാവഹമ് - ക. . 60 തതഃ - ഘ. . 61 ശിലേഗ്ര ഘ . 62 സർവാണി ഘ. 63 ശുഭ്രാണി ഘ.

അഹോ സുരൂപം64 പശ്യേമം വനരാജിയുതം65 ശുഭേ .
യൗവരാജ്യേഭിഷിക്തം വൈ ജയംതമിവ ചാമരൈഃ . .8.112.90 . .
പാദപം ചൈവ66 ശർവാണി പശ്യൈനം കരപല്ലവൈഃ .
മാതുഃ സമീപേ നൃത്യന്തം പുത്രം പ്രിയമിവൗരസമ് . .91 . .
മന്യേ പ്രിയാവാസമിമം ദേവതായാ വനസ്യ ഹ .
അതീവ ദൃശ്യതേ ശോഭാ നേദൃശീ ദൃഷ്ടവത്യഹമ് ..92..
സനത്കുമാര ഉവാച
തസ്യാസ്തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ശുഭാവത്യാ ഗിരേഃ സുതാ .
നിരൈക്ഷിഷ്ട67 തരും ബാലം68 ഹിമവത്തനയാവ്യയാ ..93..

തഥാ സാ69 ദേവദേവീ തം70 വിചരന്തീ മഹാഗിരൗ71 .
അപശ്യദ്ബാലസൂര്യാഭം ബാലാശോകം സുപുഷ്പിതമ് ..94..
ആതാമ്രപല്ലവശതൈഃ കൃത്വാഞ്ജലിമവസ്ഥിതമ്72 .
തം ദൃഷ്ടവാ ഗിരിജാ ദേവീ പരാം പ്രീതിമഗാന്മുനേ . .95..
മനസാചിന്തയച്ചൈവ പുത്രോയം പാദപോ മമ .
ഏഷ മേ തനയഃ ശ്ലാഘ്യോ ഭവിതാ നന്ദിവർധനഃ ..96..
ഭഗവത്യാഗതേ ഹ്യേനമനുജ്ഞാതാ സ്വയംഭുവാ .
ഗ്രഹീഷ്യാമി പ്രിയം പുത്രം വാലാശോകസ്യ പാദപമ്73 . .97 ..
മമ ചായമപുത്രായാ74 ഭവിതാ പാദപോത്തമഃ .
പുത്രഃ പുത്രവതാം75 ശ്രേഷ്ഠഃ പുത്രശോകവിനാശനഃ ..98..
സനത്കുമാര ഉവാച
സൈവം വിനിശ്ചിത്യ തദാ പാദപം പ്രതി ശോഭനാ .
അന്യം ദേശം പക്രിമ്യ ഉമാ തത്രാഭ്യപശ്യത ..99 ..
അഥാസ്മിന്നന്തരേഭൂവന്നുത്പാതാസ്തത്ര ഭീഷണാഃ76 .
വായുവേഗോ മഹാനാസീദ് ഗിരിവൃക്ഷനിപാതനഃ ..8.112.10 0 ..

64 അഹോസ്യ രൂപ - ഘ. . 65 വനരാജ്യയുതം (?) . 66 പാദപൈരേവ - ഘ. . 67 നിരീക്ഷ്യ... - ഘ. . 68 തം തരും സമ്യഗ് - ഘ- . 69 തതസ്സാ - ക. . 70 തു - ക. . 71 മഹാഗിരിം - ക. . 72 കൃതാഞ്ജലിമവസ്ഥിതമ് (?) . 73 ബാലാശോകം സുപാദപമ് - ക. . 74 മമൈവായമപുത്രായാ - ഘ. . 75 പുത്രവതീ - ഘ. . 76 തത്ര ഉത്പാതോതീവ ഭീഷണഃ - ക. .

ശിഖരം പർവതേന്ദ്രസ്യ അപതദ്77 വ്യസനം വിനാ .
പാദപാശ്ച വിനാ വാതമുന്മൂലാഃ സംബഭൂവിരേ . .1 01 ..
ഉൽകാഃ പതന്തി ചാകാശാദ്വാതി78 വായുരശോഭനഃ .
അക്ഷി സവ്യം സ്ഫുരച്ചാപി ദേവ്യാസ്തത് കാലിനന്ദന . .1 0 2..
താൻ വീക്ഷ്യ79 വിസ്മിതാ ദേവീ ശൈലാദിമിദമബ്രവീത് .
സഖീശ്ച80 സർവകാലേയാ ഇദം വചനകോവിദാഃ . .1 03 . .
ദേവ്യുവാച

പ്രമത്തോ ഭാതി ശൈലോയം81 വൃക്ഷൈസ്തൈഃ സർവതോ യുതഃ .
ഭയം മഹദിദം മന്യേ നൈതദാകസ്മികം സ്മൃതമ് .. 1 04..
ന ചാനിമിത്തമുത്പാതാ82 ഭവന്ത്യേതേ ദുരാസദാഃ .
തഥാ കുരു യഥാ മേ83 നോ ഭയം യച്ഛന്ത്യശോഭനാഃ . .1 0 5. .
തതോ നന്ദീ പ്രണമ്യാഹ ദേവദേവീം കൃതാഞ്ജലിഃ .
കുതോ ഭയം ഭവാനി ത്വാം യാ ത്വം മാതാ ദിവൗകസാമ് ..1 0 6. .
സനത്കുമാര ഉവാച
തസ്യൈവം വദതോ വ്യാസ ദേവീം വിശ്വസ്യ മാതരമ് .
അന്ധകോപി തദാ ദൈത്യഃ84 പാതാലാന്മന്ദരം യയൗ ..1 07..
പ്രഹ്ലാദപ്രമുഖൈർദൈത്യൈർദാനവൈശ്ച സഹസ്രശഃ .
വൃതഃ ശ്രീമാൻ മഹാദൈത്യഃ ശക്രോ ദേവഗണൈരിവ ..1 08..
സ ദൈത്യാനാം മതേനൈവ വരിഷ്ഠാനാം മഹാസുരഃ .
ആഗതോ മന്ദരം ദ്രഷ്ടും യഥേന്ദ്രോ നന്ദനം വനമ് .. 10 9..
പ്രഹ്ലാദശ്ചാനുഹ്രാദശ്ച ശിനിർബാഷ്കലിരേവ ച .
തുണ്ഡസ്തുഹുണ്ഡോ85 വാതാപീ ബലിർബാണോ വിരോചനഃ ..8.112.1 10 . .
ഇല്വലോ നമുചിർവ്യംസോ വിപ്രചിത്തിർമഹാസുരഃ .
സുന്ദോ നിസുന്ദോ നരകോ ധേനുകോരിഷ്ട ഏവ ച .. 111 . .

77 അപശ്യദ് - ഘ. . 78... ദ്വവൗ - ഘ. . 79 ദൃഷ്ട്വാ - ഘ. . 80 സവ്യശ്ച - ഘ. . 81 ശൈലശ്ച - ഘ. . 82 നഹ്യനിമിത്തമുത്ത്പാതാ - ഘ. . 83 യഥേമേ (?) . 84 തഥാ - ഘ, നാമ ദൈത്യേന്ദ്രഃ - ഘ. . 85 കുംഡോ ഭുകുംഡോ - ഘ. .

മുരഃ86 കാർത്തസ്വനശ്ചൈവ ഹസ്തീ ദുര്യോധനോ മയഃ .
താരകസ്താരകാക്ഷശ്ച വിദ്യുന്മാലീ പ്രഭാകരഃ . .1 1 2. .
ഹാലാഹലശ്ച കുമ്ഭശ്ച സംവരഃ കാലസംവരഃ .
ധുന്ധുസ്തഥേന്ദ്രദമനോ ഹയഗ്രീവഃ ശതോദരഃ . .1 13 . .
മേഘനാദഃ സിംഹനാദോ ദുന്ദുഭിഃ ശതദുന്ദുഭിഃ .
കാലനേമിർബകോ ദംഡോ വിപാകഃ പാക ഏവ ച . . 1 14. .
വൃഷപർവാ ശതാവർതഃ പുലോമാ ശരഭസ്തഥാ .

ബലോ ഗഗനമൂർധാ ച സൂചീരോമാ മഹായശാഃ . . 1 15. .
അസിലോമാ പ്രലമ്ബശ്ച ശംഭുർദേവാന്തകസ്തഥാ .
മഹിഷോ ഭീമസേനശ്ച വായുർവാദിത്ര87 ഏവ ച . .
അന്ധകാനുചരാപ്യേതേ88 മംദരം സമുപാഗതാഃ . .1 1 6. .
തേ ശസ്ത്രവംതോ ജിതദേവസംഘാ മഹാനുഭാവാ ധർമപഥച്യുതാശ്ച .
സർവേ ച ശൂരാ ഹ്യനിവർതിനശ്ച സഹാന്ധകാ മന്ദരഗാ ബഭൂവുഃ . . 1 17. .
സനത്കുമാര ഉവാച
തദ് ഗജാനാമിവ കുലം മത്താനാം കാലിനന്ദന .
വർഷതാമിവ മേഘാനാം സവിഷാണാം സരീസൃപാമ് . . 1 18. .
ദർപിതാനാം വരാഹാണാം മഹാകുലമിവോല്വണമ് .
മന്ദരേ ദാനവകുലം തഥാ തത് പ്രചചാര ഹ . . 11 9. .
സോന്ധകോ വിച��സ്തത്ര89 സഖീഭിഃ സഹിതാം തദാ90 .
അപശ്യദ് ദേവദേവീ91 തു വൃകഃ സിംഹവധൂമിവ92 .. 8.112.120 ..
---
86 സുരഃ - ഘ. . 87 വായുരാദിത്യ (?) . 88 വ്യാസ - ഘ. . 89 സോന്ധകഃ സുമഹാവീര്യഃ - ക. . 90 സഹപാർവതീമ് - ഘ. . 91 ദാനവഃ ക്രൂരഃ - ഘ. . 92 ശ്വപാകോ ബ്രാഹ്മണീമിവ - ഘ., ഇതഃപരംഃ-
സ പശ്യന്നേവ കാലേയ ഹിരണ്യാക്ഷസുതസ്തദാ .
സ്വപിസംത (അനിമേഷ) ഇവായോഗാദദൃശ്യത ദുരാത്മവാൻ .. 1 . .

601
ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവതീം ദേവീം സ ദൈത്യോ മൂഢചേതനഃ93 .
പ്രണാമം നാകരോദ് വ്യാസ അന്വവൈക്ഷത94 കേവലമ് . . 121 . .
തം ദൃഷ്ട്വാനിമിഷം ദൈത്യം പശ്യന്തമചലാത്മജാമ് .
പ്രഹ്ലാദസ്തു മഹാബുദ്ധിരിദമാഹ വചോർഥവത്95 . . 122 . .
- -- - --- -- - - -- -- - -- - -- -- - - --- - - -- - - --- - - - - - -- -
നിയത്യാഥ കൃതാന്തേന മൃത്യുനാ മദനേന ച .
കോപേനാഥ ദുരാത്മാസൗ കാലേ പ്രാപ്തേ സുരേതരഃ ..2..
അധ്യാസിതസ്തദാ തൈസ്തു സർവലോകവശംകരൈഃ .
ലോകധാത്രീം പ്രതി സോയ(?) മിദം വചനമബ്രവീത് . .3..

അന്ധക ഉവാച
കേയം സുമധ്യമാ ഹ്യത്ര രൂപേണാപ്രതിമാ ശുഭാ .
നേദൃശീ ദൃഷ്ടപൂർവാ മേ കദാചിദപി ദാനവാഃ . .4. .
ദിവി വാ ഭുവി വാഗത്യ പശ്യതൈനാം സുമധ്യമാമ് .
യദി നാമ ഇയം ഭാര്യാ കസ്യേയം പതിരീശ്വരഃ . .5 . .
കോ വാഹം കിം ച ജീവാമി സത്യമേതദ്വചോ മമ .
യസ്യേയം യുവതീ ഭാര്യാ ചാരുചിത്രായതേക്ഷണാ . .6. .
സ്വർഗവാസേന കിം തസ്യ സുഭഗസ്യ മഹാത്മനഃ .
മിഥ്യാരാജ്യമിദം ഗുഹ്യം യസ്യേയം മേ ന കാമിനീ.. 7..
ബഹൂനി ച സഹസ്രാണി മമ സംതി ശുഭാനി ച .
താനി സർവാണി ദാസീത്വേ അസ്യാസ്തുല്യാനി ദാനവാഃ . .8..
സനത്കുമാര ഉവാച
തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ഹിരണ്യകശിപോഃ സുതഃ .
ഉവാചാന്ധകമാശ്ലിഷ്യ ബഹുചിത്രം ച കാലിജ ..9..
ഇതി വാധികോ ഘ. പുസ്തകേ .

92 മൂഢചേതസഃ - ഖ. . 94 അന്വവേക്ഷത - ക. ഖ. . 95 ഇത ഉത്തരം പ്രഹ്ലാദ ഉവാച' ഇതി ഘ. പു. പാഠഃ .

ഇയം ലോകസ്യ ജനനീ96 ഹിമവത്തനയാവ്യയാ97 .
ഉമേതി ജഗതി ഖ്യാതാ8 തപോയോഗബലാന്വിതാ ..123..
യസ്യ99 പുത്രോഭവദ് ബ്രഹ്മാ പ്രജാപത്യം ച യോ ദദൗ100 .
വരേണ യശ്ച പുത്രസ്യ പുത്രതാം ബ്രഹ്മണോ ഗതഃ .. 124..
അസ്മാകം ദേവതാനാഞ്ച യോ ദദാതി വരാഞ്ഛുഭാൻ101 .
ആരധ്യഃ സർവലോകാനാം ദേവാനാം ച മഹായശാഃ ..125..
യഃ സ്ഥിതഃ സർവമാവിശ്യ ഭൂതഗ്രാമമശേഷതഃ .
യസ്യാത്മനാ സർവമിദം ധാര്യതേ102 ജഗദവ്യയമ് .. 126..
യഃ സ്വേച്ഛയാ സർവമിദം103 നിമേഷാർധേന സംക്ഷിപേത് .
പതീയം തസ്യ ദേവസ്യ പരമേശസ്യ ധീമതഃ .

ശക്താ ഹീയം ജഗത്സർവം ക്ഷണേന ദിതിജാധിപ ..127..
ദഗ്ധും വാപ്യഥവാ ഹർതും104 ക്ഷേപ്തും നരക ഏവ വാ105 .
കഥമസ്യാഃ പ്രണാമം ത്വം നാകരോർദൈത്യ മോഹിതഃ ..128..
സനത്കുമാര ഉവാച
അഥൈവം ബ്രുവതസ്തസ്യ ധർമയുക്തം സുരദ്വിഷഃ .
ദേവീഭിഃ സഹിതാ ദേവീ ക്ഷണേനാന്തർഹിതാ മുനേ ..129.. ---------- -- - -- -- - - -- .
അദൃശ്യാഃ സമപദ്യന്ത താഃ സ്ത്രിയോ ലോകമാതരഃ ..8.112.1 3 0..
അഥ തേ താസു നഷ്ടാസു മന്ദരസ്യ ശുഭം വനമ് .
പാദചാരേണ സംപ്രാപ്താ ബഹുദൃശ്യസമാവൃതമ് . .1 31..
ബലാഭിഃ കലനീഷംഡൈഃ സാതിമുക്തപ്രിയംഗുഭിഃ .
ചംപകൈർബകുലൈർലോധ്രൈരശോകൈർനാഗസാഹ്വയൈഃ . .132..
പുന്നാഗൈസ്തിലകൈശ്ചൈവ ദേവദാരുവനൈരപി .
സരലൈർനാരികേലൈശ്ച പദ്മഷംഡൈശ്ച ശോഭിതമ് ..133..

96 ജഗതോ ജനനീ ഹ്യേഷാ - ക. . 97 ദൃഹിതാവ്യയാ - ക. ഖ. . 98 ലോകവിഖ്യാതാ - ഘ. . 99 യസ്യാഃ - ക ഖ . 100 സർവലോകപിതാമഹഃ - ക. ഖ. . 101 യോ വ□□□സ്തോഷിതോ ദദൗ - ഘ., ശുഭാഃ - ക. . 102 ധാരിതം - ഖ . 103 ഇച്ഛയാ സർവമാവിശ്യ - ഘ . 104 ഹന്തും - ക. . 105 ച - ഖ. .

ഗഹ്വരൈശ്ച നിതമ്ബൈശ്ച ഗുഹാഭിർനിർഝരൈരപി .
ന തസ്മാദ്രമണീയം ഹി പൃഥിവ്യാം വിദ്യതേ ക്വചിത് .. 1 34..
അഥ തേ ദൈത്യപാസ്സർവേ വ്യചരന്ത106 മഹാഗിരൗ .
ബഹുനിർഝരസംകീർണേ നാനാപാദപസംകുലേ . . 13 5..
തത്ര തേ വിചരന്തസ്തു ഏകസ്മിന്നിർഝരേ സ്ഥിതാൻ .
സിദ്ധാനപശ്യൻ സപ്തർഷീൻ യോഗയുക്താൻ107 മഹാമുനീൻ . . 13 6..
ഉപവിഷ്ടാൻ ശിലാപട്ടേ മിഥഃ കഥയതഃ കഥാഃ108 .
ധർമയുക്താശ്ച ചിത്രാർഥാ മാർമികാഃ109 സുസുഖാവഹാഃ .. 1 37. .
താന്ദൃഷ്ട്വാ സോന്ധകോപൃച്ഛത് പ്രഹ്ലാദമസുരോത്തമമ്110 .
ക ഇമേ ഋഷയോ ഹ്യത്ര111 കിമർഥഞ്ചേഹ സംഗതാഃ . . 1 38. .

തമുവാച112 തദാ ധീമാനസുരോ113 ദേവകണ്ടകമ്114 .
ഹിരണ്യകശിപോഃ പുത്രോ ബുദ്ധ്വാ മധ്യം സമാസ്ഥിതഃ ..13 9..
പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ഏതേസ്ധക115 മഹാത്മാന ഋഷയ116സ്സപ്ത സംഗതാഃ .
ഭൃഗുരത്രിർമരീചിശ്ച വിശ്വാമിത്രോങ്ഗിരാസ്തഥാ ..8.112.140 ..
ഭരദ്വാജോ വസിഷ്ഠശ്ച യോഗസിദ്ധാസ്തപോധനാഃ117 .
ഇഹാഗതാ മഹാത്മാനസ്തപസാ ദഗ്ധകിൽബിഷാഃ ..141 ..
നൈഷാന്നിഷ്കാരണം118 മന്യേ മന്ദരാഗമനം പ്രഭോ .
ഇതോ119 വയമിഹൈകാന്തേ സ്ഥിത്വാ സർവേസുരേശ്വരാഃ120.
ജാനീമ കിമിമേ കാര്യമിഹ കുർവന്തി സാധകാഃ . .142 . .
ഏതേ വൈ നിഭൃതാ ഭൂതാസ്തൂഷ്ണീം121 കൃത്വാ യഥാബലാഃ .
മതം ഗൃഹ്ണീമ് സർവേഷാം തൂഷ്ണീം തിഷ്ഠത ദൈത്യപാഃ .. 143 ..

106 വിചരന്തോ - ക ഖ . 107 അപശ്യൻസപ്തർഷിസിദ്ധാൻ - ക ഖ., സപ്തർഷീൻ തപസാ ശുദ്ധാൻ അപശ്യന്ത - ഘ . 108. .കഥംയസ്തേ മഹാമുനീൻ - ഘ. . 109 കഥാശ്ചിത്രാ ധാർമികാഃ -ഘ. . 110 തേ സുരാസ്തത്ര അപൃച്ഛന്ത പരസ്പരമ് ഘ . 111 യത്ര - ക, വ്യാസ - ഘ. . 112 താനുവാച - ഘ- . 113... നസുരാൻ - ഘ . 114 ദേവകണ്ടകാൻ - ഘ . 115 ചാത്ര - ഘ. . 116 മുനയ - ഘ. . 117 സപ്തൈതേ ഋഷയഃ ശുഭാഃ - ഘ. . 118 നൈഷാംനിരീക്ഷണമ് - ഘ, . 119 തതോ - ഘ. . 120.. .സ്ഥിതാഃ സർവസുരേശ്വരാഃ - ഘ . 121 ഭൂത്വാ തൂഷ്ണീ (?) .

604
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ സമയം കൃത്വാ സ്ഥിതാ അസുരപുംഗവാഃ122 .
യോസ്മാകം തു വദേത് കിഞ്ചിദ് വധ്യോ നഃ സ ഭവേദിതി . .144. .
തത്ര തേഷു123 സ്ഥിതേഷ്വേവമസുരേഷു ദുരാത്മസു .
ഋഷയസ്തേ തപോയുക്താ വാക്യാന്യൂചുഃ124 പരസ്പരമ് . . 145. .
ന ശുദ്ധോയം ഗിരേർദേശോദ്യ125 ഗച്ഛാമോന്യതോ126 ദ്വിജാഃ .
ഇഹാഗമോ ഹി ദൈത്യാനാം ദൃശ്യതേ സുദുരാത്മനാമ് . . 146. .
ഭവാന്യപി ഗതാന്യത്ര അസുരാണാം ഭയാർദിതാ .

അസുരാസ്തേ ദുരാത്മാനോ യേഷാമേഷ ക്ഷയോ ധ്രുവഃ . . 147..
ഗതാസ്തേ നിധനം സർവേ ധർമം യേ നാശയന്നുത127 .
രാജ്യാർഥം യദി തൈഃ ക്രൂരൈർന ധർമോ128 നാശിതോ ഭവേത് .. 148..
നൈവം തേ നിധനം സർവേ പ്രാപ്താഃ സ്യുരമരദ്വിഷഃ129 .
സ്വരാജ്യപരിസംതുഷ്ടാ130 ഭവേയുരൃദ്ധി സംസ്ഥിതാഃ .
തേപി സർവേഷു ലോകേഷു ബഭൂഃ പൂജ്യാഃ സുരാ ഇവ . . 149 . .
സനത്കുമാര ഉവാച
അംഗിരാസ്താനുവാചേദം ന തേഷാം കാമിനം ത്വിഹ .
രാജ്യഹേതോഃ പ്രവൃത്താനാമധർമഃ സസുപസ്ഥിതഃ . . 8.112.150 . .
ഉപാർജയതി രാജ്യം വൈ ധർമ ഏവ ഹി കാമിനഃ131 .
സോധർമം നൈവ കുർവീത സ്ഥൈര്യം രാജ്യം ന132 കിംചന . . 151 . .
അത്രിരുവാച
അധർമേ രാജ്യമിച്ഛന്തി ജയന്തി യുധി സർവദാ .
നോ133 പ്രിയാശ്ചൈവ ലോകസ്യ ഭവന്തി ഹിതജീവിനഃ . .1 52..

122 പ്രണമ്യാസുരപുംഗവാഃ - ഘ . 123 തം തസ്തേപു - ക ഖ. . 124 വാക്യമൂചുഃ - ഖ, ഇദമൂചു - ഘ. . 125 അയം ദേശോഹ്യശുദ്ധോദ്യ - ഘ. . 126 ഗച്ഛാമോത്ര വൈ - ക ഖ, ഗച്ഛാമോ വയമന്യതഃ - ഘ. . 127 നാശയന്ത്യുത - ക,.. ന്തു തേ - ഖ. . 128.. രധർമോ - ക . 129... രസുരദ്വിപഃ - ഖ . 130 സ്വരാ- ജ്യാപരിസന്തുഷ്ടാ - ക . 131 കാമികഃ - ഘ . 132 ച - ഘ. . 133 ന (?) .

ധാർമികാസ്ത്വചിരേണൈവ ഹത്വാ ശത്രൂനവിക്ലവാഃ .
രാജ്യേഷു സംപ്രതിഷ്ഠന്തേ തസ്മാദ്ധർമം സമാശ്രയേത് .. 153 . .
യേ തു രാജ്യം ബലേനൈവ ധർമം ത്യക്ത്വാശുഭേരതാഃ134 .
ഇച്ഛന്തോപി135 ന തദ്രാജ്യം പ്രാപ്നുവന്തി കദാചന . . 1 54. .
അഥ യത് പ്രാപ്യതേ രാജ്യം തൈസ്തു ക്രൂരേണ കർമണാ .
ന ചിരം തദ് ഭവേത്തേഷാം വിദ്വിഷ്ടാശ്ച ഭവന്ത്യത ..156..
ഭൃഗുരുവാച
ധർമ ഏഷ പുരാ പ്രാപ്തോ136 ഹ്യസുരാണാം ഭയാവഹഃ137 .

ബ്രഹ്മണാ സൃഷ്ടികാമേന ന ച തേ വർതയന്ത്യുത . . 157. .
സ്വഭാവേന ച തേ സർവേ ദാരുണാ വൈ നിസർഗതഃ .
ദാരുണാഭിഗമാച്ചൈവ 138 തത്കർമ സമുപാശ്രിതാഃ .. 1 58..
സനത്കുമാര ഉവാച
അസുരാൻപ്രതി തേഷാം തു ഏവം139 കഥയതാം തദാ .
ആഗാദ്140 ധാതാ വിധാതാ ച കൃതാന്തശ്ചേതി തേ ത്രയഃ141 . .1 59..
താംസ്തേ സംപൂജ്യ142 വിധിവത് പരസ്പരമനുവ്രതാഃ143 .
ഉപവിഷ്ടാഃ ശിലാസ്വേവ മനുയോപി ച തേ ത്രയഃ ..8.112.1 60 . .
ഉപവിഷ്ശ്ചർഷയസ്താനനമഞ്ച ബഹുമാനതഃ .
ഊചുഃ ക്വേദം144 ഭവന്തോദ്യ പ്രസ്ഥിതാ ലോകധാരിണഃ145 . . 161 ..
ധാതോവാച146
ബ്രഹ്മലോകാദ്ധ്യുപാവൃത്യ147 വയമദ്യ ഗതാ148 ദ്വിജാഃ .
ബ്രഹ്മണാ സ്മ സമാജ്ഞപ്താഃ കശ്യപസ്യ149 തതോന്തികമ് . .1 62. .

134 ശുഭേതരാഃ ? . 135 ഇച്ഛന്തി തേ (?] . 136 പ്രോക്തോ (?) . 137 ജയാവഹഃ (ദയാവഹ) (?) . 138. മച്ചൈ (ച്ചൈ ?) വ - ഘ . 139 സർവേഷാമേവം - ക ഖ . 140 ആഗുർ (?) . 141 ശ്ച മഹാബല - ക ഖ . 142 സംഗൃഹ്യ - ഘ . 143 മ് തി പ്രഭാഃ - ഘ. . 144 കസ്മാദ് - ഘ . 145 ലോകചിന്തകാഃ - - ഘ. . 146 ധാതൗ (ധാതാരൗ ?) ഊ വ രുഃ - ക . 147... ദുപാവൃത്യ - ഖ.,.. ദപാവൃത്യ - ഘ, ദുപാവൃത്താ - ഘ . 148 വയമദ്യാഗതാ - ഘ. . 149 കാശ്യപസ്യ - ക .

ഭൂയോപി മുനയഃ പ്രോചുഃ കിമുക്തഃ കശ്യപോ ദ്വിജഃ .
അഥാ150ബ്രവീന്മുനീൻ151 ധാതാ കശ്യപം തു യദുക്തവാൻ152 ..263 ..
യത്ത്വയാ ജ്ഞാപിതോ ബ്രഹ്മൻ ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ .
അസുരാ അപി മേ പുത്രാ ദേവാശ്ചാപി പ്രിയാഃ പ്രഭോ . . 1 64..
തേഷാം നൈവ യഥാന്യോന്യം വൈരം സ്യാല്ലോകഭാവന .
തഥാ കുർവമരശ്രേഷ്ഠ153 ഭവേയം നിർവൃതസ്തതഃ . . 1 65..
തത്രാഹം154 ബ്രഹ്മണാജ്ഞപ്തോ ബ്രവീമി ത്വാം മഹാമുനേ .

ദേവാസുരം യഥാവൃത്ത155മന്യോന്യം സഖ്യമേവ ച . . 1 66. .
അമൃതോത്പാദനം ചൈവ രാജ്യം സംസ്ഥാഞ്ച156 കൃത്സ്നശഃ .
ത്വയോക്തം157 ഭഗവാൻ158 സർവം ഭവിഷ്യമൃഷിസത്തമ .. 1 37..
കഥയാമാസ ലോകേശോ159 ദേവാസുരവിചേഷ്ടിതമ് .
നിവേദ്യ തസ്യ തത്സർവം ബ്രഹ്മണാ പ്രേഷിതാ വയമ് .
ഇഹാഗതാ ഭഗവതീം ദ്രഷ്ടും ഹിമഗിരേഃ സുതാമ് ..1 68 . .
സനത്കുമാര ഉവാച
താനേവ വാദിനോ160 ഭൂയ ഋഷയസ്തേ തപോധനാഃ .
പപ്രച്ഛുർനിയതാത്മാനഃ സർവ ഏവ തദാ മുനേ . 1 69. .
ദേവാസുരാണാം യദ് വൃത്തം ഭവിഷ്യം കഥിതം ശുഭാഃ161 .
തദ്വയം162 ശ്രോതുമിച്ഛാമോ യദി വോനുഗ്രഹേ മതിഃ . . 8.112.170 ..
കിഞ്ച വിജ്ഞാപിതാ ദേവീ യുഷ്മാഭിഃ സുരസത്തമാഃ .
കഥയധ്വം ച തത്സർവ യദ്യനുഗ്രാഹ്യതാ ഹി നഃ . . 171 ..
തേഷാം തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ത്രയസ്തേ ദേവസത്തമാഃ .
ത്വമാചക്ഷ്വ കൃതാന്തേതി വാക്യമൂചുർമഹാബലാഃ . .172..

150 തതോ - ഘ. . 151 മുനിം - ക. . 152 ത പ്രജാപതിമ് - ക ഖ . 153 കുരു നരശ്രേഷ്ഠ - ക. ഖ., കുരു ഗുരു ശ്രേഷ്ഠ - ഘ. . 154 പുത്രാഹം - ഘ . 155 ദേവാസുരാണാം യദ് വൃത്ത - ഘ . 156 രാജ്യസംഥാഞ്ച - ഖ. . 157 തസ്യൈവം - ക. ഖ. . 158 പൃച്ഛതഃ - ക. ഖ. . 159 ഭൂതാർഥം - ക. ഖ. . 160 തമേവം (വാദിനം?) - ഘ. . 161 സുരാഃ - ഘ, സുതാഃ(?) . 162 യദ്വയം - ക. .

തതഃ സ തേഷാം ബഹുചിത്രകാരണം163 യഥാ ഭവിഷ്യം കഥയാഞ്ചകാര .
സുരാസുരാണാം ജഗതശ്ച കാരണം പുരാ വിധാത്രാ വിഹിതം യഥാർഥവദ് . .173 . .

ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ മന്ദരാരോഹണോ നാമ ദ്വാദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ

വ്യാസ ഉവാച

യത്തേഷാം കഥിതം തേന കൃതാന്തേന മഹാത്മനാ .
ഋഷീണാം മന്ദരേ പൂർവം തത്സർവം കഥയസ്വ മേ ..1 ..
സനത്കുമാര ഉവാച
ഭവിഷ്യത്യസുരാണാം തു ഹിരണ്യകശിപോഃ സുതഃ .
ഇന്ദ്രോ മഹാബലോ വിദ്വാൻ പ്രഹ്ലാദോസുരപുങ്ഗവഃ ..2..
സോമൃതം സഹ ദേവൈസ്തു കൃത്വാ സുരഗണാധിപഃ .
ജിത്വാ യുദ്ധേമൃതം ദേവാന്നീതവാന്ദൈത്യപുങ്ഗവഃ .
വിഷ്ണുനാ നിർജിതോ യുദ്ധേ പുത്രം രാജ്യേഭിഷേക്ഷ്യതി . .3..
വ്യാസ ഉവാച
കഥം തദമൃതം ദേവൈരസുരൈശ്ച മഹാബലൈഃ .
മഥിതം ബ്രഹ്മണഃ പുത്ര ഏതദിച്ഛാമി വേദിതുമ് ..4..
സനത്കുമാര ഉവാച
ബ്രഹ്മണാഭ്യേത്യ ശക്രത്വേ പ്രഹ്ലാദോസുരപുങ്ഗവഃ .
അഭിഷിക്തസ്തദാ വ്യാസ അസുരാൻ പ്രജുഗോപഹ ..5..
അഥ ദേവൈസ്തദാ1 സംഖ്യമസുരാണാം ബഭൂവ ഹ .
അമന്ത്രയന്ത ദേവാശ്ച ഭഗവന്തം പിതാമഹമ് ..6..
ദേവാ ഊചുഃ
ഭഗവന്നസുരൈർദേവാ ഹന്യന്തേ യുധി മർത്യവത് .
ന മ്രിയന്തേ യഥാ ദേവാ3സ്തഥാജ്ഞാപയ സുവ്രത ..7..

163 ബഹുചിത്തഹാരണം - ക

1 മാം - ക. . 2. സ്തേ - ഖ, 3 നാമരാഃസ്യുര്യഥാ ദൈത്യാ - ക. ഖ. .

സ ഏവമുക്തസ്താനാഹ ബ്രഹ്മാ ദേവാൻസവാസവാൻ .
ക്ഷീരോദാദമൃതം ശീഘ്രമുത്പാദയത ഗച്ഛത ..8. .
മന്വന്തരേഷു സർവേഷു4 യേ യേ ദേവാ ഭവന്തി തേ5 .
ക്ഷീരോദാദമൃതം സർവ6 ജനയന്ത്യ7 സുരൈസ്സഹ . .9..
തദശ്നന്തി ച ദേവേശാസ്തേന തൃപ്തിശ്ച ജായതേ .

ഉത്തിഷ്ഠന്തി മൃതാശ്ചൈവ പീത്വാ ച ന മ്രിയന്തി8 തേ ..8.113.1 0..

ദേവാ ഊചുഃ

കഥം തദമൃതം ദേവാ ഭുവി മന്വന്തരേശ്വരാഃ .

ഉത്പാദയന്തി തത്സർവമുപായം കഥയസ്വ നഃ ..1 1..

ബ്രഹ്മോവാച

വാരുണ്യാം സോമപുര്യാം തു ക്ഷീരോദം തത്സരഃ ശുഭമ് .

സമുദ്രാ യത്ര തേ സപ്ത സദാ സന്നിഹിതാഃ ശുഭാഃ . .12 ..

ഇരാ9 മാലാ സിനീവാലീ കുഹൂ രാകാ ഇരാവതീ .

സാവിത്രീ ചൈവ ഗായത്രീ സുരഭീ കദ്രുരേവ ച . .13 ..

അദിതിശ്ച ദിതിശ്ചൈവ ദേവികാ വിശ്വസംഭവാ .

ഗാവഃ സർവസഹാ10 യത്ര സർവകാമദുഘാഃ11 ശുഭാഃ ..14..

ക്ഷരന്തി വത്സലാഃ ക്ഷീരം ഷഡ്രസം ഹ്യമൃതോപമമ് .

ഋഷയഃ ഫേനപാ യത്ര തപോദമശമാത്മകാഃ12 ..1 5..

ഓഷധ്യസ്തത്ര യാഃ കാശ്ചില്ലോകേസ്മിന്ദേവസത്തമാഃ .

ഗ്രാമ്യാരണ്യാശ്ച13 ദിവ്യാശ്ച മാനുഷാശ്ച സഹസ്രശഃ ..16..

വൃക്ഷാന്വല്ലീർവീരുധശ്ച ഗുല്മാനന്യാംശ്ച താദൃശാൻ14 .

പ്രക്ഷിപ്യ ഭേഷജഞ്ചൈവ15 സോമം രാജാനമേവ ച ..17..

4 പൂർവേഷു - ഘ. . 5 വൈ - ക., ച - ഖ. . 6 സർവം - ക- . 7 ജനയന്തി - ക. . 8 മൃയന്തി - ക. ഖ. . 9 ഇരൂ - ഖ. . 10 സർവാ. - ഖ. . 11 കാമദ്രുഹാഃ - ക. ഖ. . 12 സമാത്മകാഃ - ക. . 13... രണ്യാഥ - ക. . 14 വീരുധഃ ര - ക. . 15 ഭിഷജഞ്ചൈവ - ക. ഖ. .

ശ്രിയം ലക്ഷ്മീം തഥാ ഖ്യാതിം16 യശസ്തുഷ്ടിം തഥൈവ ച .

കീർത്തിം ശ്രദ്ധാം17 ധാരണാം ച18 ഊഹാപോഹേ തഥൈവ ച .. 18..

ബലം ധർമമഥോർജ്ജശ്ച19 തൃപ്തിം ദേവീം സരസ്വതീമ് .

തീർഥാനി ചൈവ സർവാണി ദാനാനി വിവിധാനി ച .. 1 9. .

വൃഷം രഥം ധ്വജം20 ചൈവ ഗജമശ്വ21 തഥൈവ ച .

അഷ്ടൗ ച മംഗലാന്യത്ര തഥാ ഛന്ദാംസി ചാക്ഷിപൻ22 . .8.113.2 0 .

വേദാൻ വിദ്യാശ്ച23 യാഃ കാശ്ചിദ്യാശ്ചൈതാ ലോകമാതരഃ .

മന്ത്രാന്യജ്ഞാൻ സുവർണം ച24 മന്ത്രോപകരണാനി ച ..2 1 . .
യത്കിഞ്ചിച്ഛോഭനം ചൈവ തൃപ്തിമദ്രസവച്ച25 ഹ .
പ്രക്ഷിപ്യ തത്ര തത്സർവം തതോ മന്ഥാനമാവഹൻ26 . . 22 . .
മന്ദരം പർവതശ്രേഷ്ഠമകൂപാരഞ്ച കച്ഛപമ് .
തസ്യ പൃഷ്ഠേ ച മന്ഥാനം മന്ദരം പർവതേശ്വരമ്27 ..23 . .
കൃത്വാ വിഷ്ണുഗൃഹീതം തേ28 വാസുകിം പ്രഗ്രഹം തഥാ .
യതോ മുഖം തതോ ദൈത്യാ യതഃ പുച്ഛം തതഃ സുരാഃ . . 24..
കർഷന്തസ്തം തു മന്ഥാനം മഥ്നന്തി ബഹുലാസ്സമാഃ29 .
തതോ വർഷസഹസ്രേണ തസ്മാദുത്ഥാസ്യതേ ഹയഃ . .25..
ഗാവശ്ചൈവ സഹാഭാഗാ ഗജോ മത്തശ്ച വൈ ശുഭഃ .
വൃഷഭോ ഭീമനാദശ്ച കന്യാഃ കീചകവേണവഃ . .26. .
അഷ്ടമങ്ഗലകശ്ചൈവ ഭിഷഗ് ധന്വന്തരിസ്തഥാ .
ശ്രീർലക്ഷ്മീരേവമാദ്യാശ്ച വാരുണീ ച മദോത്കടാ . .27..
ഓഷധ്യശ്ച തഥാ ദിവ്യാ ഗ്രാമ്യാരണ്യാഃ സമാനുഷാഃ .
വൃക്ഷാദയശ്ച തേ സർവേ തതഃ സോമശ്ച പാർഥിവഃ . .28 ..
അമൃതം നത് സമാഹൃത്യ വിഷം തച്ച ദുരാസദമ് .
യജ്ഞാ[illegible]ശ്ചൈവ തത് സർവാൻ യത്കിഞ്ചിത്തത്ര സംഭൃതമ്31 . .29..

16 ക്ഷാന്തിം - ക . 17 തേജോ (?) . 18 ധൃതിം ചൈവ - ഖ . 19 ഊർജഞ്ച - ഖ,.. ജഞ്ച (ശ്ച?) - ക. . 20 വൃഷധ്വജരഥം - ഘ . 21 ജംഗമഞ്ച - ഖ. . 22 ചാസൃജൻ - ക ഖ. . 23 ദേവവിദ്യാശ്ച - ഘ. . 24- സുവർണാശ്ച - കഃ . 25 ദീപ്തിമദ്രസവച്ച - ഖ. . 26 മന്ദരമാവഹൻ - ക. . 27 പർവതം മന്ദരേശ്വരമ് - ക. . 28 തം - ക. . 2 9 മമന്ഥുരതുലം സമാഃ - ഘ . 30 താൻ - ഖ . 31 സംസ്ഥിതം - ക. ഖ. .

610

ഏവം മന്വന്തരേഷ്വത്ര ദേവൈഃ സാസുരമാനുഷൈഃ .
മഥ്യതേ ത്വമൃതം ദേവാസ്തച്ച സംജായതേ തഥാ ..8.113.3 0..
തസ്മാദ്യൂയമിതോ ഗത്വാ ദാനവൈസ്സഹ ദേവതാഃ .
മന്ഥധ്വമമൃതം32 ക്ഷിപ്രം തതഃ പ്രാപ്സ്യഥ33 തദ്ധിതമ് . ..31..
സനത്കുമാര ഉവാച

ത ഏവമുക്താ ദേവേശാ ബ്രഹ്മണാ ലോകകർതൃണാ .
ഇമം ലോകമുപാവൃത്യ34 തഥാകുർവന്ത35 സർവശഃ ..32..
തസ്മിംസ്തു മഥ്യമാനേ വൈ വിഷമഗ്രേ സമുത്ഥിതമ് .
ദേവാസുരത്രാസകരം തത്പപൗ36 ശങ്കരസ്തദാ ..33 ..
തതസ്തസ്മാത് പുനരപി ഹ്യുദതിഷ്ഠൻ37 പയോനിധേഃ .
രത്നാനി ബഹുചിത്രാണി താന്യഗൃഹ്ണന്ത38 ദേവതാഃ ..34..
അസുരാ ജഗൃഹുർനൈനാന്യശ□□39 സ്□□□സ്തതോസുരാൻ .
മങ്ഗലാന്യവമന്യന്ത40 തേന തേ നിധനം ഗതാഃ ..35..
രത്നാന്യൂചുഃ .
യസ്മാദ്യൂയം ദുരാത്മാനോ നാസ്മാന്നദ്ഥ ദാരുണാഃ .
തസ്മാത് സമീഹിതം യദ്വസ്തത്തഥാ ന ഭവിഷ്യതി ..36..
വാരുണീം നാപ്യഗൃഹ്ണന്താ41സുരാ മദബലാവഹാമ്42 .
യസ്മാത്തതോസുരാസ്തേ വൈ ദുരാത്മാനശ്ച സർവശഃ ..37..
തത ഉച്ചൈഃശ്രവാ നാമ43 വാജീ44 പരമശോഭനഃ .
ഹസ്തീ ചൈവ ചതുർദന്തോ ഭിഷക് ച സുമഹായശാഃ ..38..
ഘൃതാചീ പൂർവചിത്തിശ്ച ദേവീ രമ്ഭാ മനോരമാ .
അമൃതം ച തതഃ സോമോ ഗൃഹീത്വോത്ഥിതവാൻ45 സുരാഃ46 ..39..

32 മഥധ്വമമൃതം - ക. ഖ. . 33 പ്രാപ്സ്യത - ക. . 34.. മനുവാപ്യ - ഖ. . 35 കുർവന്തി - ഖ. . 36 തമ്പപൗ - ക. ഖ . 37 ഹ്യുതിഷ്ഠത് - ക. ഖ . 38 താന്യഗൃഹ്ണന്തി - ക.,.. ന്തു - ഖ. . 39... നുശപം - ക. ഖ. 40.. ന്യവപന്യന്തേ - ക. . 41 വാരുണീഞ്ചാപ്യഗൃഹംണന്ത - ഖ. . 42.. .ന്മഹാൻ - ക. . 43 നാമ്നാ - ഖ. . 44 ഹയഃ - ഘ. . 45 യഃ പ്രഗൃഹ്യോത്ഥിതവാൻ - ക. . 46 സുരഃ - ഖ. .

611
സനത്കുമാര ഉവാച
തത ഉത്സൃജ്യ തേ രത്നാന്യസുരാ47 ദർപിതാ ഭൃശമ് .
സോമഹസ്താദ്48 ബലേനൈവ അമൃതം ജഗൃഹുസ്തദാ49 ..8.113.40 ..
താന്ദേവാഃ സഹിതാഭ്യേത്യ ഊചുഃ സാന്ത്വേന മോഹിതാൻ50 .
ന യുക്തം കർതുമേവം ബഃ സഹിതാ ഉപയുഞ്ജ്മഹേ ..41 ..

സഖ്യം ഹി നോസ്തു സുദൃഢം മാ നോ ബലമദാന്വിതാഃ51 .
ക്ലേശമേനം വൃഥാ യേഹ52 കുരുധ്വം ദാനവേശ്വരാഃ . .42. .
താംസ്തഥാവാദിനഃ സർവാൻ പ്രഹ്ലാദോ ദാനവേശ്വരഃ .
ഇദമാഹ മഹാമായോ ധർമം കൃത്വാ തു പൃഷ്ഠതഃ ..43 ....
പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
യദാ രത്നാന്യ53 ഗൃഹണീധ്വം സാഗരാദുത്ഥിതാനി വൈ .
തദാ ന യൂയമസ്മാഭിഃ കിഞ്ചിദുക്താഃ സുരേശ്വരാഃ ..44..
ഇദമേവം54 വയം സർവേ രത്നം ഗൃഹ്ണീമ ദേവതാഃ .
നൈതദ് വിനാ ഹി യുദ്ധേന ദാസ്യാമോ വയമദ്യ വൈ ..45..
ഇദമസ്മദ്ഗതം ദേവാ അമൃതം സർവമങ്ഗലമ് .
യുദ്ധേന യദി വഃ കാര്യം ഗൃഹ്ണീധ്വം യദി ശക്യതേ . .46. .
സനത്കുമാര ഉവാച
ത ഏവമുക്താസ്തൈഃ ക്രൂരൈർദേവാ ഭീതാ ഇവാഭവൻ .
വിവർണവദനാ ദീനാ ന കിഞ്ചിസ്തദോചിരേ55 . .47.. വ്രീഡിതാസ്തേന56 മഹാസത്വാ വിനിവൃത്താഃ സുരേശ്വരാഃ .
നിരുത്സാഹാ ബഭൂവുർഹി ഹതാ57 സ്മേതി ച ചിന്തയൻ58 ..48.. താംസ്തഥാ ചിന്തയാസ്തു സഹസ്രാക്ഷഃ പുരന്ദരഃ .
ഉവാച കിം വിഷാദേന യുദ്ധേനൈനാന്നിഹന്മഹേ59 . .49 ..

47 രത്നാനാമസുരാ - ക., തേ നാഗമസുരാ - ഘ. . 48 സോമം ഹസ്താദ് - ക . 49 അജഹുസ്തഥാ - ക. . 50 മോഹിതാഃ - ഖ . 51 മദബലാന്വിതാഃ - (?) . 52 ക്ലേശമേവംവിധംചേഹ - ഘ., തഥാ - ക., വിധം - ഘ . 53 രത്നാനി - ക. ഖ. . 54 ഇദമേവ - ഖ., ഇദമേകം - ഖ . 55.. സ്തദാബ്രുവൻ - (?) . 56 വ്യഢിതാസ്തേ - ക. ഖ. . 57 ഹാഹതാഃ (?) . 58 ചാബ്രുവൻ (?), ചേത്യചിന്തയൻ (?) . 59. ന്നിഹന്യതേ - ഖ. .

വിഷ്ണുരുവാച
അബുദ്ധിരേഷാ ശക്രസ്യ യുദ്ധം പ്രതി സുരേശ്വരാഃ .
നഹി യുദ്ധേ സുരാഃ ശക്യാഃ സർവേ ഹന്തും മഹാബലാഃ ..8.113.50 ..
തസ്മാത്തേ ന പിബന്തി സ്മ യാവദേവാമൃതം ശുഭമ് .

താവദേവ ഹരിഷ്യാമി മായാമാസ്ഥായ തച്ഛലാത്60 ..51 ..
സന്നഹ്യധ്വം സുരാസ്സർവേ61 വ്യൂഹം കൃത്വാവതിഷ്ഠത62 .
ഗൃഹീത്വാ യാവദമൃതമിഹായാമി ദിവൗകസഃ ..52. .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതഃ സം63 മോഹനീം64 മായാമാസ്ഥായ വിബുധേശ്വരഃ .
യജ്ഞശ്രീരൂപമാസ്ഥായ ജഗാമ ദിതിജാൻപ്രതി . 53 ..
സ ഗത്വാസുരരാജം തമിദമാഹ മഹാബലഃ .
യജ്ഞശ്രീരൂപസംപന്നഃ പദ്മഹസ്തോമലേക്ഷണഃ65 ..54..
വിഷ്ണുരുവാച
അബലാൻ ദൈവതാൻ66 ജ്ഞാത്വാ67 ബലിനസ്സുദുരാസദാൻ .
യജ്ഞശ്രീരസ്മി സംപ്രാപ്താ ദാനവാൻ ബലദർപിതാൻ ..55 . .
പ്രതിഗൃഹ്ണന്തു മാം സർവേ ദാനവാഃ സുരവിദ്വിഷഃ .
ഗതാസ്തേ നിധനം ദേവാ യൂയം ദേവാ ന സംശയഃ ..56. .
തതോസുരാസ്തദോത്ഥായ പ്രഹ്ലാദശ്ചൈവ ദാനവഃ .
പ്രദക്ഷിണമുപാവൃത്യ ഹസ്തേസ്യ68 കലശം ദദുഃ69 . .57. .
സ പ്രാഹ ദാനവാൻ ദേവഃ സ്ത്രീരൂപാ70കൃഷ്ടമാനസാൻ71 .
നേദം മയി ഭവന്തോദ്യ ക്ഷേപ്തുമർഹന്തി സർവശഃ . .58..
മായാമാസ്ഥായ വിബുധാ മാഹാർഷുസ്തേ72 കദാചന .
തേ ഹി സർവേ ദുരാചാരാ മായാനികൃതിമാശ്രിതാഃ . .59..

60 തം ബലാത് - ക. ത്വ. തദ്വലാത് (?) 61 ഭവന്തോ വൈ - ക. ഖ . 62 ച തിഷ്ഠത - ക ഖ. . 63 സ - ഖ- . 64 മോഹനീ - ക. . 65 പദ്മഹസ്തോപലക്ഷണഃ - ഖ.,. .ത്പലേക്ഷണഃ - ഘ . 66 ദേവതാൻ ക. ഖ. . 67 ത്യക്ത്വാ - ഘ. . 68 ഹസ്തയോഃ - ഘ. . 69 ദധുഃ - ഘ. . 70 ശ്രീരുപോ - ഘ, സ്ത്രീരൂപീ - ക. . 71 ഹൃഷ്ടമാനസഃ - ക. ഘ . 72 മാമാർഷുസ്തേ - ഘ .

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ജാനേ മായാവിദസ്തേ വൈ നികൃത്യാ ബലിനശ്ച ഹ73 .
മായയൈവ വയം താന്വൈ നിഹംസ്യാമഃ സുദംശിതാൻ74 ..8.113.60 . .

നികൃത്യാ നികൃതിജ്ഞാസ്തു ഹന്തവ്യാ ദുഷ്ടചേതസഃ .
മായാവിദശ്ച മായാഭിരിതി ധർമ75 പ്രഭാഷിതമ്76 ..61 ..
ത്വന്തു നോ ഗതിരദ്യേഹ തഥാ ചൈവ പരായണമ .
ത്വയാ ദത്തമിദം സർവേ ഉപോയക്ഷ്യാമ77 ശോഭനേ ..62..
ത്വഞ്ചേന്ന78 യച്ഛസേസ്മാകം തദ്ധി തേ പരമം ഹിതമ് .
വയം ച ത്വാം79 തഥാ സർവേ നാവമംസ്യാമഹേ സദാ ..63..
തതഃ സ തം തദാ ധീമാൻ പ്രഹസ്യ ശുഭദർശനഃ .
ഉവാച യത് ത്വയാ ഗീതം സത്യം തച്ച കരോമി തേ ..64. .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതോ നിരീക്ഷതാം81 തേഷാം82 വിഷ്ണുഃ കൃത്വാ സ്വകം വപുഃ .
പ്രഗൃഹ്യാമൃതമുത്പത്യ ദേവേഭ്യഃ പ്രദദൗ വിഭുഃ ...65..
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ അമൃതാഹരണേ ത്രയോദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ //113

114

വ്യാസ1 ഉവാച
കഥം തദുത്ഥിതം ഘോരം വിഷം സൂര്യായുതപ്രഭമ്2 .
കഥം പീതം ഭഗവതാ ശങ്കരേണാമിതൗജസാ ..1 ..
കഥഞ്ച ദേവദേവസ്യ കണ്ഠേ കുന്ദേന്ദുസപ്രഭേ .
നീലോ വർണഃ സമുത്പന്ന ഏതദിച്ഛാമി3 വേദിതുമ് ..2. .
സനത്കുമാര ഉവാച
കസ്മിന്ദേശേ മഹാപുണ്യേ ഏതദാഖ്യാനമുത്തമമ .
വൃത്തം ബ്രഹ്മപുരോഗായ കസ്മിൻ കാലേ മഹാദ്യുതേ ..3..

73 നികൃതാ നിപുണാശ്ച യേ - ഘ. . 74.. സ്തു ദംശിതാൻ - ഘ. . 75 ധർമേ - ക, ധർമഃ (?) . 76 പ്രഭാഷിതഃ (?), പ്രഭാഷത - ക., പ്രഭാഷതേ (?) . 77 ഉപഭോക്ഷാമ (?) . . 78 തം (തദ്) - ക . 79 വയമേതത് - ഖ, വയം തതഃ - ക . 80 നിരീക്ഷ്യത താൻ - ക . 81 സർവാൻ - ക. . 82 അമൃതമഥന അധ്യായഃ 166 ഇതി ഖ . പൂർവാധ്യായോപി 166 .

1 കൃഷ്ണദ്വൈപായന - ഖ. . 2 സൂര്യാനലപ്രഭമമ് - ഘ. . 3 ഏതദിച്ഛാമ - ക . 4 അത്ര സന ഉവാചേത്യനന്തരം ദീർഘ- സത്രയാജിഷട്കുലീയപ്രശ്നവായൂത്തരരൂപ പൂർവാപരസംബന്ധാധ്യായകഃ കിയാനംശ. ഖണ്ഡിതഃ പ്രതിഭാതി .

ഏതദാഖ്യാഹി നഃ സമ്യഗ് യഥാവൃത്തം തപോധന .

നീലകണ്ഠഃ കഥം ദേവഃ ശർവസ്ത്രിഭുവനേശ്വരഃ . .4..

സൂത ഉവാച

യഥാ ശ്രുതം മയാ പൂർവം വായുനാ ജഗദായുനാ .

കഥ്യമാനം ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാഃ സത്രേ വർഷസഹസ്രികേ ..5..

നീലതാ കേന കണ്ഠസ്യ ദേവദേവസ്യ ശൂലിനഃ .

തദഹം കീർതയിഷ്യാമി ശൃണുധ്വം സംശ്രിതവ്രതാഃ . .6..

ഉത്തരേ ശൈലരാജസ്യ സരാംസി സരിതോ ഹ്രദാഃ .

- - - - - കീർണേഷു ദേശേഷു പർവതേഷു ച ..7..

ഗിരിശൃങ്ഗേഷു തുങ്ഗേഷു ഗഹ്വരോപവനേഷു ച .

- - ഭക്ഷാ മഹാത്മാനോ മുനയഃ ശംസിതവ്രതാഃ ..8..

സംസ്തുവന്തി മഹാദേവം യജന്തോത്ര യഥാവിധി .

ഋഗ്യജുഃസാമവേദൈശ്ച നൃത്യഗീതാർചനാദിഭിഃ ..9..

. . ..

പ്രവൃത്തേ ജ്യോതിഷാം ചക്രേ മധ്യം പ്രാപ്തേ ദിവാകരേ . .8.114.1 0. .

ദൈവതാ7 നിയതാത്മാനഃ സർവേ തിഷ്ഠന്തി താം കലാമ് .

നിയമാനി സമാപ്യാന്തേ9 തസ്മിൻ കാലേ ദിവൗകസാമ് ..1 1..

തേഷാം മധ്യേ ഗതോ10 വായുഃ പ്രാണിനാം ജീവിതോദ്ഭവഃ11 .

നമസ്തേ നീലകണ്ഠായ ഇത്യുവാച12 സദാഗതിഃ13 ..12..

തച്ഛ്രുത്വാ ഭാവിതാത്മാനോ മുനയഃ സംശിതവ്രതാഃ14 .

ബാലഖില്യാ15 ഇതി ഖ്യാതാഃ പതങ്ഗസഹചാരിണഃ ..13..

അഷ്ടാശീതിസഹസ്രാണി മുനീനാമൂർധ്വരേതസാമ് .

തേ സ്മ പൃച്ഛന്തി വൈ16 വായും വായുപർണാമ്ബുഭോജനാഃ ..14..

5 തമഹം - ഖ. . 6 സംശിതവ്രതാഃ - ഖ. . 7 ദേവതാ - ക. ഖ. . 8 ഉപതിഷ്ഠന്തി (?) . 9 സമാപ്യൈതേ - ക. . 10 മധ്യ ഗതോ (?) . 11. ദ്ഭവം - ഖ . 12... (യോ) മിത്യുവാച - ക. . 13 സമാഗതഃ - ഖ. . 14 ശസിതവ്രതാഃ (?) . 15 ബാലിഖില്യാ - ക. ഖ. . 16 തം - ഘ. .

ബാലഖില്യാ ഊചുഃ

നീലകണ്ഠേതി യത് പ്രോക്തം ത്വയാ പവനസത്തമ .

തദ്വയം17 ശ്രോതുമിച്ഛാമ ത്വത്പ്രസാദാത് പ്രഭഞ്ജന ..15..

നീലതാ കേന കണ്ഠസ്യ18 പ്രകാരേണാമ്ബികാപതേഃ19 .

ശ്രോതുമിച്ഛാമഹേ സമ്യക് ത്വദ്വക്ത്രാത്തു20 വിശേഷതഃ ..16..

ഏതത്പുണ്യം യദസ്മാഭിസ്തദ്ധി നഃ21 പരമം ഹിതമ് .

വാചോ യാഃ സംപ്രവർതന്തേ22 സർവാസ്താസ്തു ത്വയേരിതാഃ23 ..17..

വർണസ്ഥാനഗതേ വായൗ വാഗ്വിധിഃ24 സംപ്രവർതതേ .

ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമുത്സാഹ25സ്ത്വത്തോ വായോ പ്രവർതതേ ..18. .

- - - - - ന26 യോഗേന27 സർവേ വർണാഃ പ്രവർതിതാഃ .

യതോ28 വാചോ നിവർതന്തേ29 ദേഹബദ്ധാശ്ച30 ദുർലഭാഃ ..19 ..

തത്രാപി തേസ്തി സദ്ഭാവഃ31 സർവഗസ്ത്വം സദാനില .

നാന്യഃ സർവഗതോ ദേവസ്ത്വദൃതേസ്തി സമീരണ32 . .8.114.20 ..

സ ചൈവ ജീവലോകോയം ധാരിതഃ പവന ത്വയാ .

ഏഷ വൈ ജീവലോകസ്തേ പ്രത്യക്ഷോ33 ജീവിതോദ്ഭവ34 ..21..

വേത്ഥ വാചസ്പതിം ദേവം35 മനോനായകമീശ്വരമ് .

ബ്രൂഹി ത്വം36 കേന ദേശേസ്യ37 കിം കൃതാ രൂപവിക്രിയാ38 ..22..

ശ്രുത്വാ വാക്യം തതസ്തേഷാമൃഷീണാം ഭാവിതാത്മനാമ് .

പ്രത്യുവാച മഹാതേജാ വായുർലോകനമസ്കൃതഃ ..23..

വായുരുവാച

പുരാ കൃതയുഗേ39 വിപ്രാ40 വേദനിർണയതത്പരഃ41 .

വസിഷ്ഠോ നാമ ധർമാത്മാ മാനസോ വൈ പ്രജാപതിഃ42 ..24..

17 യദയം - ഖ. 18 കണ്ഠേസ്യ (?) . 19 പ്രഹാരേണാമ്ബികാപതേഃ - ക. . 20 തവ വക്ത്രാദ് - ഖ. . 21 നോ - ഘ. . 22 യതോ വാചഃപ്രവർതന്തേ - ഘ., സുപ്രവർതന്തേ - ക. . 23... സ്ത്വത്പുരോദിതാഃ - ഖ. . 24 ര്വായോ- ര്വാഗ്വിധിഃ - ഖ. . 25 ജ്ഞാനപൂർവമധോ... - ഖ. . 26 ത്വയാദ്ധ്വ - ഘ., നിഷ്പത . - ഖ, നിഷ്ഠീവ - ഘ. . 27 മാനേന - ഖ. ഘ. . 28 യത്ര - ക . 29 പ്രവർതന്തേ - ഖ, വിവർതന്തേ (?) . 30... വത്ത്വാച്ച - ഖ. . 31 സദ്ഭാവോ - ക. ഖ. . 32 ശരീരിണഃ - ഘ. . 33 പ്രത്യക്ഷ്യം - ക. ഖ. . 34

ജീവിതോദ്ഭവം - ക. . 35 ദേവ - ഖ . 36 തത് - ഖ . 37 ദേശസ്യ - ക. ഖ. . 38 ത്വാപവിക്രിയാ - ക. . 39 കൃതേ യുഗേ - ക. . 40 വിപ്രോ - ക. . 41 തത്പരാഃ - ഖ. . 42 പ്രജാപതേഃ (?) .

616

പപ്രച്ഛ കാർതികേയം വൈ മയൂരവരവാഹനമ് .

ക്രൗഞ്ചദേഹാന്തകരണം43 ദേവ്യാ ഹൃദയനന്ദനമ്44 . .25 . .

മഹിഷാസുരനാരീണാം45 നയനാഞ്ജനതസ്കരമ് .

മഹാസേനം മഹാത്മാനം46 മേഘസ്തനിതനിസ്വനമ് . . 26 . .

ഉമാമനോഹർഷകരം47 ബാലകം ഛദ്മരൂപിണമ്48 .

ബഹുമങ്ഗലസംയുക്താം49 കഥാം പാപപ്രണാശനീമ് .

വസിഷ്ഠഃ പ്രാർഥയാമാസ തസ്മിൻ കാലേ മഹാതപാഃ ..27. .

വസിഷ്ഠ ഉവാച

ശുചിം പ്രപദ്യേ വരദം ബ്രഹ്മണ്യമമിതൗജസമ് .

ഭക്താനുകമ്പിനം നിത്യം സർവജ്ഞം പ്രിയദർശനമ് . .28 . .

- - - - - - - - - - - - - - - മ് .

നമസ്തേ - - - ഷ്യന്ദ അഗ്നിഗർഭ നമോസ്തു തേ . . 29 . .

നമസ്തേ ശരജന്മായ നമസ്തേ കൃത്തികാസുത .

നമോ ദ്വാദശനേത്രായ ഷണ്മുഖായ നമോസ്തു തേ . . 8.114.30 . .

നമസ്തേ ശക്തിഹസ്തായ ദിവ്യസ്ര - - - - - .

- - - - - - - - - - - - - - - - - . . 31 . .

നമോ ഹിരണ്യരേതായ നമസ്തേ ഭൃതശമ്ഭവേ .

നമഃ കുക്കുടഹസ്തായ തഥാ ഛാഗപ്രിയായ ച . . 32 . .

നമസ്തേ രക്തവാസായ നമോ നീലശിഖണ്ഡിനേ .

നമോത്യന്തകുമാരായ സർവദൈവതപൂജിതേ50 . . 33 . .

നമഃ ക്രൗഞ്ചവിനാശായ മഹിഷാസുരഘാതിനേ51 .

നമസ്തേർണവ - - - മൂർത്തയേ - - - - - .. 34. .

നമസ്തേ ബാലരൂപായ ഉന്മത്തലലിതായ ച .

യദേതദ് ദൃശ്യതേ സ്ഥാണോഃ52 ശുഭം ശുഭ്രാഞ്ജനോപമമ് .. 3 5. .

43... ജീവിതനാശേശം - ക. . 44 പാർവതീഹൃദി നന്ദനമ് - ഖ., 45 താരകാസുരനാരീണാമ് (?) . 46 മഹാത്മാനം മഹാസേനം - ഘ. . 47 മനഃ പ്രഹർഷണം - ക., വനപ്രഹർഷേണ - ഘ. . 48 ബുദ്ധരൂപിണമ് - ഘ. . 49 ബ്രൂഹി - ക. . 50 സർവദേവതപൂജിതേ - ഖ. . 51 താരകാസുരഘാതിനേ (?) . 52 ന്ചര്യ - ക., ശുര്യാ - ഖ. .

617

തത് കിമർഥം സമുത്പന്നം കണ്ഠേ കുന്ദേന്ദുസന്നിഭേ .
ഏതദാപ്തായ ദാന്തായ ഭക്തായ തവ52 പൃച്ഛതേ . .3 6 ..
ബ്രൂഹി മങ്ഗലസംയുക്താം കഥാം പുണ്യസമാശ്രിതാമ് .
ഏവം സ്തുതോ53 ച വസിഷ്ഠേന മുനിനാ54 ഭാവിതാത്മനാ . .37..
ശ്രുത്വാ വാക്യം തതസ്തസ്യ വസിഷ്ഠസ്യ മഹാത്മനഃ .
പ്രത്യുവാച മഹാതേജാ ദൈത്യാരിഃ പാവകോദ്ഭവഃ . . 38. .
യദുക്തം ഭവതാ55 പ്രശ്നം യന്മാം പൃച്ഛസി വൈ ദ്വിജ .
ശ്രൂയതാം വദതാം ശ്രേഷ്ഠ കഥ്യമാനമിദം മയാ . .3 9 . .
ഉമോത്സങ്ഗോപവിഷ്ടേന യഥാ പൂർവം മയാ ശ്രുതഃ56 .
പാർവത്യാശ്ചൈവ57 സംവാദഃ ശംകരസ്യ58 മഹാത്മനഃ . .8.114.40 ..
തമഹം59 സംപ്രവക്ഷ്യാമി യഥാതഥ്യം60 മഹാമുനേ61 .
കൈലാസശിഖരേ രമ്യേ നാനാധാതുവിചിത്രിതേ62 . .41 ..
തരുണാദിത്യസംകാശേ തപ്തകാഞ്ചനസന്നിഭേ .
വജ്രസ്ഫടികസോപാനേ ചിത്രപട്ടശിലാതലേ . .42 . .
ജാമ്ബൂനദമയേ ദിവ്യേ നാനാരത്നവിഭൂഷിതേ .
നാനാദ്രുമലതാകീർണേ നാനാപുഷ്പഫലോദകേ ..43 ..
ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണേ ചക്രവാകോപശോഭിതേ .
ഷട്പദോദ്ഗീതകമലേ ധാരാസംപാതനാദിതേ ..44 . .
മത്തക്രൗഞ്ചമയൂരാണാം63 നാദൈർവിക്രുഷ്ടകന്ദരേ64 .
അപ്സരോഗണസംകീർണേ കിന്നരൈശ്ചോപശോഭിതേ . .45. .
ജീവൻജീവകദാത്യൂഹവിരുതൈശ്ച65 പ്രണാദിതേ .
കോകിലാരാവമധുരേ സിദ്ധചാരണസേവിതേ . .46 . .
സൗരഭേയനിനാദാഢ്യേ മേഘസ്തനിതനിസ്വനേ .

വിനായകഭയോദ്വിഗ്നൈഃ കുഞ്ജരൈർമുക്തകന്ദരേ . .47. .

52 ബ്രൂഹി - ക. . 53 സ്തുത്വാ - ഖ. . 54 മുനീനാം - ഖ . 55 ഭവിതാ - ഖ. . 56 ശ്രുത - ഖ . 57 ചൈവ - (?) . 58 ശർവസ്യ ച - ഖ . 59 തദഹം - ഖ . 60 പ്രിയാർഥന്തു - ഖ . 61 മഹാത്മനി - ഖ . 62 വിഭൂഷിതേ - ക. . 63 തത്ര ക്രൗഞ്ചമയൂരാണാം - ഖ. . 64 വിസ്പഷ്ടനോ (നാ?) ദിതേ - ഖ. . 65 ജാതീനാം വിരുതൈശ്ച - ക. ഖ. .

വംശവാദിത്രനിർഘോഷേ ശ്രോത്രേന്ദ്രിയമനോഹരേ .
ദോലാലലിതവിക്ഷേപൈ66 ര്വനിതാസിദ്ധസേവിതേ67 ..48..
ധ്വജൈർല്ലമ്ബിതദോലാനാം68 ഘണ്ടാനാം വിരുതാകുലേ .
ബല്ലകീഘോഷബഹുലേ നൃത്തവ്യാപാരസംകുലേ ..49. .
മുഖൈർദർദ്ദരവാദ്യൈശ്ച69 വൽഗിതാസ്ഫോടിതേ തഥാ .
ക്രീഡാചേഷ്ടാവിനോദാനാം രവൈരാക്രന്ദ(?) കന്ദരേ . .8.114.50 ..
ഹാസൈഃ സന്ത്രാസജനനൈർവികരാലൈസ്തഥാ മുഖൈഃ .
ദേഹബന്ധൈർവിചിത്രൈശ്ച പ്രക്രീഡിതഗണേശ്വരേ70 . .5 1 . .
വ്യാഘ്രസിംഹമുഖൈ71 ര്ഘോരൈസ്സർപാഖുവദനൈരപി .
മൃഗമേഷമുഖൈശ്ചാന്യൈർഗജവാജിമുഖൈസ്തഥാ ..52 . .
വിഡാലവദനൈശ്ചോഗ്രൈഃ ക്രോഷ്ടുകാകാരമൂർത്തിഭിഃ72 .
ഹ്രസ്വൈർദീർഘൈഃ കൃശൈഃ സ്ഥൂലൈർലമ്ബോദരമഹോദരൈഃ ..53 ..
ഹ്രസ്വജംഘൈഃ പ്രലമ്ബോഷ്ഠൈസ്താലജംഘൈസ്തഥാപരൈഃ73 .
ഗോകർണൈരേകകർണൈശ്ച മഹാകർണൈരകർണകൈഃ . .54..
ഏകപാദൈർമഹാപാദൈർബഹുപാദൈരപാദകൈഃ .
ഏകമൂർധഭിരത്യുഗ്രൈർബഹുമൂർധഭിരുൽബണൈഃ ..55 ..
അമൂർധഭിശ്ച ഗണപൈർമഹാമൂർധഭിരേവ ച .
ഏകനേത്രൈർമഹാനേത്രൈർബഹുനേത്രൈശ്ച സർവശഃ . .56. .
കബന്ധാകൃതിഭിശ്ചാന്യൈരനേത്രൈർഗണനായകൈഃ .
ഏകനാസൈർമഹാനാസൈർബഹുനാസൈരനാസികൈഃ . .57. .
ഏകവക്ത്രൈർമഹാവക്ത്രൈർബഹുവക്ത്രൈരവക്ത്രകൈഃ .
ഏകദംഷ്ട്രൈർമഹാദംഷ്ട്രൈർബഹുദഷ്ട്രൈരദംഷ്ട്രകൈഃ . .58..

ഏകഹസ്തൈർമഹാഹസ്തൈർബഹുഹസ്തൈരഹസ്തകൈഃ .
വിശ്വരൂപൈർവിരൂപൈശ്ച സുരൂപൈ രൂപവർജിതൈഃ .
ഏവംവിധൈർമഹായോഗൈർഭൂതൈർഭൂതപതിർവൃതഃ . .59..

66 ദോലാലലിതവിക്ഷേപൈഃ (?) . 67 സിംഹസേവിതേ - ക . 68 ധ്വജോല്ലമ്ബിതദോലാനാം (?) . 69 മുഖദർദര- വാദ്യൈശ്ച - ക . 70. ഗണേശ്വരൈഃ - ക. . 71 സിംഹവ്യാഘ്രമുഖൈ (?) . 72 ക്രോഷ്ടുകാകാരിമൂർതിഭിഃ ഖ, . 73. സ്തയാപരേ - ക.

619
വിശുദ്ധരത്നാങ്ഗവിഭൂഷിതാങ്ഗദാ74 ശിലാതലേ ഹേമമയേ മനോരമേ .
സുഖോപവിഷ്ടം മദനാങ്ഗനാശനം ചുചോദ75 വാക്യം ഗിരിരാജ്യനന്ദനാ76 ..8.114.6 0 ..
ദേവ്യുവാച
ഭഗവൻ ഭൂതഭവ്യേശ ഗോവൃഷാങ്കിതശാസന .
തവ കണ്ഠേ മഹാദേവ ഭ്രാജതേമ്ബുദസന്നിഭമ77 . . 61 . .
നാത്യുല്വണം ശുഭം ശുഭ്രം78 നീലാഞ്ജനചയോപമമ് .
കിമിദം ദേവ ദീപ്തം തേ79 കണ്ഠേ കാമാങ്ഗനാശന .
കോ ഹേതുഃ കാരണം കിം വാ യേനേദം നീലമീശ്വര .
ഏതത്സർവം യഥാന്യായം ശ്രോതുമിച്ഛാമി തത്ത്വതഃ80 . .62 ..
ശ്രുത്വാ വാക്യം തതോ ദേവ്യാഃ പാർവത്യാഃ പാർവതീപ്രിയഃ .
കഥാം മങ്ഗലസംയുക്താം കഥയാമാസ ശങ്കരഃ . .63 . .
മഹേശ്വര ഉവാച
മഥ്യമാനേമൃതേ പൂർവം ക്ഷീരോദേ സുരദാനവൈഃ .
അഗ്രേ സമുത്ഥിതം ഘോരം വിഷം കാലാനലപ്രഭമ് .. 64..
കാലമൃത്യുരിവോദ്ഭൂതം യുഗാന്താദിത്യവർചസമ് .
ത്രൈലോക്യോത്സാദസൂര്യാഭം വിസ്ഫുരത്തത്81 സമന്തതഃ ..65..
തം ദൃഷ്ടവാ82 സുരസംഘാശ്ച ദൈത്യാശ്ചൈവ വരാനനേ .
വിഷണ്ണവദനാഃ സർവേ ഗതാസ്തേ ബ്രഹ്മണോന്തികമ് ..66. .
ദൃഷ്ടവാ സുരഗണാൻ ഭീതാൻബ്രഹ്മോവാച മഹാദ്യുതിഃ .

മയാ83ഷ്ടഗുണമൈശ്വര്യം ഭവതാം സംപ്രകല്പിതമ് ..67. .
ത്രൈലോക്യസ്യേശ്വരാ യൂയം സർവേ ച വിഗതജ്വരാഃ .
വിമാനചാരിണഃ84 സർവേ സർവേ സ്വച്ഛന്ദചാരിണഃ . . 68..
പ്രജാഭിഃ സത്കൃതാഃ സമ്യങ് നിത്യം ബഹുമതാ മമ .
കിമർഥേ വാ85 മഹാപ്രജ്ഞാ ഭൃശമുദ്വിഗ്നചേതസഃ ..69..

74 രത്നാംശുവിഭൂഷിതാങ്ഗദാ - ഖ. ഘ., വിഭൂഷിതാങ്ഗൈ (ങ്ഗേ) - ക ടി.,.. ങ്ഗീ - ഘ . 75 ജഗാദ - ഘ., ഉവാച - ഖ. . 76ഗിരിരാജ പുത്രീ - ഖ. . 77... മ്ബുജസന്നിഭമ് (?) . 78 ശുഭ്രേ (?) . 79 ദീപ്യംതേ - ക, ദീപ്യതേ - ഖ . 80 വക്തുമർഹസ്യശേഷതഃ - ഖ. . 81 വിസ്ഫുരന്തം - ക. . 82 തന്ദൃഷ്ട്വാ - ക. . 83 യഥാ - ഖ. . 84 വിമാനഗാമിനഃ - ഖ. . 85 വോ - ഖ. .

കേന വ്യാവർതിതൈശ്വര്യാ യേന മാം സമുപസ്ഥിതാഃ .
പ്രജാസർഗേ ന സോത്രാസ്തി86 യോജ്ഞാന്മമ നിവർതയേത് ..8.114.70 ..
അധ്യാത്മേ ചാധിഭൂതേ ച അധിദൈവേ ച നിത്യശഃ .
പ്രജാകർമവിപാകേ ച ശക്താ യൂയം പ്രവർതിതുമ് . .71 ..
കിം കാര്യം കാരണം കിം വാ87 കുതോ വാ ഭയമാഗതമ് .
യേന88 യൂയം സമുദ്വിഗ്നാ മൃഗാ സിംഹാർദിതാ ഇവ . .72. .
ഏതത്സർവം യഥാന്യായം ശീഘ്രമാഖ്യാതുമർഹഥ .
ശ്രുത്വാ വാക്യം തതസ്തസ്യ89 ബ്രഹ്മണഃ സുമഹാത്മനഃ90 ..73 . .
ഊചുസ്ത ഋഷിഭിഃ സാർധം സുരദൈത്യേന്ദ്രദാനവാഃ91 .
സുരാസുരഗണൈർബ്രഹ്മൻ92 മഥ്യമാനേ93 മഹോദധൗ94 ..74. .
ഭുജങ്ഗഭൃങ്ഗസംകാശം നീലജീമൂതസന്നിഭമ് .
പ്രാദുർഭൂതം വിഷം ഘോരം സംവർത്താഗ്നിസമപ്രഭമ് . .75..
കാലമൃത്യുരിവോദ്ഭൂതം യുഗാന്താഗ്നിസമപ്രഭമ് .
ത്രൈലോക്യോത്സാദസൂര്യാഭം വിസ്ഫുരത്തത്96 സമന്തതഃ . .76. .
തേജസാമിവ സംഘാതം സുമഹത് സമുപസ്ഥിതമ് .
വിഷണ്ണവദനാഃ സർവേ ദൃഷ്ടോദ്ഭൂതം മഹാവിഷമ് . .77. .
വിഷേണോത്തിഷ്ഠതാ തേന97 കാലാനലസമത്വിഷാ98 .

നിർദഗ്ധോ രക്തഗൗരാങ്ഗഃ കൃതഃ കൃഷ്ണോ ജനാർദനഃ . .78..
തം ദൃഷ്ടവാ രക്തഗൗരാങ്ഗം കൃതം കൃഷ്ണം ജനാർദനമ് .
സർവേ ഭീതാ99 വയം ബ്ര100സ്ത്വാമേവ ശരണം ഗതാഃ ..79. .
സുരാണാമസുരാണാഞ്ച ശ്രുത്വാ വാക്യം ഭയാവഹമ് .
പ്രത്യുവാച മഹാതേജാ ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ101 . .8.114.80 ..

86 മോദന്തി - ഖ . 87 കിന്നു - ഖ . 88 കേന - ഖ . 89 നു തേ തസ്യ - ക. . 90 പരമാത്മനഃ - ക . 91 സുരാ ദൈത്യേന്ദ്രദാനവാഃ - ക . 92 സുരാസുരൈർമഥ്യമാനേ - ക . 93 പയോത്സങ്ഗാത് - ക. . 94 മഹാതപാഃ - ക, മഹോദധേഃ (?) . 95 ... സപ്രഭം - ക . 96 വിസ്ഫുരന്തം - ക. . 97 വിഷേണോത്തിഷ്ഠമാനേന - ക,? ത്ഥിതമാത്രേണ (?) . 98. സമാർചിഷാ ക . 99 തതസ്സർവേ - ക. . 100 ഭീതാ - ക . 101 ലോകനമസ്കൃതഃ - ഖ. .

ശൃണ്വന്തു ദേവതാഃ സർവേ ഋഷയശ്ച102 തപോധനാഃ .
യത്തദഗ്രേ103 സമുദ്ഭൂതം മഥ്യമാനേ മഹോദധൗ104 . .8 1 . .
വിഷം കാലാനലപ്രഖ്യം കാലകൂടമിതി ശ്രുതമ്105 .
തസ്യ106 പ്രോദ്ഭൂതമാത്രസ്യ വിരാജന്തേ ന107 ദേവതാഃ ..82. .
തസ്യ108 വിഷ്ണുരഹം വാപി സർവേ വാ സുരപുങ്ഗവാഃ .
ശക്നുവന്തി ന വൈ109 സോഢും വേഗമന്യത്ര ശങ്കരാത് . .83 ..
ഇത്യുക്ത്വാ പദ്മഗർഭാഭഃ പദ്മയോനിരയോനിജഃ .
മാമേവം സ്തോതുമാരേഭേ110 ബ്രഹ്മാ വേദവിദാം വരഃ . .84..
ബ്രഹ്മോവാച
നമസ്തുഭ്യം വിരൂപാക്ഷ നമസ്തേ നൈകചക്ഷുഷേ111 .
നമഃപിനാകഹസ്തായ വജ്രഹസ്തായ വൈ നമഃ . .85. .
നമസ്ത്രിശൂലഹസ്തായ ദണ്ഡപാശാസിപാണയേ .
നമസ്ത്രൈലോക്യനാഥായ ഭൂതാനാം പതയേ നമഃ . .86 . .
നമഃ സുരാരിഹന്ത്രേ ച112 സോമസൂര്യാഗ്നിചക്ഷുഷേ .
ബ്രഹ്മണേ ചൈവ രുദ്രായ വിഷ്ണവേ ചൈവ തേ നമഃ . .87. .
സാംഖ്യായ ചൈവ യോഗായ ഭൂതഗ്രാമായ വൈ നമഃ .
മന്മഥാങ്ഗവിനാശായ കാലകാലായ113 വൈ നമഃ ..88. .

രുദ്രായ വസുരേതായ ദേവദേവായ രംഹസേ .
ഉഷ്ണീഷിണേ സുവക്ത്രായ സഹസ്രാക്ഷായ മീഢുഷേ ..89. .
കപർദിനേ കരാലായ114 ശങ്കരായ ഹരായ ച .
വിരൂപായ സുരൂപായ ശിവായ വരദായ ച ..8.114.90 . .
ത്രിപുരഘ്നേ മഖഘ്നായ മാതൃണാം പതയേ നമഃ .
ബുദ്ധായ ചൈവ ശുദ്ധായ മുക്തായ115 കേവലായ ച . .91 . .

102 മു തയശ്ച - ഖ . 103 യത്ര ചാഗ്രേ - ഖ . 104 പയോനിധൗ - ക . 105 കാലകൂടേതി വിശ്രുതമ് - ക . 106 യേന - ഖ . 107 പ്രോദ്ഭൂമാത്രേണ ന വിരാജതി - ഖ . 108 ന ച - ക . 109 ന ശക്നുവന്തി ച - ക. . 110 ഇദം സ്തോത്രം സമാരബ്ധോ - ക , ഗത്വേശം സ്തോതുമാരബ്ധോ - ഘ. . 111 നേക ചക്ഷുഷേ - ഖ . 112.. നാശായ - ക. . 113 കാലാകാലായ - ഖ. . 114 കധീരായ - ക. . 115 മുക്തായൈ - ക ഖ .

ലോകത്രയവിധാത്രേ ച ശക്രായ വരദായ ച116 .
അഗ്രായാഥ തഥോഗ്രായ വിപ്രായാനന്തചക്ഷുഷേ117 ..92..
രജസേ ചൈവ സത്വായ തമസേവ്യക്തയോനയേ .
നിത്യായ ചൈവാനിത്യായ നിത്യാനിത്യായ വൈ നമഃ ..93..
വ്യക്തായ ചൈവാവ്യക്തായ വ്യക്താവ്യക്തായ വൈ നമഃ .
ചിന്ത്യായ ചൈവാചിന്ത്യായ ചിന്ത്യാചിന്ത്യായ വൈ നമഃ ..94..
സൂക്ഷ്മായ ചൈവാസൂക്ഷ്മായ സൂക്ഷ്മാസൂക്ഷ്മായ വൈ നമഃ .
ഭക്താനാമാർതിനാശായ പ്രിയനരായണായ ച ..95..
ഉമാപ്രിയായ ശർവായ നന്ദിവക്ത്രാങ്കനായ ച .
പക്ഷമാസാർധമാസായ118 ഋതുസംവത്സരായ ച ..96..
ബഹുരൂപായ മുണ്ഡായ ദണ്ഡിനേഥ വരൂഥിനേ119 .
രഥിനേ120 ധന്വിനേ നിത്യം121 ജടിനേ ബ്രഹ്മചാരിണേ ..97..
ഋഗ്യജുഃസാമരൂപായ122 പുരുഷായേശ്വരായ ച123 .
നമസ്തേ ഭഗവനൂ 2 ' വ്യക്ഷ നമസ്തേ ഭഗവഞ്ഛിവ ..98..
നമസ്തേ ദേവദേവേശ നമസ്തേ ഭൂതഭാവന .
ഇത്യേവമാദിചരിതൈഃ സ്തുതം സ്തുത്യം125 നമോസ്തുതേ126 ..99..

പ്രണമ്യ മൂർധ്നാ പ്രണതോസ്മി രുദ്രം ജഗദ്ഗുരും ദേവവരം ത്രിനേത്രമ് .
സൂക്ഷ്മോസി യോഗാതിശയാധിഗമ്യം തേജോനിധേ127 വ്യക്തമുപൈമി രുദ്രമ് ..8.114.100..
ജ്ഞാത്വാ തു ഭക്തിം മമ ദേവദേവ പ്രസീദ ഗങ്ഗാമ്ബുനിഷിക്തകേശ .
ത്വാം സൗരഭേയാമ്ബുദചിത്രയാനം128 ശിവം പ്രയതാത് ശരണം ഗതോസ്മി129 ..101..
ഏവം തേന തദാ130 പൂർവം ബ്രഹ്മണാ ലോകകർതൃണാ .
സ്തുതോഹം വിവിധൈഃ സ്തോത്രൈർവേദവേദാങ്ഗസംഭവൈഃ . .102..

116 ഇന്ദ്രിയാണാം വരായ ച - ഖ. . 117 നേകചക്ഷുഷേ - ക . 118 വർഷായ (?) . 119 ... ഝവരൂഥിനേ - ഘ. . 120 ധ്വജിനേ (?) . . 121 ചൈവ - ക . 122 സാമർഗ്യജുരഥർവായ (?),... മാഥർവായ - ക. . 123 പുരുധാമേ- ശ്വരായ ച (?) . 124 ഭഗവാൻ - ക ഖ . 125 സ്തുതിസ്തുത്യം - ക. ഖ., തുഭ്യം - ക. . 126 നമോ നമഃ - (ക?) . 127 യോഗാതിശയാഭിഗമ്യം തേജോനിധിം - ഖ. . 128... ചിന്തയാനം - ഖ, . 129 ശരണാ- ഗതോസ്മി - ഖ. . 130 ഭഗവതാ - ഖ. .

തതഃ പ്രീതോ ഹ്യഹം തസ്യ131 ബ്രഹ്മണോഥ മഹാത്മനഃ132 .
നതസ്തം133 മുഖ്യയാ വൃത്ത്യാ പിതാമഹമഥാബ്രുവമ് . .1 03 ..
ഭഗവൻ ഭൂതഭവ്യേശ ഭൂതാധിപ134 മഹാതപഃ135 .
കിം136 കാര്യം തേ മയാ ബ്രഹ്മൻ137 കർതവ്യം വദ138 സുവ്രത .
ശ്രുത്വാ വാക്യം തതോ ബ്രഹ്മാ പ്രത്യുവാചാമ്ബുജേക്ഷണേ .. 1 04. .
ബ്രഹ്മോവാച
ഭൂതഭവ്യഭവന്നാഥ ശ്രൂയതാം കാരണേശ്വര139 .
സുരാസുരഗണൈർദേവ മഥ്യമാനേ മഹോദധൗ140 .. 105 . .
മയൂരഭൃങ്ഗസകാശം141 നീലജീമൂതസന്നിഭമ് .
പ്രാദുർഭൂതം വിഷം ഘോരം സംവർത്താഗ്നിസമപ്രഭമ് . . 106 ..
കാലമൃത്യുരിവോദ്ഭൂതം യുഗാന്താദിത്യവർച്ചസമ് .
ത്രൈലോക്യോത്സാദസൂര്യാഭം വിസ്ഫുരത് തത്142 സമന്തതഃ . . 107 .
വിഷേണോത്തിഷ്ഠതാ തേന143 കാലാനലസമത്വിഷാ .

നിർദഗ്ധോ രക്തഗൗരാങ്ഗഃ കൃതഃ കൃഷ്ണോ ജനാർദനഃ .. 108 ..
തം ദൃഷ്ടവാ രക്തഗൗരാങ്ഗം കൃതം കൃഷ്ണം ജനാർദനമ് .
തതഃ സർവേ വയം144 ഭീതാസ്ത്വാമേവ ശരണം ഗതാഃ145 ..1 0 9..
തത്146 പിബസ്വ മഹാദേവ ലോകാനാം ഹിതകാമ്യയാ .
ഭവാനഗ്രസ്യ ഭോക്താ വൈ ഭവാന്ദേവവരഃ147 പ്രഭുഃ ..8.114.1 10 ..
ഭവാംസ്തസ്യ148 മഹാവേഗം സമർഥഃ സന്നിയച്ഛിതുമ് .
നാന്യഃ കശ്ചിത് പുമാഞ്ഛക്തോ ജഗത്യസ്ശ്ചരാചരേ149 ..1 11 . .
പാതുമേകോ മഹാദേവ സമർഥസ്ത്വം മഹാദ്യുതേ150 .
തസ്യൈവോഗ്രപ്രഭാവസ്യ കാലാനലസമത്വിഷഃ(?) . . 112 ..

131 പ്രീതോസ്മി തസ്യാഹം - ഖ- . 132 ബ്രഹ്മണഃ പരമാത്മനഃ - ക. . 133 തതസ്തം - ക., തമഹം - ഖ. . 134 ലോകനാഥ - ഖ. . 135 ഭൂതാധിക - ക., ജഗത്പതേ - ഖ. . 136 യത് - ക. . 137 മഹാബ്രഹ്മൻ - ഖ. . 148 തവ - ക. . 139 കാരണം പരമ് (? . . 140 സുരാസുരൈർമഥ്യമാനേ ക്ഷീരോദേ ഭഗവഞ്ഛിവ - ക . 141 അഭവന്മേഘസംകാശം - ക. . 142 വിസ്ഫുരന്തം - ക. . 143 വിഷേണോത്തിപ്ഥമാനേന - ക. ഖ, ത്ഥിതമാത്രേണ (?) . 144 ഭയം (ഭയാദ?) - ക . 145 ഭൃശം വൃഷഭവാഹന - ഖ. . 146 തം - ക. . 147 ഭശ്ച വരദഃ - ഘ . 148 ഭഗവാൻ സ്താം (തം) - ക. . 149 പുമാഞ്ഛക്തസ്ത്രിഷു ലോകേഷു വിദ്യതേ - ഖ. . 15. മഹാദ്യുതിഃ - ഖ .

വേഗം സോഢും151 മഹാദേവ സമർഥോന്യോ152 ന വിദ്യതേ .
തസ്യൈവം ബ്രുവതോ ദേവി153 ബ്രഹ്മണഃ പരമേഷ്ഠിനഃ ..11 3..
ബാഢമിത്യേവ തദ്വാക്യം പ്രതിഗൃഹ്യ വരാനനേ .
തദഹം154 പാതുമാരബ്ധോ വിഷമന്തകസന്നിഭമ് ..1 14..
ലോകത്രയഹിതാർഥായ സുരദൈത്യേന്ദ്രസന്നിധൗ155 .
പിബതോ മേ മഹാഘോരം വിഷം സുരഗണാർചിതേ156 .
കണ്ഠേ സമഭവത് ക്ഷിപ്രം കൃഷ്ണം കൃഷ്ണാമ്ബുജേ157ക്ഷണേ .. 115 ..
തദ് ദൃഷ്ട്വോത്പലപത്രാഭം158 കണ്ഠേ സക്തം മഹാവിഷമ്159 .
തക്ഷകം നാഗരാജാനം ലേലിഹാനമിവോരഗമ് ..1 1 6..

അഥോവാച മഹാതേജാ ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ .
ശോഭസേ ത്വം മഹാദേവ കണ്ഠേനാനേന സുവ്രത ..1 17..
ഇതി തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ മയാ ഗിരിവരാത്മജേ .
പശ്യതാം സുരസംഘാനാം ദൈത്യാനാഞ്ച വരാനനേ .. 1 18..
യക്ഷഗന്ധർവസിദ്ധാനാം160 പിശാചോരഗരക്ഷസാമ് .
ധൃതം കണ്ഠേ വിഷം ഘോരം തതഃ ശ്രീകണ്ഠതാ മമ ..1 19..
തത്കാലകൂടം വിഷമുഗ്രതേജഃ161 കണ്ഠേ ധൃതം പർവതരാജകന്യേ162 .
പശ്യൻ സമസ്തഃ163 സുരദൈത്യസംഘോ164 ഹൃഷ്ടഃ165 പരം വിസ്മയമാജഗാമ166 ..8.114.120 ..
തതഃ സുരഗണാഃ സർവേ സയക്ഷോരഗരാക്ഷസാഃ .
ഊചുഃ പ്രാഞ്ജലയോ ദേവി167 മത്തമാതങ്ഗഗാമിനി ..121 ..
അഹോ ബലം വീര്യപരാക്രമസ്തേ അഹോ വപുര്യോഗബലം തവേദമ്168.
അഹോ വിഭൂതിസ്തവ ദേവദേവ ഗങ്ഗാജല169 പ്ലാവിതചന്ദ്രമൗലേ170 ..122..
ത്വമേവ വിഷ്ണുശ്ചതുരാനനസ്ത്വം ത്വമേവ സൂര്യോ രജനീകരസ്ത്വമ് .
ത്വമേവ കാലോ നിയതിസ്ത്വമേവ ത്വമേവ മൃത്യുർധനദസ്ത്വമേവ171 ..123..

151 സമർഥോന്യോ - ഖ . 152 വേഗം സോഢും - ഖ. . 153 ബ്രുവതസ്തു വരാരോഹേ - ഖ . 154 തതോഹം - ക ഖ. . 155 ലോകത്രയഹിതാർഥായാസുരദൈത്യേന്ദ്രവന്ദിതേ - ക. . 156 സുരഗണാർചിതം (ന്തികം?) - ക. . 157 സുരഗണാർചിതം (തേ?) - ക . 158 തന്നീലോത്പലപത്രാഭ - ക . 159 ശക്തമിവാന്തകം - ക. . 160 നാഗാനാം - ഖ. . 161... മുഗ്രതേജം - ക. ഖ. . 162 പുത്രി - ക? . 163 സംപശ്യമാനാഃ - ക. ഖ. . 164... സംഘാഃ - ക. ഖ. . 165 ഹൃഷ്ടാഃ - ക. ഖ. . 166... മീയുരന്യേ (?) . 167 ഭൂത്വാ - ഖ, തേഷാം - ക. . 168 തദേവ - ഖ. . 169 ദേവ സങ്ഗോജടാ? - ക. . 170 ജലാപ്ലാവിതകേശദേശ - ഖ. . 171 മൃത്യുർദഹനസ്ത്വമേവ - ഖ .

625

ത്വമേവ സൂക്ഷ്മഃ172 പുരുഷോവ്യയസ്ത്വം ത്വമേവ സൂക്ഷ്മാച്ച പരം ച സൂക്ഷ്മമ് .
വ്യക്തം ത്വമേവ പ്രകൃതിസ്ത്വമേവ ത്വമേവ സത്വം ച173 ഭവോദ്ഭവം ച . .124..
ത്വമേവ ഭൂമിഃ സലിലം ത്വമേവ ത്വമേവ വഹ്നിഃ പവനസ്ത്വമേവ .
ത്വമേവ ഖം ഭൂതഭവിഷ്യഭവ്യം ത്വമേവ ഭൂതം ഭവഭവ്യയുക്തമ് ..1 25. .

ത്വമേവ യജ്ഞോ നിയമസ്ത്വമേവ ത്വമേവ സർവം പ്രകരോഷി ധർമമ് .
ത്വമേവ സർവസ്യ ചരാചരസ്യ പൃഥഗ് വിഭക്താ പ്രലയേ ച ഗോപ്താ174 ..1 26..
ഇത്യേവമുക്ത്വാ175 വചനം സുരേന്ദ്രാഃ പ്രണമ്യ മാം സിദ്ധഗണാശ്ച ഹൃഷ്ടാഃ176 .
വ്യപേതശോകാഃ പ്രവിഭക്തസോമാ ഗതാ വിമനൈരനിലോഗ്രവേഗാഃ177 ..127..
ഇത്യേതത് പരമം ഗുഹ്യം പുണ്യാത്പുണ്യതരം മഹത് .
സ്വയം178 സ്വയംഭുവാ പ്രോക്തം സ്തോത്രം179 പാപപ്രണാശനമ് . .1 28..
യസ്തു ധാരയതേ നിത്യം മത്പരോ നിയമേ സ്ഥിതഃ180 .
ബ്രഹ്മോദ്ഗീതം ശിവം ഹ്യേതത്181 സർവരോഗനിബർഹണമ് .. 129..
ഗതിം തസ്യ പ്രവക്ഷ്യാമി പരത്രേഹ ച' ദേഹിനഃ182 .
വിഷം തസ്യ വരാരോഹേ സ്ഥാവരം ജംഗമം തഥാ183 . . 8.114.130..
സംപ്രാപ്യ ഗാത്രം184 സുശ്രോണി ക്ഷിപ്രം സപ്രതിഹന്യതേ185 .
ശമമേത്യ186 ശുഭം ഘോരം ദുഃസ്വപ്നം ചാപകർഷതി ..1 31 ..
സ്ത്രീഷു വല്ലഭതാം യാതി സഭായാം പാർഥിവസ്യ ച .
വിവാദേ ജയമാപ്നോതി യുദ്ധേ ചൈവ ന സംശയഃ ..1 3 2..
ഗച്ഛതോധ്വനി ച ക്ഷേമം187 സത്വം ചൈവോപജായതേ188 .
ശരീരഭേദേ വക്ഷ്യാമി ഗതിം തസ്യ വരാനനേ ..1 33 ..
ഹരിശ്മശ്രുർനീലകണ്ഠഃ ശശാങ്കാങ്കിതമൂർധജഃ .
ത്ര്യക്ഷോഭേദ്യസ്ത്രിശൂലീ ച വൃഷകേതുർമഹാബലഃ ..134..

172 ബ്രഹ്മ - ഖ . 173 നന്ത്വഞ്ച - ഖ. . 174 ഭോക്താ - ഖ. . 175. മുക്താ - ക. ഖ. . 176 പ്രഗൃഹ്യ സോമം പ്രണിപത്യ മാഞ്ച - ഖ. . 177 രനിലോഗ്രവേഗൈഃ - ക. ഖ., ഇത 'ഉത്തരം സ്വമാലയം മേരുമുപേത്യ സർവേ . *ഇത്യധികം ഖ പുസ്തകേ . 178 തദാ - ക. . 1 ʃ9 സ്തവ - ഖ. . 180 ബ്രഹ്മോദ്ഗീതമിദം ശുഭം - ഖ. . 181 ഹ്യേ (ഹീ?) ദം - ക. . 182 വരപ്രദ - ഖ. . 183 വാപി ജഗമ - ഖ. . 184 ഗാത്ര പ്രാപ്യ തു - ഖ. . 185 വിപ്രതിഹന്യതേ - ഖ . 186 ശമയ - ക. . 187 ഗച്ഛതേ ക്ഷേമമധ്വാനം - ഖ. . 128 ശരീരേ നാസ്തി വൈ ഭയം - ഖ. .*

നന്ദിതുല്യവപുശ്ചൈവ നന്ദിതുല്യപരാക്രമഃ .
വിചരത്യഖിലം189 സിദ്ധഃ സപ്തലോകം190 മമാജ്ഞയാ ..1 35. .

ന ഹന്യതേ191 ഗതിസ്തസ്യ വായോരിവ നഭസ്തലേ192 .
മമ പാർശ്വചരോ ഭൂത്വാ193 തിഷ്ഠത്യാഭൂതസംപ്ലവമ്194 ..1 36..
യേപി ചൈതദ്വരാരോഹേ സദാ ശൃണ്വന്തി മാനവാഃ .
തേഷാം ചൈവ പ്രവക്ഷ്യാമി ഫലം ഫലസഹസ്രദേ . . 1 37..
ബ്രാഹ്മണോ വേദമാപ്നോതി ക്ഷത്രിയോ വിന്ദതേ മഹീമ് .
വൈശ്യസ്തു ലഭതേ ലാഭം ശൂദ്രഃ പ്രാപ്നോതി സദ്ഗതിമ് ..138..
വ്യാധിതോ മുച്യതേ രോഗാദ് ബദ്ധോ മുച്യേത ബന്ധനാത് .
ഗുർവിണീ ജനയേത് പുത്രം കന്യാ വിന്ദതി സത്പതിമ് ..139..
നഷ്ടഞ്ച ലഭതേ ദ്രവ്യമിഹ ലോകേ പരത്ര ച .
ഗവാം ശതസഹസ്രസ്യ സമ്യഗ് ദത്തസ്യ യത്ഫലമ് . .8.114.140 . .
തത്ഫലം സമവാപ്നോതി ശ്രുത്വാ മർത്യഃ കഥാമിമാമ് .
അക്ഷരം വാഥ പാദം വാ ശ്ലോകം ശ്ലോകാർധമേവ വാ ..141 ..
അഥവാ സർവമധ്യായം ദേവബ്രാഹ്മണസംസദി .
യഃ പഠേന്മാനവോ നിത്യം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ .. 142..
ശ്രദ്ദധാനഃ സദോദ്യുക്തോ രുദ്രലോകേ മഹീയതേ .
പഠസ്വ ദേവി ഭദ്രന്തേ പാഠയസ്വ ച ബാന്ധവാൻ .. 143 ..
അതഃ പരതരം സ്തോത്രം ന ഭൂതം ന ഭവിഷ്യതി .
നാപി യക്ഷാഃ പിശാചാ വാ ന ഭൂതാ ന വിനായകാഃ 144..
കുര്യുർവിഘ്നം ഗൃഹേ തത്ര യത്രായം തിഷ്ഠതേ സ്തവഃ .
യഥാവിമുക്തം ക്ഷേത്രേഷു ക്ഷേത്രം ശ്രേഷ്ഠം പ്രകല്പിതമ് .. 145. .
തഥാ സ്തവോ വരിഷ്ഠോയം സ്തവാനാം ബ്രഹ്മനിർമിതഃ .
യശ്ചൈനം ശ്രാവയേച്ഛ്രാദ്ധേ ബ്രാഹ്മണാൻ പാദമന്തതഃ .. 146..
അക്ഷയ്യമന്നപാനം വൈ പി□□□സ്തസ്യോപതിഷ്ഠതി .
മനസാ ചിന്തിതം യച്ച യച്ച വാചാപ്യുദാഹൃതമ് . . 147..

189 ത്യഖിലാൻ - ക. . 190 സപ്തലോകാൻ - ഖ. . 191 ഹന്യതി - ക. ഖ. . 192 അനിലസ്യാമ്ബരേ യഥാ - ഖ. . 193 ധരോഭൂമി - ഖ. . 194 പ്രത്യാഭൂതഃ സമൃദ്ധ (ധ്യ) തി - ഖ. .

സർവം സംപദ്യതേ തസ്യ സ്തവസ്യാസ്യാനുകീർതനാത് .
ശ്രുത്വൈതത് പരമം ഗുഹ്യം യേപി സ്യുഃ പാപയോനയഃ ..148..
സ്ത്രിയഃ ശൂദ്രാശ്ച തേപീഹ രുദ്രലോകം വ്രജന്ത്യുത .
യദാ മാനുഷ്യതാമേതി കദാചിത് കാലപര്യയാത് ..149..
വേദവേദാങ്ഗതത്ത്വജ്ഞോ വിമലേ ജായതേ കുലേ .
ദേവഭക്തശ്ച ഭവതി ധർമഞ്ച കുരുതേ തദാ ..8.114.150..
ഇതിഹാസമിദം പുണ്യം സർവകില്വിഷനാശനമ് .
ഊക്തം മയാത്ര തുഷ്ടേന സ്വയമേവാമ്ബുജേക്ഷണേ ..151..
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ അമൃതമഥനേ നീലകണ്ഠോപാഖ്യാനേ ബ്രഹ്മദേവകൃതം മഹാദേവസ്തോത്രം നാമ ചതുർദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ
വ്യാസ ഉവാച
അമൃതേപഹൃതേ തസ്മിൻ വിഷ്ണുനാ ഛദ്മരൂപിണാ .
ദൈത്യാശ്ച ദാനവാശ്ചൈവ കിം ചക്രു സ്തദന്തരമ്1 ..1..
സനത്കുമാര ഉവാച
തേ ക്രോധാദ്വഞ്ചിതാഃ സർവേ വിഷ്ണുനാ ദാനവേശ്വരാഃ .
സന്നഹ്യ യുദ്ധായ തദാ ഗർഹന്തോ2 വിഷ്ണുമൂചിരേ ..2..
ധിഗ്ബല ധിക് ച തേ ശൗര്യം പാപ ധിക് തേ പരാക്രമമ്3 .
വിശ്രമ്ഭഘാതീ4 നിത്യം ത്വ5ന്നീചകർമാ6 ദുരാത്മവാൻ . .3 ..
ത്വയാ നികൃത്യാ നിഹതോ ഹിരണ്യകശിപുഃ പുരാ .
ഹിരണ്യാക്ഷശ്ച ദൈത്യേന്ദ്രോമൃതം ചേദമപാഹൃതമ്7 ..4..
ന തവാസ്തി ബലം യുദ്ധേ നികൃത്യാ ഹി ബലീ ഭവാൻ .
യുദ്ധേ സ്ഥിതോ ഭവാനസ്തു ന നോ8 മോക്ഷമവാപ്സ്യതി9 ..5..

1 ചക്രേ തദനന്തരമ് - ക. . 2 ഗർഹയന - ക. ഖ. . 3 പരാക്രമഃ - ഖ. . 4 വിശ്രമ്ഭഘാതിന - ഖ. . 5 ച - ക. ഖ. . 6 നീചകർമ - ഖ. . 7 ഹ്യമൃതം ചേദമേ (മാ) ഹൃതം - ക. ഖ. . 8 തതോ - ക. . 9... നവാപ്സ്യസി - ഖ. .

628

സനത്കുമാര ഉവാച
തതഃ സ ദൈത്യാരാട് ക്രുദ്ധ ഉദ്ഗിരൻ10 പാവകാർചിഷഃ11 .

രഥേനാമ്ബുദനാദേന വിഷ്ണുമേവാഭിദുദ്രുവേ . .6 ..
വിപ്രചിതിശ്ച12 ദൈത്യേന്ദ്രോ ഗജേന ഗജിനം തദാ .
സമാഹ്വയത് സഹസ്രാക്ഷം ഗജിന വജ്രപാണിനമ്(?) . .7 . .
വിരോചനസ്തു സംക്രുദ്ധോ ധനേശം രാക്ഷസാധിപമ് .
ഗജേനൈവാഭിദുദ്രാവ ജലദോ ഭാസ്കരം യഥാ . .8. .
ബലിർവൈരോചനിശ്ചാപി യമം പിതൃഗണാധിപമ് .
രഥേനൈവാഭിദുദ്രാവ വിഘ്നോ വിഘ്നമിവാപരമ്13 . . 9..
അനുഹ്രാശ്ച ദൈത്യേന്ദ്രോ ഹിരണ്യകശിപോഃ സുതഃ .
വരുണം പ്രതി ദുദ്രാവ നദീവേഗോ യഥാർണവമ് . .8.115.1 0 ..
മയസ്തു14 ദാനവശ്രേഷ്ഠസ്താരസ്താരക ഏവ ച .
ആദിത്യൈസ്സഹ സംസക്താ15 ഗജാ ഇവ മഹാഗജൈഃ . . 11 . .
ശരഭഃ ശതകേതുശ്ച ബലോ മൂകശ്ച ദാനവഃ .
രുദ്രാനേവാഭ്യഭാവന്ത16 സിംഹാഃ സിംഹാനിവാജനേ .. 12. .
ശമ്ഭുഃ കാർതസ്വനശ്ചൈവ മഹാമായശ്ച ശമ്ബരഃ .
വസുഭിഃ സഹ സംസക്താ വ്യസനാനീവ സാധുഭിഃ . .1 3 . .
നരകോഥ ഹയഗ്രീവസ്തഥേന്ദ്രദമനോസുരഃ .
അശ്വിഭ്യാം സഹ സംസക്താ17 ഗ്രഹാഭ്യാമിവ താരകാഃ .. 14. .
അന്യേ ചാന്യൈസ്സുരൈസ്സാർധം മഹാമായാ മഹാബലാഃ .
ആഹൂയാഹൂയ യുധ്യന്തേ18 സർവേ ക്രോധേന ദാനവാഃ . .1 5 . .
വിപ്രചിത്തിർമഹാമായഃ സഹസ്രാക്ഷം ത്രിഭിഃ ശരൈഃ .
അർദയാമാസ നാദേന നാദയാനോ ദിശോ ദശ19 .. 1 6. .

10 ഉത്കിരത്. (?), ഉദ്ഗിരത് - ക., ദാനവാഃ - ഖ. . 11 പാവകാർചിഷാഃ - (?. 12. സ്തു; ഖ . 13 മിവാപരഃ - ഖ. . 14 യമസ്തു - ക. ഖ. . 15 സംയുക്താ - ക. . 16.. നേവാഭിധാവന്തഃ - ക. . 17 സംസക്തോ (ക്തൗ? - ക. . 18 യുദ്ധ്യന്തി - ഖ. . 10. ദിശഃ - ക ഖ. .

തസ്യേന്ദ്രഃ കാർമുകം ചിത്രമസ്യതോ ലഘുഹസ്തവാൻ .
വജ്രേണ ശതധാരേണ ശതധാ വ്യഭജദ്20 ബലീ .. 17. .

തതോസ്യ ഗജമാഘോരേ21 കാർമുകം ഗൃഹ്ണതോപരമ് .
ഗജേന പോഥയാമാസ സ പപാത യഥാ ഗിരിഃ . .18 . .
തമാപ്ലുതം22 ഗജാച്ചൈവ ദാനവം ദേവരാഡ് ബലീ .
വജ്രേണാതാഡയത് ക്രൗഞ്ചം ശക്ത്യാ ഗുഹ ഇവാഹവേ . . 1 9. .
സ തേന വജ്രഘാതേന ദാനവോ മൂഢചേതനഃ23 .
അപതദ് ഭൂതലേ ക്ഷിപ്രം വാതരുഗ്ണ ഇവ ദ്രുമഃ24 ..8.115.2 0 ..
തതോ ഹാഹാകൃതമഭൂദ്ദാനവാനാം ബലേ തദാ .
സാധുസാധ്വിതി ദേവാനാം സിംഹനാദാശ്ച ബൃംഹിതാഃ . .2 1 . .
പ്രതിലഭ്യ തതഃ സംജ്ഞാം സ ശക്ത്യാ25 ഭീമരൂപയാ .
മാതങ്ഗഃ തസ്യ സംമത്ത26മനയദ്യമസാദനമ് . .22 . .
തതോസ്യ പൃഷ്ഠര□□□□□ശ്ച കവചഞ്ച മഹാപ്രഭമ് .
ശാതയാമാസ27 ദേവാഗ്ര്യസ്സ28 ഹിത്വാ സംയുഗം യയൗ . .23 . .
ബലിര്യമസ്യ പുണ്ഡ്രം29 ച കൃതാന്തം കലഹം തഥാ .
കാലഞ്ച നിയതിഞ്ചൈവ കിങ്കരാൻ പാശമേവ ച . .24..
ഏകൈകം പശ്യതസ്തീക്ഷ്ണൈഃ പഞ്ചഭിഃ പഞ്ചഭിഃ ശരൈഃ .
യമഞ്ചൈവ ചതുഷ്ഷഷ്ട്യാ ഹൃദയേ സമവിധ്യത . . 25..
തസ്യ ചാനദതഃ ക്ഷിപ്രം യമഃ ക്രുദ്ധോ ഹ□□സ്തദാ .
ദണ്ഡേന രഥമാഹത്യ ഭസ്മസായുജ്യമാനയത്30 . . 2 6..
ഹതേ രഥേ സസൂതേ തു സാശ്വേ31 സഹ പദാനുഗൈഃ .
തിഷ്ഠതിഷ്ഠേതി സന്നദ്യ32 യമം ബലിരധാവത .. 27. .
തസ്യോപതത ഏവാശു33 യമോ ദണ്ഡമവാസൃജത് .
മൂർധ്നി തേന പ്രഹാരേണ തതഃ സോഗാന്മഹീതലമ് . .28 ..

20 ന്യഭജത് - ക. . 21 മാരാധേ - ക., മാരോഹേ - ഖ. . 22 തമാപ്നുതം - ക. ഖ. . 23 മൂഢചേതസഃ - ഖ . 24 ഇവാർണവഃ - ക. . 25 സംജ്ഞാമശന്യാ - ഖ. . 26 സംമതം തസ്യ - ക. ഖ. . 27 സാതയാമാസ - ക. . 28 ദേവോഗ്ര്യസ്സ - ഖ.,. സ്ത - ക. ഖ. . 29 പുണ്യം - ക., പു□□□□□□□ - ഖ. . 30 സായോജ്യമാനയത് - ക ഖ, . 31 സാശ്വൈ - ക. ഖ . 32 സന്നാദ്യാ - ക., സംഛാദ്യ - ഖ. . 33 ഏവഃ ഥ - ക. ഖ .

തതോ ഹാഹാകൃതമഭൂദ്ദാനവാനാം ബലേ തദാ .
ഗൃഹണ ഗൃഹണേതി ചാപ്യൂചുഃ കഷ്ടം കഷ്ടം തഥാപരേ ..29..
അനുഹ്രാദസ്തു വരുണം നാരാചേന മഹാബലഃ .
ആഹത്യ ഹൃദയേ ക്രുദ്ധോ രഥോപസ്ഥേ ന്യപാതയത് . .8.115.3 0 . .
സ ഉത്ഥായ ക്ഷണാദ്ദേവോ വികൃഷ്യ ബലവദ്ധനുഃ .
സായ���സ്തസ്യ സംധാര്യ34 ധനുശ്ചിച്ഛേദ വീര്യവാൻ ..3 1 ..
അശ്വാഞ്ജഘാന സൂതസ്യ ശിരഃ കായാദപാതയത് .
തസ്യ പ്രസ്കന്ദതശ്ചാപി ഹതാശ്വാദ്രഥസത്തമാത് ..32 ..
ബിഭേദ ഹൃദയം ശീഘ്രം സ പപാത യഥാ മൃതഃ .
മയ35സ്താരസ്താരകശ്ച ആദിത്യാൻ ദൃഢമാർദയൻ ..3 3 ..
തേപി താൻ വിരഥാഞ്ചക്രുഃ സർവാഞ്ഛരശതൈസ്ത്രിഭിഃ36 .
ശരഭഃ ശതകേതുശ്ച ബലോ മൂകശ്ച ദാനവഃ ..34. .
രുദ്രാനസ്ത്രൈർബഹുവിധൈർനാദയന്തോർദയന്യുധി .
തേഷാമസ്ത്രാണി താനി സ്മ പ്രതിവാര്യ മഹാബലാഃ . .3 5..
ശലഭാ ഇവ കേദാരാൻ മുഹൂർതേന വ്യനാശയൻ37 .
തേ കാല്യമാനാസ്തൈ രുദ്രൈ38ര്ബഹുഭിർവിരഥാസ്തദാ ..36..
രണം ത്യക്ത്വാ മഹാമായാ വിപലായന്ത39 സർവശഃ .
ശമ്ഭുഃ കാർതസ്വനശ്ചൈവ മഹാമായശ്ച ശമ്ബരഃ . .37..
വസൂനഭ്യദ്രവൻ യുദ്ധേ ഗജാഃ പ്രതിഗജാനിവ .
തേഷാന്തു വസവഃ സർവേ സ്വാപനാസ്ത്രം40 സസർജിരേ ..38..
രഥേഷ്വവസ്ഥിതാ യേന ബഭുഃ സുപ്താ യഥാ മൃഗാഃ .
താൻ സുപ്താൻ രഥയന്താരോ രണാത്തസ്മാദപാഹരൻ . .39..
ഹരതാം ചൈവ സൂതാനാമുത്തമാങ്ഗാന്യപാതയൻ .
തേ ഹതേഷ്വഥ സൂതേഷു ഉദ്ഭ്രാന്തൈർവാജിഭിസ്തദാ . .8.115.40 . .

34 സംവാര്യ - ക. . 35 യമ - ക ഖ. . 36 ഗതസ്ത്രിഭിഃ - ഖ., ഗഭസ്തിഭിഃ - ക. . 37 വ്യശാതയൻ - ഖ. . 38 ആഹന്യമാനാസ്തൈ - ഖ.,?.. സ്ത്രൈ - ക. . 39 വ്യപലായന്ത - ക. . 40 ശ്വാ (സ്വാ) പനാർഥം - ക .

സുപ്താ ഏവ രണേ സർവേ ഭ്രാമ്യന്തേ ദിതിസൂനവഃ .
നരകോഥ ഹയഗ്രീവസ്തഥേന്ദ്രദമനോപി ച . .41 ..
അശ്വിനൗ ദ്വൗ41 സുസംയത്താ യുയുധുസ്തേ സുരേശ്വരാഃ .
താനാപതത42 ഏവാഥ തൗ ദേവൗ43 ഭിഷജാം വരൗ ..42..
ദണ്ഡേനാസ്ത്രേണ വിരഥാൻ സർവാനേവ പ്രചക്രതുഃ .
പുനശ്ചാപതതഃ സർവാൻ ഗദിനഃ ക്രോധമൂർഛിതാൻ . .43 ..
വായവ്യാസ്ത്രേണ സഹസാ സംചിക്ഷിപതുരാഹവേ .
അന്യേ ചാ□□□□□സ്തദാ ദേവാ ദിതിപുത്രാൻ വ്യപോഥയൻ44 . .44. .
അഭജ്യന്ത യഥാ സിംഹൈർമൃഗാരണ്യേഭിസംഹതാഃ45 .
പ്രഹ്ലാദശ്ചാപി ദൈത്യേന്ദ്രോ വിഷ്ണുനാ സഹ സംഗതഃ . .45..
മഹത് കൃത്വാ തദാ യുദ്ധം വിരഥഃ സമപദ്യത .
സ ചക്രേണ ഹതാശ്വസ്തു ഹതസൂതപദാനുഗഃ ..46 ..
ഗദാം ഗൃഹീത്വാ പ്രസ്കന്ദ്യ ജനാർദനമുപാദ്രവത് .
തസ്യോദ്യതകരസ്യാഥ ധാവതശ്ച മഹാമുനേ . .47..
ചിച്ഛേദ താം ഗദാമാശു ചക്രേണൈവ ജനാർദനഃ .
അഥ തേ ദാനവാഃ ശൂര46സ്തൈർദേവൈർഭഗ്നവിക്രമാഃ . .48. .
അഭജ്യന്ത യഥാ സിംഹൈർവനേ മൃഗഗണാ ഭയാത് .
താൻഭഗ്നാൻ47 ഭജ്യമാ□□□ശ്ച ദൃഷ്ടവാ ത്യക്ത്വാ രണം യയുഃ . .49..
പ്രഹ്ലാദോപി രണം ത്യക്ത്വാ താനേവാനുജഗാമ ഹ .
തേഷു ഭഗ്നേഷ്വഥേന്ദ്രസ്യ ജയശബ്ദം സുപൂജിതമ് ..8.115.50 ..
സമം ചക്രുസ്തദാ ദേവാഃ സനാരായണലോകപാഃ .
സിംഹനാദാംശ്ച വിവിധാൻ വാദിത്രാണി ന്യവാദയൻ ..51 . .
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ അമൃതമഥനേയുദ്ധേ പഞ്ചദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ48

41 ച - ക . 42 നാതാ - ക. . 43 ദേവേ (?) . 44 ന്യപോഥയൻ - ഖ. . 45 പദ്യാർധമേതദത്ര പ്രമാദാദാപതിതം പ്രതിഭാതി . 46 ശൂരാ - ഖ. . 47 തേ താൻ. (?. 48 അധ്യായഃ 168 - ഖ., നാത്രാധ്യായസമാപ്തിർഘ- പുസ്തകേ .

632

സനത്കുമാര ഉവാച

ഏവം തദഭവദ് വ്യാസ അമൃതസ്യാവമന്ഥനമ് .
യുദ്ധഞ്ച സുമഹാഘോരം1 പ്രഹ്ലാദേന സഹൈവ തു .. 1 . .
സ തു കാലേന മഹതാ കൃത്വാ യുദ്ധശതാന്യുത .
പുത്രേ വിരോചനേ രാജ്യം പ്രദദാവസുരേശ്വരഃ . .2. .
വിരോചനഃ പുനർവ്യാസ രാജ്യസ്യാർഥേ മഹാബലഃ .
ആടീബകേ ഹതോ യുദ്ധേ ദേവേന്ദ്രേണ മഹൗജസാ2 . . 3 ..
വ്യാസ ഉവാച
ആടീബകഃ സ സംഗ്രാമഃ കഥമാസീന്മഹാഭയഃ .
ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഭഗവൻ3 പരം കൗതൂഹലം ഹി മേ ..4. .
സനത്കുമാര ഉവാച
ബഭൂവ പുനരേവേഹ ദേവാനാമസുരൈഃ സഹ .
സഖ്യം4 തേ ദദൃശുശ്ചൈവ5 ദൂരാദ്വൈ6 വിസ്മിതാനനാഃ . .5..
ഘോരാമിലാവൃതേ തസ്മിൻ വർഷേ വികൃതരൂപിണീമ് .
ഉഗ്രാമാഥർവണീം കൃത്യാ7മസുരാണാം ഭയംകരീമ് ..6. .
താം ദൃഷ്ടവാ തേബ്രുവൻ കേയമാടിരിത്യേവ ദേവതാഃ .
അസുരാ ബക ഇത്യേവ വിവാദശ്ചാപ്യജായത . .7. .
സാപി കൃത്യാ തദാ ഘോരാ ദേവേഭ്യോ ദർശനം ദദൗ .
ആടിരിത്യേവ തേഷാം ച അസുരാണാം ബകോഭവത്8 . .8..
തേഷാം പണോഭവത്തത്ര രാജ്യം പ്രതി മഹാമുനേ .
യോ നോ ജിതഃ സ നോ ദാസോ ജേതാ സ്വാമീ ഭവത്വിതി ..9. .
തതസ്സാ ഹ്യാടിരൂപേണ സർവേഭ്യോ ദർശനം ദദൗ .
തതസ്തേ വിജിതാ ദേവാഃ പ്രോചുർനാ സ്മ10 ജിതാ11 ഇതി ..8.116.1 0 ..

1 സുമഹദ് ഘോരം- ക. ഖ. 2 ഹതൗജസാ - ഖ., അത്രാധ്യായസമാപ്തിർഘപുസ്തകേ . 3 ഭഗവാൻ - ക . ഖ. 4 സംഖ്യം - ക. ഖ. . 5 ദദൃശിരേ ചൈവ - ക. ഖ. . 6 ദൂരാത്തേ - ക. ഖ. . 7 ജ്ഞാത്വാ - ക. . 8 തു (വൈ) ബകഃ - ഖ. . 9... ന്ദേവാൻ - ക. ഖ. . 10 ന സ്മ (?) . 11... ജ്ജിതാ - ക. .

ബക12 ഏവൈഷ സുവ്യക്തം ജിതാ യൂയം ന സംശയഃ .

നായമാടിർബകോയം വൈ ന ബകശ്ചാടിരേവ ഹി13 . . 11 ..
ഏവം വിവദതാം യുദ്ധമഭവദ്രാജ്യകാരണാത് .
തേഷാം ദാനവമുഖ്യാനാം ദേവൈസ്സഹ ഭയാവഹമ് . . 12 . .
വർഷാണാം വൈ സഹസ്രം തു ഹതോ യത്ര വിരോചനഃ .
ഹതേ വിരോചനേ ബ്രഹ്മാ ബലിം തേഷാം മഹാസുരമ് . . 13 . .
അഭ്യഷേചയദിന്ദ്രത്വേ14 സ ച രാജാ ബഭൂവ ഹ .
തതസ്സ ലോകാംസ്ത്രീൻ വ്യാസ ബലേനാക്രാമദവ്യയഃ15 .. 14. .
ത്രൈലോക്യസ്യേശ്വരശ്ചൈവ സ ജജ്ഞേ ഹ്യസുരേശ്വരഃ .
ജിത്വാ യുദ്ധേന16 ദേവേന്ദ്രം സ്ഥാനാദച്യാവയത് പ്രഭുഃ . . 15 . .
ഇന്ദ്രത്വമകരോച്ചൈവ യമത്വഞ്ച മഹാബലഃ .
സ ഏവ വരുണശ്ചാഭൂദ്ധനേശോഗ്നിസ്തഥൈവ ച . . 1 6. .
ആദിത്യശ്ചൈവ സോമശ്ച പർജന്യോ വൃഷ്ടിസർജനഃ .
സർവം ജഗതി കർതവ്യം സ ഏവ കുരുതേ സദാ17 . . 17. .
ഏവം ശാസതി വൈ രാജ്യം18 ദേവാനാമസുഖം തദാ19 .
ഭ്രഷ്ടൈശ്വര്യാ മഹാത്മാനോ ഭ്രമന്തി ശകുനാ ഇവ . . 1 8. .
തേഷാം ബ്രഹ്മാ ദദൗ ബുദ്ധിം ദുഃഖിതാനാം മഹാത്മനാമ് .
ആശ്വാസ്യ ബഹുധാ വ്യാസ കാരുണ്യാദ് ദേവസത്തമഃ . . 1 9. .
ബ്രഹ്മോവാച
ദേവാ ന ശക്യോ20 യുഷ്മാഭിർബലിരേഷ പ്രവാധിതുമ് .
മഹാത്മാ ധാർമികശ്ചായമമരശ്ച ന സംശയഃ . .8.116.2 0 . .
ബ്രഹ്മണ്യശ്ച ബലീ���ശ്ച തഥാ ലബ്ധവരശ്ച ഹ .
തം ഗത്വാ വിപ്രരൂപേണ വിഷ്ണുരേഷ പ്രയാചതു21 . . 21 . .

12 ഏക - ഖ. . 13 ച - ഖ. . 14... ദിന്ദ്രന്തു - ക.,... ദിന്ദ്രസ്തു - ഖ. . 15 ബലേകാമയദവ്യയഃ - ഖ. . വശേ കാസ്യദ (?), ബലേനാക്രമ്യ ദാനവഃ (?) . 16 ജിഹ്വാ (ഹ്മ) യുദ്ധേന - . 17.. .ന്യദാ - ക . 18 രാജ്യേ - ഖ. . 19 തഥാ - ഖ. . 20 ശക്യം - ക. ഖ. . 21 പ്രയാചതാം - ഖ .

634

വാമനം രൂപമാസ്ഥായ ഭൂമേർവൈ വിക്രമത്രയമ് .

ദാസ്യതേ സ ഗൃഹീത്വാ തത് ക്രമതാമേഷ സർവശഃ ..22..
ഭൂമിം ക്രമസമാം സർവം കരിഷ്യതി ന സംശയഃ .
ക്രമം ദ്വിതീയം ധാതാസ്യ22 അന്തരിക്ഷേ തതഃ23 സ്വയമ് ..23..
അഹം ചൈവ പ്രദാസ്യാമി തൃതീയം ക്രമമിത്യുത .
ഏവം വോ രാജ്യലാഭോയം24 ദൃശ്യതേ നാന്യഥാ സുരാഃ ..24..
യസ്മിൻകാലേ പ്രക്രമതേ വിഷ്ണുരേഷ ത്രിവിഷ്ടപമ്25 .
തസ്മിൻകാലേ ച രക്ഷധ്വം സർവയത്നേന ദാനവാൻ ..25..
സനത്കുമാര ഉവാച
ത ഏവമുക്താ ദേവേശാ നിശ്ചിത്യ ബഹുധാ ശുഭമ് .
വിഷ്ണുമൂചുർമഹാസത്വാഃ ക്രിയതാം ബ്രഹ്മണോ വചഃ ..26..
ദീക്ഷിതശ്ചാസുരശ്രേഷ്ഠോ ഹയമേധേന സോദ്യ വൈ .
കല്യം26 ചാവഭൃഥം27 തസ്യ ഗത്വാ യാചസ്വ തം പ്രഭോ ..27..
സനത്കുമാര ഉവാച
ഏവമസ്ത്വിതി തേനോക്താ ദേവാ യുദ്ധായ ദംശിതാഃ .
അതിഷ്ഠന്ത തദാ സർവേ ശക്രം കൃത്വാ പുരസ്സരമ് ..28..
നാരദോഥ തദാ ഗത്വാ പൂജിതസ്തേന ഭക്തിതഃ .
സുഖോപവിഷ്ടഃ പ്രാഹേദം വചനം വദതാം വരഃ ..29..
ധർമേണ തവ തുഷ്ടോഹമൃഷയശ്ച തപോധനാഃ .
അനാസുരമിദ വൃത്തം തവ ദാനവസത്തമ . .8.116.3 0..
സർവേ28 ഹി ദാനവാഃ29 ക്രൂരാഃ30 ബ്രഹ്മഘ്നാ31 ലോകകണ്ടകാഃ32 .
ത്വം തു ബ്രാഹ്മണഭക്തശ്ച ലോകാനാം ഹിതകൃത്തഥാ ..31..
തസ്മാത്തവ ശുഭം ചിന്ത്യം സദൈവാസുരപുങ്ഗവ33 .
യഥാ ച തേ ശുഭം കിഞ്ചിത് സ്യാദ് രാജന്നിത്യമേവ34 ഹി35 ..32..

22 ദാതാസ്യ - ഖ. . 23 തവ - ക. ഖ. . 24 രാജ്യലമ്ഭോയം - ഖ . 25 തൃവിഷ്ടപമ - ക ത്രിവി ഖ . 26 കാല്യാം - ക., കാല്യം - ഖ. . 27 ചാവഭൃതം - ഖ. . 28 സർവോ - ക. . 29 ദാനവഃ - ക . 30 ക്രൂരോ - ക. . 31 ബ്രഹ്മഘ്നോ - ക. . 32 ലോകകണ്ടകഃ - ക. . 33 സദേവാസുരപുങ്ഗവാഃ - ക . 38 രാജ്യനിത്യമേവ - ക ഖ . 35 ച - ക .

ഏഷ ദേവൈഃ പ്രണിഹിതോ വിഷ്ണുർവിപ്രത്വമാസ്ഥിതഃ .
□□□□□സ്ത്വാ രാജ്യാർഥമുദ്യുക്തഃ36 പ്രാർഥയിഷ്യതി വിക്രമാൻ . .3 3 ..
തന്ന തസ്യ ത്വയാ ദേയം37 രാജ്യം38 പശ്ചാന്ന തേ39 ഭവേത് .
അതഃ പരം ഭവാൻ രാജൻ പ്രമാണമസുരേശ്വര . . 34..
സനത്കുമാര ഉവാച
തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ബലിർവൈരോചനിസ്തദാ .
ഉവാച പ്രണതോ വ്യാസ നാരദം ദാനവേശ്വരഃ .. 35..
ശത്രവസ്തേ മമ ദൃഢം തേഷാം ചാഹം മഹാമുനേ .
യദി തേ മാം പ്രയാചന്തേ40 കൃതാർഥോസ്മി തതോ നനു ..3 6..
സ്വധർമം41 സം42പരിത്യജ്യ യദി ചേന്മധുസൂദനഃ .
മാം പ്രയാചതി ദീനാത്മാ സഫലം ജീവിതം മമ ..37. .
വ്രതം ചേദം മമ ബ്രഹ്മൻ സദൈവ ഹി മഹാമുനേ .
യാചിതോ43 ന ദദാമീതി ന 44 വദേയമിതി പ്രഭോ ..38. .
ഉർധ്വം പ്രാണാ ഹ്യുത്ക്രാമന്തി യാചതോ45 വിപ്രസത്തമ .
ബ്രുവതോ ന ദദാമീതി നരകായോത്ക്രമന്ത്യഥ . .39..
ദേഹീതി രുദിതസ്യാഖ്യാ46 നാസ്തീതി പ്രതിരോദനാ .
മാ മാം47 നാരദ പശ്യന്തു രുദന്തമിതരേ ജനാഃ . .8.116.40 . .
ഏഷാ48 ഭവതി സർവസ്യ പുരുഷസ്യ മഹാമുനേ49 .
യാചതോ മമ ദാതായമിച്ഛാ തദ്ധ്യക്ഷയം50 ഫലമ് ..41 ..
സോഹം യദി ന ദാസ്യാമി ശത്രുഭ്യോ യാചിതം51 മഹത് .
നരകം രൗരവം നാമ പ്രതിപത്സ്യാമ്യസംശയമ് ..42. .
യോ ഹി വൈ യാചമാനായ ന ദദാതി നരാധമഃ .
സ തം ഹിനസ്തി യാചന്തമാശാച്ഛേദാന്ന സംശയഃ . .43 ..

36 സ വൈ ത്രീൻ സുരകാര്യാർഥം ഘ. 37 തേ തസ്യ ന ത്വയാ ദേയാ ഘ.. 38 രാജൻ (?) . പഥ്യാ ന തേ ക. 40 പ്രയാചന്തി - ക ഖ. . 41 അർധർമം - ക, സർധർമം (?) . 42 സ്വം - ഖ. . 43 യാചിതം - ക. . 44 ച - ഖ. . 45 യാചിതേ - ഖ . 46 രുദിതസ്യാഹ്വാ - ഖ. . 47 മാ - ഖ. . 48 യേഷാം - ഖ. . 49 മഹാത്മനഃ - ഖ . 50 തദ് വ്യത്യയം - ഖ. . 51 യാചിതോ - ഖ. .

ഭബാന്മമ പിതാ വ്യക്തം52 പുത്രഃ സ്നേഹകൃതോ53 ഹ്യഹമ്54 .
നാഹം ന ദാസ്യേ വിപ്രേന്ദ്ര നിർവൃതിസ്തേ55 ഭവത്വിയമ്6 ..44. .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്സ തം തദാമന്ത്ര്യ തേന ചൈവ സുപൂജിതഃ .
ദിവമക്രാമദവ്യഗ്ര57ശ്ചിന്തയാനഃ കഥം ഭവേത് . .45. .
ഗതേഥ തസ്മിന്ദിവസേ രജന്യാം സ58 മഹായശാഃ .
വിഷ്ണുർവാമനരൂപേണ വിപ്രോ ഭൂത്വാ തമർഥയത്59 . .46 . .
സ ചാപി രാജാ വിപ്രേന്ദ്ര60 രത്ന3നി ച വസൂനി ച .
ഗ്രാമാന്ദാസീശ്ച മഹിഷീർഗവാശ്വാൻ രഥഹസ്തിനഃ . .47..
വാഹനാനി ച ചിത്രാണി സുവർണം ശയനാനി ച .
ശയ്യാസ്തരണവസ്ത്രാണി ഭൂഷണാനി ഗൃഹാണി ച ..48. .
യം യമർഥയതേ61 വിപ്രോ യാവദ്യശ്ച62 യഥാ യഥാ63 .
തഥാ തഥാ സ ദൈത്യേന്ദ്രോ ദദാത്യേവാവിചാരയൻ . .49. .
തം തഥാ വർതമാനം തു വാമനഃ സുമഹായശാഃ .
പ്രാഹ മഹ്യം പ്രയച്ഛസ്വ യദഹം പ്രബ്രവീമി തേ . .8.116.50 ..
സ തമർഘേണ64 പാദ്യേന ആസനാദിഭിരേവ ച .
സംപൂജ്യൈവാബ്രവീദ്65 ബ്രൂഹി യത്തവേഷ്ടം ദ്വിജോത്തമ . .51 ..
വാമന ഉവാച
യദി പ്രയച്ഛസേ രാജൻ യാചമാനായ കാമതഃ .
തതോ ബ്രവീമ്യന്യഥാ തു ന വക്ഷ്യാമ്യസുരേശ്വര . .52. .
ബലിരുവാച
ജ്ഞാത്വാർഥം പ്രതിജാനീയാം ദേയം ബ്രാഹ്മണ തദ്യദി .
ദാതും ച ശക്യം തത് സ്യാത്തു66 തതോഹം67 ദാതുമുത്സഹേ . . 53 . .

52 നിത്യം - ഖ. . 53 പുത്രസ്നേഹഃ കൃതഃ - ക . 54. ദ്യ വൈ - ഘ, 55 നിവൃതിസ്തേ - ഘ . 56 ഭവത്വയം - ഖ. . 57 ദിവമാക്രമദവ്യഗ്ര - ഖ . 58 ച - ഖ . 59 തമാർഥയത് (?) . 60 വിപ്രേഭ്യോ ക., വിപ്രേന്ദ്രോ - ഖ. . 61 യദ്യവർഥയതേ (?) . 62 യാവന്തം ച (?) . 63 തഥാ - ക . 6 തമർഘ്യേണ - ക . 65 സംപൂജ്യ ചാബ്രവീദ് - ഖ . 66 തേ തസ്മാത് - ഘ. . 67 തതസ്ത (തദ്) - ഘ. .

വാമന ഉവാച പ്രതിജ്ഞാ ഭവതോ നിത്യമിയം68 ഹ്യസുരസത്തമ .

യദ്യത്പ്രയാചതേ വിപ്രോ ദദ്യാം തത്തദഹം ത്വിതി69 ..54..

ദീക്ഷിതശ്ചാശ്വമേധേന ത്വം70 ദദാസ്യസുരാധിപ71 .

യദ്യത് പ്രയാചതേ വിപ്രസ്തത്തദ്ദത്സേ72 ന സംശയഃ ..55. .

സനത്കുമാര ഉവാച

സ ഏവമുക്തോ നിശ്ചിത്യ പുനരേവാഹ73 തം നൃപഃ .

പ്രഹസ്യ സുമഹാവീര്യം ഇദം വചനകോവിദഃ ..56..

ബലിരുവാച

ഭവാൻ വിഷ്ണുർവിപ്രരൂപീ74 ഛദ്മനാ മാം പ്രയാചസേ .

ക്ഷത്രധർമം സമുത്സൃജ്യ കാർപണ്യം75 ച പ്രഭാഷസേ ..57..

ദീനാനാമപി76 സർവേഷാമഹം ദദ്യാം77 പ്രയാചിതഃ .

രാജ്യം വിനാ ഹി ദേവായ78 തുഭ്യം ദാസ്യേ യഥേപ്സിതമ് ..58..

വാമന ഉവാച

സത്യമേതദഹം വിഷ്ണുർഹൃതരാജ്യാ വയം ത്വയാ .

ന രാജ്യേദ്യ സ്പൃഹാസ്മാകം നിഃസ്പൃഹാ ഹി തതോ വയമ് .

ഗൃഹം ത്വാം സംപ്രയാചാമ79 യത്ര വത്സ്യാമി80 നിർവൃതഃ81 ..59. .

ബലിരുവാച

കിംപ്രമാണം ഗൃഹം തദ്വൈ പ്രയാചസി സുരേശ്വര .

കീദൃശം ക്വ ച തദ്82 ദാസ്യേ ബ്രൂഹി വാമന സർവശഃ ..8.116.60..

വാമന ഉവാച

സർവഭൂമിഗുണൈര്യുക്തം യത്ര തത്ര മഹാഗൃഹമ്83 .

മമ ക്രമൈസ്ത്രിഭിര്യുക്തം84 ദത്സ്വ85 രാജൻ ഗൃഹാർഥിനേ ..61 ..

68. മിദം - ക . 69 പ്രതി - ക . 70 ഷ്വം (സ്വ?) . - ക . 71 വദാമ്യസുരാധിപ - ഖ . 72 തത്തദ്ദത്സ്വ - ഘ, തദ്ദദസ്വ - ക . 73 പുനരാഹ ച - ഘ. . 74.. വിരൂപീ ച - ക., ഭഗവന്വിഷ്ണുരൂപീ ഖ. . 75 കാർകശ്യം - ക . 76 ദാനാനാമപി? . 77 ദദ്യാത് - ക. ഖ. . 78 ദീനായ - ഘ. . 79 പ്രയാചാമോ - ഖ . 80 വത്സ്യാമ - ഖ. . 81 നിർവൃതാഃ - ഖ. . 8 . ത - ക . 83 തത്രൈവേപ്ട ഗൃഹം മമ - ഘ. . 84.. സ്തുല്യം - ഘ.. 89 ധത്സ്വ - ക. .

സനത്കുമാര ഉവാച

അഥ ശുക്രസ്തദാ വ്യാസ86 ബലിം പ്രാഹ മഹാതപാഃ .

ന ദാതവ്യം മഹാരാജ വിഷ്ണുരേവ മഹാബലഃ ...62 ..

അയം സ ഹന്താ87 സർവേഷാം ദാനവാനാം ദുരാസദഃ88 .

ഛദ്മനൈവ89മിഹായാതോ90 വിഷ്ണുരേനം91 വിസർജയ . .63 ..

അനാദൃത്യ വചസ്തസ്യ പ്രോവാച ദിതിനന്ദനഃ .

ദാസ്യേ തുഭ്യം ഗൃഹം വിഷ്ണോ യാദൃശം ത്വം പ്രയാചസേ . .64..

സനത്കുമാര ഉവാച

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ പ്രോവാച മധുസൂദനഃ .

ബലിം രാജാനമനഘം സർവേഷാമേവ സന്നിധൗ . .65. .

വാമന ഉവാച

സാധ്യോ ദേവോഹമനഘ ധർമപുത്രോ ദിതേഃ സുത92 .

തതഃ പ്രതിഗ്രഹേ ദോഷോ ന മമാസ്തി മഹാബല . .66..

യദി ദേയം ഗൃഹം മധ്യം പശ്ചാത് താപോ ന തേ യദി .

ഹസ്തേ മമ ജലം രാജൻ പാതയസ്വാസുരേശ്വര . .67 ..

സനത്കുമാര ഉവാച

തതസ്സ ബാഢമിത്യുക്ത്വാ ഭൃങ്ഗാരേണ മഹാബലഃ .

പ്രദാതുമുപചക്രാമ വാമനായ ഗൃഹം മഹത് . . 68. .

അഥ തേ93 ദാനവാഃ ക്രൂരാഃ പ്രതിഷേധനലാലസാഃ94 .

ആജഗ്മുർഭൃശമായത്താ95 ബലിം പ്രതി മഹാമുനേ ..69..

പ്രഹ്ലാദോ ഭ്രാതൃഭിഃ സാർധം മയോ ജമ്ഭോർദ്ധലോചനഃ96 .

വിപ്രചിത്തിശ്ച വിക്രാന്ത അന്യേ ച സുമഹാബലാഃ . .8.116.70 . .

ഊചുസ്തേ തം തദാ ഗത്വാ97 കൃത്വാ പ്രഹ്ലാദമഗ്രതഃ .

ബലിം വൈരോചനിം വ്യാസ ചിന്തയന്തഃ പരാഭവമ് ..71 . .

86... സ്തദാഭ്യേത്യ (?) . 87 നിഹന്താ - ഘ. . 88 മഹാബല. - ഘ. . 81 ഛലേനൈവ - ക. . 90.. മിഹായാതം - ക. ഖ. . 91 മേനം (?) 92 സുതഃ - ക. . 93 തതസ്തേ - ഖ. . 94 പ്രതിശോധനലാലസാഃ - ഖ. . 95 .മായസ്താ - ഖ. . 96 ജൃമ്ഭണോവൈ നു .. - ഘ.,... ദ്യ

ലോചനഃ - ഖ. . 97 ജ്ഞാത്വാ - ഘ. .

639

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച

കിമിദം പുത്ര ദുർബുദ്ധേ ത്വയാ വ്യവസിതം മഹത് .

നാശനം ദിതിപുത്രാണാം നൈതത് കാര്യം മഹാബല ..72. .

വിഷ്ണുരേവ മഹാമായോ ദുരാത്മാ ദൈത്യഘാതകഃ .

ലോകത്രയമപി ഹ്യേഷ ക്രമിഷ്യതി ന സംശയഃ ..72 ..

ത്വമസ്മാകം ഗതിഃ പുത്ര ത്വം വീര്യം ത്വം പരാക്രമഃ .

ത്വയി ജീവിതമായത്തം മാ നഃ ക്ഷിപ്രം വിനാശയ98 ..74..

ഹിരണ്യകശിപൂ രാജാ ഹിരണ്യാക്ഷശ്ച ദാനവഃ .

തവ രാജ്ഞഃ കലാം പുത്ര നാർഘതഃ ഷോഡശീമപി99 ..75..

മൈതസ്യ വിബുധസ്യ100 ത്വം ഗൃഹം ദത്വ ബ്രവീമ്യഹമ് .

ഏതദ്ധി ശ്രേയഃ സർവേഷാം തവ ചൈവ മഹാബല ..76. .

സനത്കുമാര ഉവാച

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ പ്രഹ്ലാദസ്യ മഹാത്മനഃ .

ബലിഃ പ്രണമ്യ101 ധർമാത്മാ ഇദമാഹ മഹായശാഃ . .77..

ബലിരുവാച

ജാനേഹം102 വിബുധോയം വൈ വിഷ്ണുഃ സർവാസുരാന്തകഃ .

പ്രതിജ്ഞൈവ മമേയം ഹി ദാതവ്യം യാചിതേന മേ ..78..

അഹം ദാനപതിഃ ഖ്യാതസ്ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ .

കഥം തദന്യഥാ കുര്യാഞ്ജീവിതേ സതി ദാനവാഃ ..79..

അധർമ്യമയശസ്യഞ്ച അസ്വർഗ്യം ഭയദം മഹത് .

കഥം നാമാനൃതം കുര്യാമിതി103 മേ വ്രതമാഹിതമ് .

പ്രതിശ്രുത്യ കഥം ഭൂയോസുരാസ്തേ ധർമകാരണാത് (?) ..8.116.80..

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച

ദാനവാനാം സദൈത്യാനാം പുത്ര ധർമഃ സ്വയം കൃതഃ .

അധർമേണ ഹി വർധന്തേ സദൈവ ദിതിദാനവാഃ .81..

98 നൈതത്കാര്യം മഹാബല - ഘ. . 91 നാർധന്തേ - ക., നാർഹതഃ (?), സർവേ

നാർഹന്തി ഷോഡശീമ് - ഘ. . 100. ദേവ സത്യം - ഘ. . 101 ബലിമ്പ്രണമ്യ - ക. . 102 ജാനേയം - ക. . 103 കുര്യാദിതി - ഖ., കുര്യാമിതി (?) .

മായാ ചൈവാനൃതം ചൈവ ദമ്ഭഃ സർവവധസ്തഥാ .
യജ്ഞാനാം പരിമോഷശ്ച ധർമ ഏഷ104 ഹി നഃ ശുഭഃ . .82. .
സ ത്വം പ്രതിശ്രുത്യ വിഭോ മാ ദദസ്വ105 ദുരാത്മനേ .
തഥാ ഹി നോ ഭവേദ് വൃദ്ധിരന്യഥേഹ ഭയം മഹത് ..8 3 . .
സനത്കുമാര ഉവാച
തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ബലിർനിശ്ചിന്ത്യ106 ബുദ്ധിമാൻ .
ഉവാചാസുരശാർദൂല ഇദം വചനകോവിദഃ ..84. .
ബലിരുവാച
യ ഏഷ ധർമോ ധർമേണ ഭവദ്ഭിഃ സംപ്രചോദിതഃ .
ന ഹ്യസ്യ ഫലമാനന്ത്യ ക്രൂരസ്യാസുരസത്തമ ..85..
ഹിരണ്യകശിപൂ രാജാ നാത്യന്തം സുഖമാപ്തവാൻ .
ഹിരണ്യാക്ഷസ്തഥാ108 ചൈവ അന്ധകശ്ചൈവ തത്സുതഃ ..86. .
ഭവാൻ പിതാമഹോസ്മാകം തഥാ ക്രൂരേണ കർമണാ .
തസ്മാന്നേദം പ്രശംസന്തി യേ കേചിദ്വിദുഷോ (?) ജനാഃ . .87..
ഋഷയഃ പശ്യ സത്യേന ധർമേണ ദിവി സംസ്ഥിതാഃ .
ദേവാ ജയന്തി ചാതുർഥം ഗ്രഹാ ദിവ്യന്തി ചൈവ ഹി . .88 ..
ന കശ്ചിദ് ദൃശ്യതേ109 വ്യോമ്നി തഥാ ക്രൂരേണ കർമണാ .
പ്രസാദയൻ ക്ഷാമയേ ത്വാം ബ്രവീമി ദിതിജേശ്വര (?) ..89..
പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ദുഷ്ടം വാപ്യഥവാ ക്രൂരം ശോഭനം വാപി ദാനവ .
സ്വകർമ ന വിമോക്തവ്യം പാരമ്പര്യാഗതം മഹത് ..8.116.9 0 . .
- - - പിതൃഭിശ്ചൈവ തഥാ ചൈവ110 പിതാമഹൈഃ .
ആചീർണം പുത്ര നൈതത്തേ111 വിമോക്തവ്യം മഹാമുനേ ..91 ..
ബലിരുവാച
പിതൃഭിർഹി യഥാ ചീർണ കർതവ്യം യദശങ്കിതൈഃ .
ഗർഹിതം യത്112 സതാം ചാപി പിതാമഹ ശൃണുഷ്വ മേ ..92..

104 ഏഷോ - ഖ . 105 ദദക്ഷ്വ - ഖ. . 106 നിശ്ചിത്യ (?) . 107... ഹ്യസ്യാ - ഖ. . 108... സ്തദാ - ഖ.. 109 ദീവ്യതേ (?) . 110 തവ - ഖ. . 111 ചൈതത്തേ - ഖ. . 112 ച - ഖ. .

ആസീദൃഷിരദീനാത്മാ വാമദേവ ഇതി ശ്രുതഃ116 .
തസ്യ ദൃഷ്ടവോർവശീ മോഹാദ്രേതഃ സ്കന്ദോ ബഭൂവ ഹ .. 93 . .
തദ് ഭൂമാവവിദ്ധം വൈ ചഖാദ വഡവാ കില .
തസ്യാ114 ഗർഭഃ സമഭവത് സദ്യഃ സോശ്വതരീ ഭവത് . .94. .
താമൃഷിഃ സ സുതസ്നേഹാത് പുപോഷ ബഹുലാ സമാഃ .
അഥാഗാത്തത്ര രാജർഷിരഷ്ടകോ നാമ വീര്യവാൻ ..95. .
സ താമപശ്യദ്രാജേന്ദ്ര115 ഋഷേരാശ്രമമധ്യഗാമ്116 .
അചിന്തയദ്ധ്യദാ ചൈവ ഇദം പരമഹർഷിതഃ . .96..
മമ പത്ന്യാസ്തു117 സദൃശീ ഇയം ലക്ഷണസമ്പദാ118 .
യദി ദദ്യാദിമാം119 വിപ്രഃ സ്യാദഗ്രം മമ സംഗതമ് . . 97..
ന ചായം ദാസ്യതേ വിപ്രോ മഹ്യമേനാം സുദുർലഭാമ് .
ഉപായം തു കരിഷ്യാമി യേന ദാസ്യതി സുപ്രഭാമ് . .98. .
സനത്കുമാര ഉവാച (?)
തതസ്സ രാജാ തം ഗത്വാ വാമദേവമുവാച ഹ .
പ്രണമ്യ ബഹുമാനേന നികൃത്യാ ശക്തിനന്ദന . .99. .
രാജോവാച
അശ്വതര്യാനയാ കാര്യം മമ കിഞ്ചിന്മഹാമുനേ .
സംവത്സരം സുസംപൂർണം പ്രയച്ഛസ്വ പ്രയാചിതഃ .. 8.116.100 ..
പരിപ്രാപ്തേ പുനഃ കൃത്യേ തുഭ്യം വൈ ദ്വിജസത്തമ .
പുനഃ പ്രദാസ്യേ വിപ്രേന്ദ്ര യദി ദേയാ പ്രദീയതാമ് .. 101 . .
തതഃ സ ഋഷിശാർദൂലസ്തസ്മൈ പ്രാദാദനിന്ദിതാമ് .
താം ഗൃഹീത്വാ യയൗ രാജാ ലബ്ധേതി ഹൃഷിതസ്തദാ . . 102 ..
അഥ സംവത്സരേ പൂർണേ തമാഹ ഋഷിസത്തമഃ .
തമുവാച തതോ വിപ്രഃ120 പ്രയച്ഛാശ്വതരീം ശുഭാമ് .. 103 ..

113 ശ്രുതിഃ - ഖ. . 114 തസ്യ - ഖ. . 115.. രാജേന്ദ്രോ - ഖ . 116.. മദ്ധ്യഗാത് - ഖ. . 117 മമൈവ ബഹുയോഗ്യേദം (യം?) - ഘ. . 118 ശുഭലക്ഷണസമ്പദാ - ഘ. . 119- -- ദദ്യാദയം - ഖ. . 120 വിപ്രോ - ഖ. .

ന ദദൗ സ ഹി121 ദുർബുദ്ധിർഋഷിഃ ക്രോധാജ്ജഘാന തമ് .
തസ്യ പുത്രസ്തതോ രാജാ ബഭൂവ നരപുങ്ഗവഃ . .1 04. .
തമപ്യാഹ തതോ വിപ്രോ ന ദദൗ സ ച താം തദാ .
തതോ മമാര സോപ്യേവം122 വിപ്രക്രോധാദ് ദുരാത്മവാൻ . . 10 5. .
തസ്യ പുത്രോഭവച്ചൈവ രാജാ ദിതിജസത്തമഃ .
തമുവാച തതോ വിപ്രഃ പ്രയച്ഛാശ്വതരീമിതി . .1 06 . .
അഥ സോപി തഥാ കൃത്വാ യാചിതഃ സുദുരാത്മവാൻ .
ഉവാച നാഹം ദാസ്യാമി പിതൃഹന്ത്രേ ദുരാത്മനേ . . 1 07..
തതസ്തമപ്യസൗ ക്രുദ്ധോ വിപ്രഃ പ്രാണൈർവ്യയോജയത്123 .
തതോ ബാലഃ സുതസ്തസ്യ രാജാഭവദതിദ്യുതിഃ .. 10 8..
തമപ്യസൗ തഥാ124 വിപ്രഃ പ്രോവാച ക്രോധമൂർഛിതഃ .
നാശയിഷ്യേ കുലം തദ് വൈ അഷ്ടകസ്യ ദുരാത്മനഃ ..1 09..
തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ബാലഃ സംപൂജ്യ തം ദ്വിജമ് .
ഉവാച സചിവാൻ പൃഷ്ട്വാ125 പശ്ചാദ്ദാസ്യാമി വാഡവാമ്126 ..8.116.1 10 .
സചിവാൻ സ തദാനായ്യ അപൃച്ഛദ് ദാനവേശ്വര .
ഇയമശ്വതരീ ബ്രൂത ദാതവ്യാ നേതി വാ ശുഭാ .. 111 . .
സചിവാ ഊചുഃ
പിതാമഹസ്യ തേ പിത്രാ ഇയമശ്വതരീ പുരാ .
വർഷമേകം പ്രയാച്യേഹ127 സമാനീതാ128 നരേശ്വര129 . .1 1 2..
പൂർണേ വർഷേ തു130 വിപ്രസ്യ യാചതോപി മഹാമുനേ .
ന ദത്താ സ ച131 കോപേന വിപ്രസ്യാസ്യ മമാര132 ഹ . .1 13 ..
തതഃ പിതാമഹസ്തുഭ്യമാസീദ്രാജാ പ്രജേശ്വര133 .
തഥൈവ സോപ്യദത്ത്വൈനാം വിപ്രക്രോധാന്മമാര ഹ134 . . 1 14..
ഭ[illegible]സ്തു യദി പൂർവേഷാം വൃത്തം സമനുവർതതേ .
ന ദേയാ വിപ്രരൂപസ്യ മൃത്യോരസ്യ ദുരാത്മനഃ . . 11 5..

121 ഹ - ഖ . 122 സൗമ്യേ - ഖ. . 123 പ്രാണൈർവിയോജയത് - ഖ. . 124 തദാ - ഖ. . 125 ദൃഷ്ട്വാ - ക ഖ . 126 ദാനവാഃ - ഖ, വാ ന വാ (?) . 127 പ്രയാചിത്വാ - ക. ഖ. . 128 ഇഹാനീതാ - ക. ഖ. . 129 സുരേശ്വര - ക . 130 വർഷേസ്യ - ഖ. . 131 തസ്യ - ഖ. . 132 മഹാ.. - ക. . 133 മഹേശ്വര - ക, മഹേശ്വരഃ - ക, ഖ . 134 ... ത്സമാഹരത് - ക. .

തേഷാന്തദ്വചനം ശ്രുത്വാ സചിവാനാം135 പ്രമന്യുമാൻ .
നിർഭത്സ്യ താന136ധർമജ്ഞാനിദമാഹ മഹാതപാഃ ..1 16..
പൂർവേ തേ മൗർഖ്യമാസ്ഥായ കൃതവന്തോതിദാരുണമ് .
അധർമ്യമയശസ്യഞ്ച സദ്ഭിശ്ചൈവ വിഗർഹിതമ് ..1 17..
അഹന്ന തേഷാം പന്ഥാനമനുവർതേ കഥഞ്ചന .
അദ്യ താനകൃതപ്രജ്ഞാൻ പിതൄനഥ പിതാമഹാൻ ..118. .
ഗർതസ്ഥാൻ താരയിഷ്യാമി കുലം ച സുമഹത്തഥാ .
ഇത്യുക്ത്വാ137 നിധനേ തേഷാം ജാതഃ പുത്രോ മഹാമതിഃ ..119..
വിപ്രസ്യാശ്വതരീദാനേ മതിം ചക്രേ സുനിശ്ചിതാമ .
തതസ്തമൃഷിമഭ്യർച്യ ഗന്ധമാല്യാദിഭിർനൃപഃ ..8.116.120 .
താഞ്ചൈവാശ്വതരീം പ്രാദാദാത്മീയാം സ നരാധിപഃ .
വസു ചൈവ ഹി ദത്ത്വാസ്മൈ ഋഷിം തം138 സ പ്രസാദയത് ..121..
തതഃ സ ഋഷിശാർദൂലഃ പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ .
ഉത്ഥാപ്യ രാജശാർദൂലമിദമാഹ തദാ വിഭുഃ ..1 22..
ത്വയാ തീർണാഃ സുപുത്രേണ പിതരഃ സപിതാമഹാഃ .
നരകസ്ഥാ മഹാബാഹോ ബ്രാഹ്മണസ്വേന വേഷ്ടിതാഃ ..123..
ന കൃത്യം മമ രത്നൈശ്ച നാശ്വതര്യാ നരാധിപ .
തുഷ്ടസ്തുഭ്യം പ്രയച്ഛാമി സർവമേതന്നരാധിപ ..1 24..
യദ്യഷ്ടകോ മമൈവം വൈ കൃതവാൻ സ്യാദ് ദുരാത്മവാൻ .
തത്പുത്രോ വാ മഹാബാഹോ പിതാ വാ തവ ദുർമതിഃ . .125..
വിനാശം ന ഗതാസ്തേ സ്യുരഹന്തുഷ്ടശ്ച സർവശഃ .
തദാപൃച്ഛേ ഗമിഷ്യാമി തവൈഷാ ദ്രവ്യമേവ ച ..1 26..
തതസ്സ ഋഷിശാർദൂലോ ജഗാമ വനമേവ ഹി .

രാജാപ്യശ്വതരീം ലബ്ധ്വാ തയാ രേമേ യഥാസുഖമ് . .127..
ഏവം ഹി ന139 പ്രശംസന്തി പൂർവേഷാം ധർമവർജിതമ് .
കർമ സർവേ ദ്വിജാ രാജൻ140 യേ ചാന്യേ ധർമവാദിനഃ .
തസ്മാദ്ദാസ്യാമ്യഹം രാജ്യം വാമനായ മഹാത്മനേ ..128..

135 സചി□□□സ്താൻ - ക. ഖ. . 136 നിവർതയിത്വാ - ഖ, നിഭർത്സയിത്വാ - ക . 137 അഹന്തു - ക. ഖ . 138 ഋഷിസ്തം - ക. . 139 നഃ - ക. . 140 രാജാ - ക .

644

സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്സോസുരശാർദൂലോ വാമനസ്യ തദാ കരേ .
പാതയാമാസ വിധിവജ്ജലം പരമപൂജിതമ്141 . . 1 29. .
തസ്യ പാതിതമാത്രേ തു ജലേ വിഷ്ണോർമഹാത്മനഃ .
ദൈത്യേന്ദ്രസ്യോപരി തദാ പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ പപാത ഹ . . 8.116.130 . .
സാധുസാധ്വിതി ഭൂതാനാമദൃശ്യാനാഞ്ച നിസ്വനഃ .
ദേവദുന്ദുഭയശ്ചാത്ര സ്വയം നേദുരനാഹതാഃ . .1 3 1. .
മരുതശ്ച ശുഭാൻ ഗന്ധാനാദായ പ്രവവുഃ ശുഭാഃ .
ഹതാഃ സ്ഥ142 ദാനവാസ്സർവേ143 ഇതി ചാത്രാഭവത് സ്വനഃ . . 132
തത്കർമ തസ്യാതിസുദുഷ്കരം144 തദാ സമീക്ഷ്യ സർവേ ഋഷയസ്തപോധനാഃ .
പ്രശംസമാനാ ദിതിനന്ദനേശ്വരം പ്രണേമുരാരാന്മധുസൂദനം തദാ . . 133 . .
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ വാമനേ ഷോഡശോത്തരശതോധ്യായഃ145

സനത്കുമാര ഉവാച -
തതസ്സ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുരുവാചാസുരപുങ്ഗവമ് .
ക്രമാമി വിക്രമൈഃ പശ്യ ദാനവേശ്വര സുപ്രഭ1 . . 1 . .
യദി ചേത് പൂര്യതേ ദത്തം ന ചേദ്ദാതവ്യ2 ഇത്യുത3 .
ഭവതാ ഭൂമിഭാഗോന്യഃ സത്യവാഗ് ഭവ ദാനവ . .2 . .
ബലിരുവാച
ക്രമസ്വ വാമനശ്രേഷ്ഠ ക്ര□□□സ്ത്രീനദ്യ സർവശഃ .
ന ചേത് പൂര്യേത4 ദാതാഹം സത്യമേതദ് ബ്രവീമി തേ . .3 . .

സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്സ ദേവദേവേശം മഹാദേവമുമാപതിമ് .
പ്രണേമേ പരയാ ഭക്ത്യാ ക്രമിഷ്യന വിഷ്ണുരവ്യയഃ . .4. .

141 പൂജിതഃ - ക . 142 -ഹതാസ്തു - ക . 143 സ്സർവാ - ഖ . 144 തസ്യാപ്യതിദുഷ്കരം - ഖ . 145 അധ്യായാഃ 169 - ഖ. .
1 സുപ്രഭഃ - ക. ഖ , സംപ്രതി - ഘ . 2 ഭവേദ്ദാതവ്യ - ഖ. . 3.. ഭിത്യുത - ക. ഖ. . 4 ചേത്പൂര്യതി - ക ഖ. .

645
തതോ ദേവാഃ സുസംയത്താഃ സന്നദ്ധാ യുദ്ധലാലസാഃ .
ആകാശേന മഹാസത്വാസ്തത്രാജഗ്മുർമഹാബലാഃ . .5. .
തതസ്സ പുഷ്കരദ്വീപേ വിഷ്ണുഃ പരമദീപ്തിമത് .
രൂപം കൃത്വാ ഭുവം ദ്യാഞ്ച - - വൈ ക്രമമാചരത് . . 6. .
സ പാദമുദയേ കൃത്വാ ദ്വിതീയം സരിതാം പതൗ .
പുഷ്കരസ്യൈവോത്തരതസ്തേന ലോകമിമം ഗതഃ5 . .7. .
ക്രമിത്വാ വിക്രമം ചൈകപാദമുത്ക്ഷിപതസ്തദാ .
അജകോ നാമ ദൈത്യേന്ദ്രഃ പാദം തം സമഗൃഹ്ണത . .8. .
സ തം സഹൈവാസുരേണ ഉത്ക്ഷിപന്മധുസൂദനഃ6 .
ക്ഷിപ്തോസാവസുരോ7 വ്യാസ അദ്യാപി ന നിവർതതേ . .9. .
തതോ ദ്വിതീയം രുദ്രസ്യ യോഗം പരമമാസ്ഥിതഃ .
അന്തരിക്ഷേ ഭുവർലോക9 ഏക ഏവ ക്രമോഭവത് . . 8.117.10 . .
തതോന്തരിക്ഷാദ് ഭൂയോപി ബ്രഹ്മണോ10 യോഗമാസ്ഥിതഃ .
സ്വർലോകമഖിലം വ്യാസ11 ക്രമമേകം ചകാര ഹ12 .. 11 . .
തം തു ലോകം സമാസാദ്യ നിഃസൃതം ദേവസത്തമഃ13 .
ജനലോകം സമാസാദ്യ14 ന സമാപ്തഞ്ച തത്തതഃ15 . . 12 . .
തസ്യ ചോ16ത്ക്രക്രമതസ്തത്ര17 ദൈത്യാഃ ശസ്ത്രാസ്ത്രപാണയഃ .
അഭ്യക്രമന്ത18 വേഗേന ദേവാസ്താൻസന്ന്യവാരയൻ .. 13 ..
ദശ പുത്രസഹസ്രാണി തനയാനാം ബലേസ്തദാ19 .
യുധ്യമാനാ ഹതാസ്തേന വിവിധായുധപാണയഃ . . 14. .

ബാണോ വാതശ്ച ദ്വാവേതൗ20 ബലിപുത്രൗ മഹാബലൗ21 .
തസ്മാദ് ഭ്രഷ്ടൗ തദാ വ്യാസ സംഗ്രാമാദ്യയതുർമുനേ22 .. 1 5..
അഥ ബ്രഹ്മാ തദാഭ്യേത്യ സമയം പ്രചകാര ഹ .
വിമുച്യ പാശാന്ദേവേശ ഇമം23 ലോക24 പിതാമഹഃ .. 16. .

5 ഗതം - ഖ. . 6.. ണോദക്ഷിപന്മധുസൂദനഃ - (?) . 7 ക്ഷിപ്തോ വാ - ക, ക്ഷിപ്തഃ സ ചാസുരോ - ഘ- . 8 ന സംജ്ഞാതഃ ക്വ വാ ഗതഃ - ഘ . 9 ച ഭൂർലോകഃ പൂർണം - ഘ. . 10 ബ്രാഹ്മണോ - ക. . 11 സർവ - ക., സർവേ - ഖ. . 12 ക്രമമേവം - ക., ക്രമേ തച്ച ചകാര ഹ - ഘ. . 13 പൂർണോ നൈവ തൃതീയകഃ - ഘ . 14 ഛലം ചക്രേ തതസ്തസ്യ - ഘ. . 15 തത്ത്വതഃ - ഖ. . 16 തസ്യോർധ്വം - ക ഖ . 17 ചാക്രാമതസ്തത്ര - ക. . 10 അഭിക്രമന്ത - ക, അതി - ഖ. . 19 സ്തഥാ - ക . 20 ദ്വാവേവ ? . 21 മഹാബലഃ - ക . 22 സംഗ്രാമായോദ്യതുർമുനേ - ക. . 23 ഇദ - ക. . 24 ലോകം - ക .

ബലേ ത്വയാഖിലം രാജ്യം ദേവാനാം പ്രതിപാദിതമ് .
സത്യേ ത്വം സമയേ സ്ഥിത്വാ മാ രാജ്യം കാമയേ പുനഃ25 ..17..
യാവന്മന്വന്തരമിദമേഷ തേ സമയഃ ശുഭഃ .
പരിപാല്യഃ സദാ വത്സ ഗച്ഛ ചൈവ യഥാസുഖമ് . . 18..
ഇദം യജ്ഞഫലം സമ്യഗവാപ്സ്യസി ന സംശയഃ .
യോഗഞ്ച മത്പ്രസാദേന ഭൂയ ഏവ ഹ്യവാപ്സ്യസി ..1 9..
സൈവ26മുക്തസ്തമാപൃച്ഛ്യ27 പാതാലം സംവിവേശ ഹ .
ദേവാ അപി തതഃ പ്രാപ്യ സ്വം രാജ്യം28 മുമുദുർഭൃശമ് ..8.117.20..
വ്യാസ ഉവാച
കീദൃക് സ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുസ്ത്യക്ത്വാ സ്വം ധർമമൂർജിതമ് .
പ്രത്യാഹരത ത്രൈലോക്യം ന ചൈവാസ്യാനയോഭവത് . .21 ..
സനത്കുമാര ഉവാച
ക്രമതസ്തസ്യ ദേവസ്യ ബിഷ്ണോർദീപ്താനലപ്രഭമ് .
ബഭൗ രൂപമതീവോഗ്രം ദുർനിരീക്ഷ്യം സുരൈരപി ..22..
അഥ ദേവാഃ സഹേന്ദ്രേണ വിഷ്ണും പരമദൈവതമ്29 .
തുഷ്ടുവുഃ പ്രശശംസുശ്ച കൃതകൃത്യാ മഹാബലമ് . .23 ..

പ്രീത്യാ പരമയാ യുക്താഃ സർവേ ദിവ്യാസ്ത്രധാരിണഃ .
ദാനവൈരർദ്യമാനാനാമസ്മാകം വിബുധേശ്വരഃ . .24. .
ത്രാതാ രാജ്യപ്രദശ്ചൈവ ത്വമഭൂസ്സുരസത്തമ30.
ത്വയാ സ്മ സുഖിനഃ31 സർവേ കർമിണഃ സുകൃതൈര്യഥാ ..25..
തവ ദേവ പ്രഭാവേണ32 രാജ്യം ഭോക്ഷ്യാമ വിജ്വരാഃ .
തപനസ്യ(?) പ്രഭാവേണ യഥാ പൂർവം സുരേതരാഃ ..26. .
ത്വം ഹി നഃ പരമം ധാമ തഥൈവ ച പരാ ഗതിഃ33 .
പരം പവിത്രം ത്വം ചൈവ ഋതേ ദേവമുമാപതിമ് ..27..

15 കാമയേത് പുനഃ - ക ഖ . 26 സ ഏവ - ക. . 27 മുക്ത്വാ ആപൃഷ്ട്വാ - ക, സ്തം പൃഷ്ട്വാ - ഖ. . 18 സ്വരാജ്യം - ക. . 29 ദേവതമ് - ക. ഖ. . 30 ത്സുരസത്തമ - ക. ഖ . 3 1.. ത്സുഖിനഃ - ക. . 32 ന - ക ഖ. . 33 ത്വം ഹി നഃ പരമാങ്ഗതിഃ - ഖ. .

647
സനത്കുമാര ഉവാച തസ്യൈവം സ്തൂയമാനസ്യ ത്രിദശൈഃ ശാർങ്ഗധന്വനഃ .
അഭൂത്34 തുഷ്ടിസ്തദാത്യർഥം ബഹുമാനസ്തഥാത്മനി35 ..28..
തതോഭിമാനതസ്തസ്യ36 സ യോഗഃ പരമോ മുനേ .
അഭ്രശ്യത യഥാ വഹ്നിഃ സലിലേന സമുക്ഷിതഃ ..29..
തതസ്തദന്തരം ലബ്ധ്വാ പാപ്മാ സാ ഹ്യാസുരീ മുനേ .
പ്രഹൃഷ്ടാ സംപ്രഹൃഷ്യൈന37മാവിവേശ ജനാർദനമ് ..8.117.3 0 ..
സ തയാ പാപ്മയാ വ്യാസ ആവിഷ്ടോ വിഷ്ണുരവ്യയഃ .
ന ബഭൗ ദീപ്തി���സ്തത്ര സന്തഃ പ്രാപ്യേവ ദാരുണമ് ..3 1..
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ വാമനേ ത്രൈലോക്യക്രമണേ സപ്തദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ

സനത്കുമാര ഉവാച
തഥാ സ പാപ്മയാ വ്യാസ ആസുര്യാ സംഗതസ്തദാ .
തദേവ രൂപം സംപ്രാപ്തോ വാമനം ദേവസത്തമഃ ..1..
തം തഥാ വർതമാനം തു ദേവാസ്സർവേ സവാസവാഃ .
അബ്രുവൻ കിമിദം ദേവ തവ വൈകൃതമീദൃശമ്2 ..2..

തേഷാം തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ഋഷയഃ ശംസിതവ്രതാഃ .
മരീചിർഭൃഗുരത്രിശ്ച അങ്ഗിരാ ക്രതുരേവ ച ..3 .
വസിഷ്ഠശ്ച പുലസ്ത്യശ്ച പുലഹോ രുചിരേവ ച .
വിശ്വാമിത്രോ വാമദേവോ ഭരദ്വാജസ്തഥൗശിജഃ ..4..
ഗൗതമശ്ച ശര􀀀􀀀􀀀􀀀ശ്ച കശ്യപ3ശ്ചോദ്ദല4സ്തഥാ .
വത്സാരോ നൈധ്രുവശ്ചൈവ ച്യവനശ്ചാത്മവാനപി ..5..
ദധീചശ്ച5 ഋചീകശ്ച ജമദഗ്നിശ്ച വിശ്രുതഃ .
ജാമദഗ്ന്യസ്തഥാ രാമോ ഹ്യഗസ്തിശ്ച മഹാതപാഃ ..6..

34 ബഭൗ - ക. ഖ. . 35.. നോ തഥാത്മനി - ക, മാനേ തഥാത്മനി - ഖ. . 36 തതോതിമാനതസ്തസ്യ - ഖ. . 37 സംപ്രഹഷ്യൈവ - ക .
1 സംപ്രാപ്യ - ക. ഖ. . 2 വൈ കൃത്യമീദൃശമ് - ക. ടി. . 3 കാശ്യയപഃ - ക. . 4. ശ്ചോദല്ല - ക. . 5 ദധീകശ്ച - ക. .

648
ബൃഹസ്പതിശ്ച ശുക്രശ്ച ശക്തിശ്ച സപരാശരഃ .
കുണിശ്ച കുണിബാഹശ്ച6 തഥാ സാരസ്വതശ്ച യഃ ..7. .
ഏതേ ചാന്യേ ച ഋഷയോ നാരദശ്ച സപർവതഃ .
ഊചുർദേവാംസ്തദാ വ്യാസ7 ബ്രഹ്മണാ സംപ്രചോദിതാഃ ..8 . .
ഋഷയ ഊചുഃ
വയം ദേവാദ്യ സംപ്രാപ്താ ബ്രഹ്മലോകാത് സുരേശ്വരാഃ .
ആജ്ഞപ്താ ബ്രഹ്മണാ ക്ഷിപ്രം ദേവസ്യാസ്യ കൃതേന ഹ ..9..
യദനേന പരിത്യജ്യ സ്വധർമം ദേവബന്ധുനാ .
പ്രതിഗ്രഹഃ കൃതോ രാജ്യം വൈകുണ്ഠേന മഹാത്മനാ . . 8.118.10 . .
തതഃ പാപ്മാസുരാണാം യാ സർവപ്രാണിഭയംകരീ .
സാസുരാൻ സംപരിത്യജ്യ കേശവം സംവിവേശ ഹ . . 11 . .
തഥാഭിഭൂതോ8 ദേവോയമശക്തഃ ശത്രുബാധനേ .
ന ചാസ്യ തേജഃ സർവേ വൈ9 പശ്യധ്വം പൂർവവച്ഛുഭമ് .. 12 ..
സ ഏഷ യദി മന്യധ്വം തീർഥേഷു സുസമാഹിതഃ .
സ്നാത്വാശ്വമേധേന പുനര്യജതാം ദൈവതൈസ്സഹ10 . . 13 . .

തതഃ പിനാകിനം ദൃഷ്ടവാ തേന പൂതശ്ച സർവശഃ .
ഭവിതാ പാപ്മയാ മുക്ത ഏവമാഹ പിതാമഹഃ . .14..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ സഹിതാസ്സർവേ ദേവാ മുനിജനൈസ്സഹ .
തീർഥയാത്രാമകുർവൻ തം11 ഗൃഹീത്വാ വിഷ്ണുമവ്യയമ് .. 1 5. .
തേ തു പുഷ്കരിണീം12 രമ്യാം സുഷുമ്ണേതി സുവിശ്രുതാമ്13 .
നലിനീവനസംഛന്നാം14 പ്രഹൃഷ്ടാണ്ഡജനാദിതാമ് . . 1 6. .
ബഹുവൃക്ഷവനോപേതാം ഫുല്ലപങ്കജശോഭിതാമ് .
ബഹൂപവനവൃക്ഷാഢ്യാം സൂക്ഷ്മകാഞ്ചനബാലുകാമ് . . 17. .

6 കുണിരാഹുശ്ച - ക. . 7. . ഭ്യേത്യ (?) . 8 വിഭൂതോ - ക- . 9 സർവേഷാം - ക., ഷാ (ശാ) - ഖ . 10 ദേവതൈഃ സഹഃ - ക. ഖ . 11 മകുർവന്ത - ക. . 12 പുഷ്കിരണീ - ക . 13 സുഷുമ്നാമിതി വിശ്രുതാമ് - ക. . 14... ഷണ്ഡസംഛന്നാ (?) .

വജ്രവൈദൂര്യനീലാങ്കാമിന്ദ്രനീലലതോപലാമ് .
വിവിധാണ്ഡജശബ്ദാഢ്യാം സിദ്ധചാരണസേവിതാമ് ..18..
കിന്നരോദ്ഗീതമധുരാമപ്സരോഭിശ്ച സേവിതാമ് .
മത്തഭ്രമരഗീതാഢ്യാം15 ശ്രീനികേതനനികേതനാമ്16 .. 1 9..
യസ്യാം17 സ്നാത്വാ നരോ മർത്യഃ18 സ്വശരീരേണ സുവ്രത .
വിമാനേനാർകഭാസേന ഗച്ഛന്തി19 ഹ്യമരാലയമ് ..8.118.2 0 ..
താമാസാദ്യ തദാ ദേവാഃ സുഷുമ്നാമൃഷിഭിസ്സഹ .
പദ്മാനി ജഗൃഹുശ്ചൈവ മൃണാലാനി ബിസാനി20 ച ..21 ..
അഥ തത്ര മഹാപദ്മം വികചം സുമനോഹരമ് .
സഹസ്രപത്രസംഛന്ന21 മഗസ്ത്യോദ്ധൃത്യ ഗൃഹ്യ തത്22 . .22 .
തസ്യാസ്തീരേ നിചിക്ഷേപ23 തതഃ സസ്നൗ24 യഥാസുഖമ് .
ജഗ്രാഹ തച്ച ദേവേന്ദ്ര അദൃഷ്ടഃ കേനചിദ്വിഭുഃ ..23 . .
അഥാഗസ്ത്യഃ സമുത്തീർണോ ന തത്പദ്മമപശ്യത .
സർവാംശ്ച താനുപാമന്ത്ര്യ ഇദമാഹ മഹാമനാഃ25 ..24..
അഗസ്ത്യ ഉവാച26

മമ പദ്മ മഹദ്ദേവാഃ കേനാദത്തം സുപുഷ്പിതമ് .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്ത ഋഷയസ്സർവേ ദേവാശ്ചാപി27 ഋഷേസ്തദാ .
പ്രത്യയാൻ വിവി□□□ശ്ചക്രു28രേകൈകശ്യേന29 സുവ്രത ..25. .
ഇന്ദ്ര ഉവാച
സ യജ്ഞൈര്യജതാമിഷ്ടൈർബഹുഭിശ്ചാപ്തദക്ഷിണൈഃ .
വസേത് സ്വർഗേ ച നിയതം യസ്തേ ഹരതി പങ്കജമ് ..26..

15 ഭ്രമരോന്മത്തഗീതാഢ്യാം - ക ഖ. . 16 ശ്രീനികേതനിഭാം ശുഭാ - ഖ. . 17 യോസ്യാം - ക. . 18 മർത്യാഃ - ക. . 19 ഗച്ഛതേ - ക. . 20 വനാനി - ഖ. . 21 സംഹൃഷ്ടഃ - ഖ, സംഗൃഹ്യ - ക . 22 ഗൃഹീതവാൻ -ക. . 23 തീരേഥ ചിക്ഷേപ - ഖ. . 24 തസ്ഥൗ - ഘ. . 25 മഹാത്മനാ - ക. ഖ . 26 അഗസ്ത്തിരുവാച - ക ഖ . 27 ദേവതാശ്ച - ഖ . 28.. -ഞ്ചക്രു - ക. . 29... സ്യ - ക,... സ്യേന - ഖ. .

650
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ മേനിരേ സർവേ ദേവേന്ദ്രേണ മഹാത്മനാ .
ഗൃഹീതം പങ്കജം വ്യാസ ഇന്ദ്രശ്ചൈനമുവാച30 ഹ . .27. .
ഇന്ദ്ര ഉവാച
ഋഷീണാം ധർമതത്ത്വാനി ശ്യണുയായ വയം കഥമ് .
ഉപായോയം കൃതസ്തസ്മാദ് ഗൃഹാണേദം31 ജലോദ്ഭവമ് ..28 ..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ തത്ര സംപൂജ്യ അഗ്നീൻ ദേവാൻ പിതൄനപി .
ബ്രാഹ്മണാംസ്തർപയിത്വാ ച വിഷ്ണോഃ കൃത്വാ തഥാശിഷഃ ..29..
ജഗ്മുരന്യാനി തീർഥാനി സുപുണ്യാനി ശുഭാനി ച .
ബഹൂനി വ്യാസ മുനയോ ദേവാശ്ച സുസമാഹിതാഃ . .8.118.3 0 . .
അഥാപശ്യന്ത തേ വൃക്ഷമേകം ശുഷ്കം മഹാതരുമ് .
കോടരേ ച ശുകം തസ്യ ശുഷ്യന്തം വ്യാകുലേന്ദ്രിയമ് . .3 1 . .
തേ ദൃഷ്ടവാ തമപൃച്ഛന്ത മഹേന്ദ്രേണ ദിവൗകസഃ .
ദിവ്യേന ചക്ഷുഷാ ദൃഷ്ട്വാ ശുകം തുഷ്ട്വാ യശസ്വിനഃ ..3 2..

ഇന്ദ്ര ഉവാച
ഖഗേശ്വര മൃതേ ഹ്യസ്മിൻ കസ്മാത്തിഷ്ഠസി പാദപേ .
അപുഷ്പഫലപത്രേ ത്വം32 ശുഷ്കേ നിരുപജീവിതേ33 ..3 3 . .
ശുക ഉവാച
ഏഷ വൃക്ഷഃ പുരാ ഹ്യാസീത് സുമഹാൻ കല്പവൃക്ഷവത് .
ഫലൈരമൃതകല്പൈശ്ച ചിരശ്ചാപ്യുപജീവിതഃ34 . .34..
ദശാമിമാം പുനഃ പ്രാപ്തഃ35 കാലേന ച36 വനസ്പതിഃ .
ജഹ്യാദേനം കഥം പ്രാജ്ഞഃ കൃതജ്ഞോ മാദൃശഃ പുനഃ . .35. .

30 ഇന്ദ്രശ്ചൈവമുവാച - ക., ഇന്ദ്രശ്ചേദ - ഖ . 31 ഗൃഹാണേമം - ക. ഖ. . 32 തു - ക. .
33 നിരുപജീവ്യതേ - ക. . 34. '. ജീവിതമ് - ഖ. . 35 പ്രാപ്യ - ഖ. . 36 കാലേനൈവ - ഖ .

651
കൃതഘ്നഃ സ്യാമഹം ദേവ37 ഭൃതമേനം പരിത്യജൻ .
യേ ലോകാ ഹ്യസ്യ വൃക്ഷസ്യ തേ മേ സന്തു ശചീപതേ . .36..
ഇന്ദ്ര ഉവാച
പ്രജ്ഞാവാനസി മേധാവീ മഹാത്മാ നയതത്ത്വവിത്38 .
കഥം മൂഢമിവാത്മാനം കരോഷി ഖഗപാർഥിവ ..37..
വനസ്പതിരയം സാധോ ധർമ ഏഷോസ്യ നിത്യദാ .
അബുദ്ധിപൂർവം പക്ഷീന്ദ്ര സ്വഭാവാ39ച്ചാത്ര കാരിതഃ ..38..
നാസ്യേയം ബുദ്ധിരഭവദ്വയാംസി മയി നിത്യശഃ .
വസന്തു മമ ഖാദന്തു ഫലാനി ച യഥാസുഖമ് ..39 ..
അചേതനോ യഥാ ഹദ്യഗ്നിരാപോ വായുശ്ച തത്ത്വതഃ .
ഭൂതാനാമുപകാരായ സ്വഭാവാന്നാന്യഥാ ഹി തേ ..8.118.40..
തദ്വത് ത്വം ഖഗ വൃക്ഷസ്യ ബുദ്ധ്വാ കർമ സ്വഭാവജമ്40 .
പരിത്യജ്യേമമന്യത്ര41 ഗച്ഛ യത്ര സുഖം ഭവേത് ..41..
ശുക ഉവാച
ന മൂഢോസ്മി സുരേശാന മാവമംസ്ഥാ വചോ മമ .
ശൃണുഷ്വ ച യഥാപ്രജ്ഞാ മമ ദേവേശ്വര പ്രഭോ ..42..
അചേതനോ യഥാ ഹ്യഗ്നിരാപോ വായുശ്ച തത്ത്വതഃ .

ന തഥാ സുരശാർദൂല വൃക്ഷഗുല്മലതാദയഃ . .43 ..
വിഹിതോ ഹ്യേഷ സംസാരഃ സർവേഷാമേവ കർമിണാമ് .
തസ്മാദചേതനത്വന്തേ ന വൃക്ഷേഷു സുരേശ്വര ..44..
യഥാ ച ബുദ്ധിർവൃക്ഷാണാം കഥം കുര്യാമ സർവശഃ .
ഉപകാരാസ്തു ഭൂതാനാമിതി മേ തന്നിശാമയ ..45..
സ്വയമ്ഭുരേതാനവദത് സൃഷ്ട്വാ മുഖ്യാന്മഹായശാഃ42 .
പ്രജാനാമുപകാരായ വർതധ്വമിതി സർവശഃ ..46..
തതസ്തേ ഫലപുഷ്പത്വക്പ്രബാലാദിഭിരന്തശഃ .
ഉപകാരായ വർതന്തേ സർവഭൂതേഷു ലോകപ ..47..

37 മഹദ്ദേവ - ക. . 38 നയുതത്വവിത് - ക. . 39... ന്നാത്ര - ക . 40 സ്വയം കൃതമ് - ക. ഖ. . 41 പരിത്യജേമമന്യത്ര - ക. . 42 മഹായശം - ക. .

വായുരഗ്നിസ്തഥാപശ്ച കിന്തവാവിദിതം പ്രഭോ .
ബുദ്ധിപൂർവം പ്രവർതന്തേ യഥാവദ്ധി നഗാഃ ശുഭാഃ . .48 ..
ഇന്ദ്ര ഉവാച
കഥം തവേദം വിജ്ഞാനം കോ ധർമഃ കശ്ച തേ ശ്രമഃ .
ഏതദ്വേദിതുമിച്ഛാമഃ43 കഥയസ്വ ഖഗേശ്വര . .49. .
ശുക ഉവാച
ജന്മപ്രഭൃതി ദേവേശ ന മിത്രദ്രുഹണേ മമ .
ബുദ്ധിഃ സമഭവന്നിത്യം മൃത്യാവപി സമാഗതേ . .8.118.50 . . .
മാതാപിതൃപരശ്ചാഹം സ്വദാരനിരതസ്തഥാ .
നാവമന്യേ ച44 ഭൂതാനി ഋതുകാലേ വ്രജാമി ച . .51 ..
ന ഭക്ഷയാമി ധാന്യാനി പരേഷാം ദേവതാധിപ .
തേന മേ ജ്ഞാനമമലം പ്രവൃത്തം സുരസത്തമ . .52 . .
ഇന്ദ്ര ഉവാച
തുഷ്ടോസ്മി തവ സദ്ബുദ്ധ്യാ അനയാ ഖഗസത്തമ .
വരം വൃണു പ്രദാസ്യാമി യദ് ഭവാന്മന്യതേ ശുഭമ് ..53 . .
ശുക ഉവാച

ജീവതാമേഷ45 ദേവേന്ദ്ര ത്വത്പ്രസാദാദ് വനസ്പതിഃ .
അതോ നാന്യമഹം46 ദേവ വൃണുയാം വരമുത്തമമ് . .54..
ഇന്ദ്ര ഉവാച
കർമണാ സ്വേന ജന്തൂനാം ഗതയഃ സംപ്രകീർതിതാഃ .
സ്വേനൈവ കർമണാ പാതഃ47 കിന്തവാനേന ബുദ്ധിമൻ48 ..5 5. .
ഇദം വിമാനമാരുഹ്യ മയാ ദത്തം ഖഗോത്തമ .
മമ ലോകം വ്രജ ക്ഷിപ്രം സ്തൂയമാനോ യഥാ നര . . 56 . .

43 മിച്ഛാമ - ക, ഇച്ഛാ മേ (?) ഖ. ? 44 നാവമന്യാമി - ക, നാവമന്യാനി -ഖ. 45 ജീവിതാമേഷ -ക. ഖ. 46 നാന്യദഹം - ഖ. . 47 യാതഃ - ക ഖ., ജാതഃ (?) . 48 ബുദ്ധിമാൻ - ഖ. .

653

ശുക ഉവാച ന ലോകാനഹമിച്ഛാമി ന വിമാനം ന49 വൈ സുഖമ് .
പ്രയാചിതം50 പ്രയച്ഛസ്വ ജീവതാമേഷ51 വൈ നഗഃ . . 57..
സനത്കുമാര ഉവാച
സദ്ഭാവം52 തസ്യ തം ജ്ഞാത്വാ53 സർവം ച സുരസത്തമഃ .
ചകാര സ54 യഥാപൂർവം വൃക്ഷം സർവഗുണാന്വിതമ് . .58. .
ശുകശ്ച കർമണാ തേന ദൃഢഭക്തിതയാപി55 ച .
ദീനേഷ്വഭ്യുപപത്ത്യാ ച ബ്രഹ്മലോകം ജഗാമ ഹ . .59. .
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ വാമനതീർഥയാത്രായാമ്56 അഷ്ടാദശോത്തരശതതമോധ്യായഃ

സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ ദൈവതാ1 സ്സർവേ കൃമിലാം2 നാമ വൈ പുരീമ് .
ഉപാഗതാ ഹ്യവൈക്ഷന്ത4 തത്ര ചേദം മഹാമുനേ .. 1 . .
ബ്രാഹ്മണീ ഗൗതമീ നാമ രുദ്രാണീവ യഥാപരാ7 .
ധാർമികീ ച വദാന്യാ ച തപസാ ദഗ്ധകില്വിഷാ . . 2. .
തസ്യാസ്തപസി സക്തായാ ബ്രഹ്മലോകം ഗതേ പതൗ .
കൃഷ്ണസർപേണ മഹതാ സുതോ ദഷ്ടോ മമാര ഹ . . 3 . .

തം ദേശമാഗമത്തത്ര8 വ്യാധോർജ്ജുനക ഇത്യുത .
സ ആഗതസ്തദാപശ്യദ്വിഷേണ സമഭിപ്ലുതമ് . .4..
സ ഗത്വാ ഗൗതമീം പ്രാഹ സുതോയം തേ തപോധനേ .
ദഷ്ടോഹിനാ മമാരാശു കിന്നൈനമവബുധ്യസേ . .5 . .

49 വിമാനം ന ച - ക. ഖ. . 50 പ്രയാചിതഃ - ഖ . 51 ജീവിതാമേഷ - ക ഖ . 52 സദ്ഭാവ്യം - ഖ . 53 ശ്രുത്വാ - ഖ . 54 ച - ക ഖ . 55 ദൃഢഭക്തയാപി - ഖ . 56 ശുകപ്രശ്നേ - ഖ. .

1 ദേവതാ - ക. ഖ. . 2 കിമിലാം - ക . 3 തോ (ന) - ക . 4 ഹ്യവേക്ഷന്ത - ക, ഹ്യപേക്ഷന്ത ഖ . 5 ബ്രാഹ്മണീം - ക ഖ . 6 ഗൗതമീം . - ക ഖ . 7 മപരാമിവ - ക ഖ. . 8 ശബ്ദേ തമാഗമത്തത്ര - ക . 9 ജ്ഞാത്വാ - ക .

സാ തഥോക്താ സമാഗമ്യ പുത്രം ദൃഷ്ട്വാ ഗതായുഷമ് .
രുരോദ ബഹുധാ വ്യാസ മൃതാപത്യാ മഹാവ്രതാ . .6 ..
തസ്യാ വിലപമാനായാ വ്യാധഃ സോർജ്ജുനകസ്തദാ .
ബിലം ഖനിത്വാ നിഷ്കൃഷ്യ തമഹിം സമബന്ധത . .7..
സ ബദ്ബസ്തേന ദുഷ്ടാത്മാ കൃഷ്ണസർപഃ സുദുഃഖിതഃ .
ഉവാച തം തദാ10 വ്യാധം യോസാവർജ്ജുനകഃ സ്മൃതഃ ..8..
കിം മയാ തവ ബദ്ധേന നാധർമം പരിപശ്യസി .
ന ചൈവ ഭക്ഷ്യാ മർത്യാനാം വയം കിം മാം11 ന മുഞ്ചസി12 ..9..
അർജ്ജുന ഉവാച
ത്വാമാദ്യ ഖണ്ഡശഃ കൃത്വാ ഭക്ഷം13 ദാസ്യാമി വഹിർണേ .
ത്വയായം ഭക്ഷിതോ14 യസ്മാദൃഷിപുത്രോ മമാര ഹ15 ..8.119.1 0..
സർപ ഉവാച
കാലേന16 ചോദിതോഹം തം17 ദഷ്ടവാനൃഷിപുത്രകമ് .
ന മാം ദോഷേണാർജ്ജുനക18 ക്ഷേപ്തുമർഹസി19 തത്ത്വതഃ ..11..
അർജ്ജുന ഉവാച
ചോദിതോ യദി കാലേന ദഷ്ടവാനസി പന്നഗ .

നിമിത്തം ത്വം ഹി മരണേ തസ്മാദ്ധംസ്യാമി തേ ഭൃശമ് ..12..

സനത്കുമാര ഉവാച

തതസ്സാ ഗൗതമീ വ്യാസ കാലം20 മൃത്യുമഥാകരോത്21 .

ദുഃഖേന പരമേണാർതാ22 കാലോ ഭീതസ്തതോഭ്യഗാത്23 ..13..

കാല ഉവാച

അഹം ഹി സർവസത്വാനാം കാലോ നാസ്ത്യത്ര സംശയഃ .

ചോദിതോ മൃത്യുനൈവാഹം ഹതവാനൃഷിപുത്രകമ് ..14..

10 തഥാ - ക . 11 ഭയം - ക. . തവ ഭക്ഷോഹം തതഃ കിം മാം - ഘ . . 2 മുച്യസേ - ക . 13 ഭക്ഷ്യം - ഖ . 14 സംഭക്ഷിതോ ക . 15 മഹാബലഃ - ഖ . 16 നോ - ഖ . 17. തും - ക. ഖ. . 18 നാർജ്ജുനക - ക. ഖ. . 19 ക്ഷാന്തുമർഹസി - ഖ . 20 കാലേ - ക. . 21 മകുർവത - ക ഖ. . 22 പരമേണാർതം - ക. . 23... ഭ്യധാത് (?) .

അർജ്ജുന ഉവാച

ത്വയാ വാ മൃത്യുനാ വായം ചോദിതോ ദഷ്ടവാന്യദി .

വധേ നിമിത്തമേഷോസ്യ തസ്മാദേനം നിഹന്മ്യഹമ് ..15..

സനത്കുമാര ഉവാച

അഥ മൃത്യുസ്തദാഭേത്യ തം ദേശം സുമഹാമനാഃ .

ഗൗതമ്യാസ്തപസോ ഭീത ഇദം പ്രോവാച സുസ്വരമ് ..16..

അഹമപ്യേഷ സംബദ്ധം നിയത്യാ സുസമാഹിതഃ24 .

മാരയാമി ന മേ ദോഷം കർതുമർഹസി സുവ്രതേ . .17..

അർജ്ജുന ഉവാച

നിയതിർവാസ്തു മൃത്യുർവാ കാലോ വാപ്യസ്തു കാരണമ് .

കൃഷ്ണസർപോ നിമിത്തം തു തസ്മാദ്വദ്ധ്യോ ന സംശയഃ ..18..

സനത്കുമാര ഉവാച

അഥാഗാന്നിയതിസ്തത്ര ഉവാചേദം ച സാ തദാ .

ഗൗതമീം ദുഃഖിതാം വ്യാസ ഭീതാ പ്രാഹ തദാ വചഃ ..19..

കൃതാന്തവശഗാ സാധ്വി ജന്തൂന്നിത്യമതന്ദ്രിതാ .

പാശൈർബദ്ധ്വാ വശം മൃത്യോർനയാമി25 വരവർണിനി ..8.119.20..

കൃതാന്ത ഉവാച
അഹം ഹി കിങ്കരഃ സാധ്വി യമസ്യ സുമഹാത്മനഃ .
തേന പ്രചോദിതോ ജന്തൂന്നയാമി യമസാദനമ് ..21 ..
അർജുന ഉവാച
യമോപി വാ26 കൃതാന്തോ വാ ഏതേ വാപ്യസ്യ കാരണമ് .
നൈവമേവം ദുരാചാരോ വിമോക്ഷ്യേത27 കദാചന ..22..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതോ യമസ്തദാ വ്യാസ സ്വയമേവ മഹാമനാഃ28 .
തത്രാഗാത്താമിദം ചൈവ ഗൗതമീം സോഭ്യുവാച ഹ ..23..

24 സുസമാഹിതാ - ക. . 25 ര്നയാമി .; 6 വാപി - ഖ . 27 വിമോക്ഷ്യതി - ക ഖ. . 28 മഹാത്മനാ - ക. ഖ .

നാഹം നൈതേ മഹാസത്വാസ്ത പുത്രസ്യ കാരണമ് .
മരണേ തസ്യ വീക്ഷസ്വ ശൃണു ചാപി29 വചോ മമ . .24..
ജന്തൂനാം ദേഹസംയോഗോ ധർമാധർമകൃതഃ ശുഭേ30 .
വിയോഗശ്ചാപി ദേഹേന താഭ്യാമേവ ക്ഷയാത്പുനഃ . .25..
ദേഹിനാം ധർമ ഏവൈക ആയുഷോ ഹേതുരുച്യതേ .
തത്ക്ഷയേ മരണം പ്രോക്തം കാലോ മൃത്യുശ്ച സ സ്മൃതഃ . .26. .
കൃതേ വർഷസഹസ്രൈസ്തു ചതുർഭിഃ കാല ഉച്യതേ .
ത്രേതായാന്തു ത്രിസാഹസ്രോ ദ്വാപരേ ദ്വിസഹസ്രികഃ . .27..
കലൗ തു ശതമേവാഹുഃ കാലം ജന്തോർമഹാവ്രതേ .
അകാലേന്യത്തതഃ പ്രോക്തം തച്ചാപി31 മരണം ശൃണു . .28..
ഇന്ദ്രിയേഷ്വസ്യ യേ ദേവാ വസന്തി ദ്വിപദാം വരേ .
തേസ്യ സർവേ ഹരന്ത്യേകം ഭാഗം ദൈവതസത്തമാഃ32 . .2 9 . .
ചക്ഷുഷാ പശ്യതോ ദുഷ്ടം ദുഷ്ടം ച ബ്രുവതസ്തഥാ .
ശൃണ്വതോ മന്വതശ്ചൈവ33 ബുധ്യതശ്ചാപി പശ്യതഃ34 . . 8.119.30 ..
തഥാ സ്പർശയതശ്ചൈവ ജിഘ്രതോ ഭുഞ്ജതോപി വാ .
ആദാനാദ് ഗമാനാച്ചൈവ ആനന്ദോത്സർഗതസ്തഥാ ..3 1 . .

ഭാഗം ഭൂതാനി ചാന്യം തു ഹരന്തി പുനരേവ ഹി35
സുദുഷ്ടം വർതതസ്തേഷു36 ഭാഗഞ്ച വ്യാധയോപരമ് .. 32 . .
അപരം പിതരോ ഭാഗം ദേവാശ്ചാന്യമതോപരമ്37 .
അപരം ചർഷയോ വഹ്നിശ്ചന്ദ്രാദിത്യൗ ഗ്രഹാസ്തഥാ ..3 3 ..
തസ്യൈവം ദേഹിനഃ സാധ്വി യാവദേവാഹൃതം ഭവേത് .
താവദേവ സ ജീവേത അകാലഃ സ ച വക്ഷ്യതേ .. 34..
യഥാ ച മ്രിയതേ38 ജന്തുരകാലേ തപസൈധിതേ39 .
തഥാ ശൃണു മമാദ്യേഹ ഗദതോ വരവർണിനി . .35..

29 ചൈവ - ഖ. . 30 ശുഭൈഃ - ക. . 31 അകാലോന്യസ്തതഃ പ്രോക്തസ്തത്രാപി - (?) . 32 ദേവതസത്തമാഃ - ക ഖ. . 33 മന്യതശ്ചൈവ - ക. ഖ. . 34 .. ഭിപശ്യതഃ (?] . 35 ഹ - ക. ഖ . 36., സ്തേ തേ - ഖ. . 37.. ദതോപരമ് - ക. ഖ . 38 മൃയതേ - ക . 39 തപസേധിതേ - ക. ഖ. .

യാവന്ന ഹീയതേ40 തസ്യ ജന്തോരായുർമഹാവ്രതേ41 .
താവത്സ ജീവിതം പ്രാപ്യ തസ്യാന്തേ മ്രിയതേ പുനഃ . .3 6. .
തസ്യ യേനാപരാധേന ആയുർദേവാ ഹരന്തി തത്42 .
തേനാധർമോ മഹാന്തസ്യ ഉത്പന്നോ ജീവിതാന്തകഃ . . 37..
പ്രാദുർഭൂതസ്തദാ സാധ്വി വ്യാധിർമർമാണി കൃന്തതി .
സ കൃത്തമർമാ ഹ്യവശോ43 ദേഹം ത്യക്ത്വാ മഹാവ്രതേ . .38. .
അന്യദ്ദേഹം സമാസാദ്യ ഗതിമന്യാം പ്രപദ്യതേ .
യേസ്യ44 വ്യാധിം ന കുരുതേ സോധർമോനുഗ്രഹാത്45 പുനഃ . .3 9 . .
ദേവാനാം ദേഹവാസാനാം തമപ്യന്യേന46 ഹന്തി വൈ .
വിഷശസ്ത്രപ്രപതനൈർജന്തുഭിശ്ച പൃഥഗ്വിധൈഃ .
അന്യൈശ്ച ബഹുഭിർഘോരൈർനാത്ര ദോഷഃ47 പ്രപശ്യതഃ48..8.119.40 . .
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്സാ തപസാ ദൃഷ്ടവാ49 ഗൗതമീ സുമഹാവ്രതാ .
തമർജുനകമാഹേദം വചനം ദുഃഖവർജിതാ . .41 ..
ഗൗതമ്യുവാച

മുഞ്ചാർജുനക50 നായം മേ പന്നഗോ വധമർഹതി .
ആവിഷ്ടോയമധർമേണ ദൈവതൈശ്ചാദശത് സുതമ് . .42 . .
ഈശ്വരാസ്തേ മഹാത്മാനോ ജന്തൂനാവിശ്യ ചേതനാൻ51
അചേത□□□ശ്ച52 സർവേത്ര53 പ്രയുഞ്ജന്തി യഥാതഥമ് . .43 . .
മൃത ഏഷ സ്വധർമേണ നാസ്തി ദോഷസ്തപസ്വിനാമ്54 .
ഗച്ഛധ്വം ദൈവതാഃ55 സർവേ സ്വാൻ ഗൃഹാൻ കിമിഹാസ്യതേ ..4 8..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്താ ദേവതാഃ സർവാഃ പ്രേഷിതാ ബ്രഹ്മയോഷിതാ .
സമമൂചുസ്തദാ വ്യാസ ഗൗതമീം താമിദം വചഃ . .45 ..

40.. തച്ച മഹതേ? - ക . 41 മഹാപ്രഭേ - ഖ. . 42 തേ - ക. സ്വ. . 43 സുയശോ (ശേ) - ക. ഖ. . 44 യോസ്യ (?) . 45 സ ധർമാനുഗ്രഹാത്-ക. . 46 തപമന്യേന-ക. ഖ. . 47 ദോഷം- ഖ . 48 പ്രപശ്യത - ക., പ്രപശ്യതേ- ഖ. . 49 വചനം ശ്രുത്വാ - ഘ. . 50 മയാർജുനക - ഖ. . 51 ചേതനാഃ - ക., ചേതനം - ഖ. . 52 അചേതനാശ്ച - ക. . 53 തു - ക. . 54 ...സ്തപശ്വിനഃ - ഖ. . 55 ദേവതാഃ - ക. .

658
ദേവാ ഊചുഃ
തുഷ്ടാഃ സ്മ തവ ധർമജ്ഞേ തപസാ ദഗ്ധകിൽബിഷേ .
ജീവതാമേഷ തേ പുത്രഃ സ്വധർമേ ചാവതിഷ്ഠതു ..46..
സർപ ഏഷ സ്വയം സാധ്വി അധർമോ മൂർതിമാൻ സ്ഥിതഃ .
വ്യാധരൂപീ ച ധർമോയം പശ്യൈതൗ സുമഹാവ്രതേ ..47..
പരീക്ഷാ തേ കൃതാ ഹ്യേഷാ56 ദേവൈരേതൈർമഹാവ്രതേ .
തവാക്ഷയാ ഭവിഷ്യന്തി ലോകാഃ സർവേ ന സംശയഃ ..48..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ സഹസാ തത്ര ദേവാ ഇന്ദ്രപുരോഗമാഃ57 .
അവൈക്ഷന്ത യഥാവൃത്തം തച്ച സർവം ന്യവേദയമ് ..49..
സ്നാത്വാ ചാന്യദഗച്ഛന്തേ58 പുനസ്തീർഥം സമാഹിതാഃ .
സർവ ഏവ മഹാഭാഗാസ്തഥാന്യാനി പുനഃ പുനഃ ..8.119.50 ..
ക്രമേണ വിഹരന്തസ്തേ കൃത്യാമഭ്യാഗമത്പുനഃ .

യത്ര കൃത്യാ ഹതാ പൂർവം ദേവേന്ദ്രേണ മഹൗജസാ ..51..
വ്യാസ ഉവാച
കേന സോത്പാദിതാ കൃത്യാ കിമർഥം കസ്യ വാ വിഭോ .
കഥം ച നിഹതാ ഭൂയ ഏതദിച്ഛാമി വേദിതുമ് . .52..
സനത്കുമാര ഉവാച
തൃണബിന്ദുരിതി ഖ്യാത ആസീദ്രാജാ മഹാബലഃ .
സ പ്രോവാച മുനീൻ സപ്ത ഇദം വചനകോവിദഃ ..53 ..
യാജയധ്വം ഹി മാം വിപ്രാ ദാസ്യേ വിത്തം ഹി വോ ബഹു .
തേബ്രുവന്ന വയം സാധോ യാജയാമ നരേശ്വര ..54..
സ ദീക്ഷിതോ59 യദാന്യേന അനാവൃഷ്ട്യാ60 മഹാമനാഃ61 .
തേ വൈ62 ബുഭുക്ഷയാവിഷ്ടാ യജ്ഞം പ്രാപ്താ യദൃച്ഛയാ ..55..

56 ഹ്യദ്യ - ക . 57 സ്സേന്ദ്രപുരോഗമാഃ ക. ഖ . 58 മഗച്ഛന്തേ -ക. ഖ മഗച്ഛന്ത-ക. 59 വീക്ഷിതോ ഖ. . 60 അനാവൃഷ്ട്യാം - ഖ. . 61 മഹാത്മനാ - ക., മഹാത്മനാം - ഖ. . 62 തവാ - ക., തേ വൈ (?) .

അഥ താനബ്രവീദ്രാജാ ബ്രൂത കിം പ്രദദാനി വഃ .
ഊചുസ്തേ ക്രുദ്ധവദനാഃ സുതം നോ ദത്സ്വ63 പാർഥിവ . .56..
തേഭ്യഃ സത്കൃത്യ പുത്രഞ്ച ധനഞ്ചൈവ സ പാർഥിവഃ .
പ്രണമ്യ ബഹുമാനേന പാരാശര്യോപപാദയത് ..57. .
തഥാ തസ്യാനതസ്യൈവം64 ദ്രവ്യം ഹിത്വാ തപോധനാഃ .
സുതം ഗൃഹീത്വാഗച്ഛന്തേ65 സൗകുമാര്യാത് സ ബാലകഃ66 . .58..
ക്ഷുത്തൃഷാഭ്യർദിതസ്തത്രഃ67 അധ്വനാ ച മമാര ഹ .
ദാവാഗ്നൗ തേ ച തം ന്യസ്യ നിരീക്ഷന്തോവതസ്ഥിരേ . . 5 9..
തേഷാം തത്രേക്ഷതാം വ്യാസ ആജഗാമ നരാധിപഃ .
ഉവാച താന്യ���ശ്ചേദം68 പ്രഹസൻ ദിവ്യകുണ്ഡലഃ69 ..8.119.60 . .
തൃണബിന്ദുരുവാച
യൂയം പ്രതിഗ്രഹം മത്തോ നാഗൃഹ്ണത70 തപോധനാഃ .
യാജയധ്വം ന ചൈവാസ്മാൻ മുനയസ്തപസൈധിതാഃ71 ..61 ..

ഇഹ ദോഷം ന പശ്യധ്വം മരണേസ്യ ശിശോർദ്വിജാഃ .
അധർമ്യേ72 ചായശസ്യേ ച അഹോ ധർമേ ഹി വോ73 മതിഃ .. 62 ..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ തമനാദൃത്യ അനുക്ത്വാ കിഞ്ചിദേവ ച .
ജഗ്മുരന്യാം ദിശം74 വ്യാസ വനേ75 ക്ഷുത്പരിപീഡിതാഃ . .63 . .
തൃണബിന്ദുശ്ച തപസാ തത്ര വൃക്ഷാൻ ബസ്തദാ .
അസൃജത് തത്ക്ഷണാദ് വ്യാസ തേഷാം സുഖഹിതേപ്സയാ . .64. .
തേ ച തദ്വനമാസാദ്യ ബഹൂൻ വൃക്ഷാൻ ഫലാന്വിതാൻ .
അപശ്യന്ത തദാ വ്യാസ പരാം തുഷ്ടിം ച തേ യയുഃ ..65. .
ഗൃഹീത്വാ ബിഭിദുശ്ചൈവ ദദൃശുശ്ചൈവ തേഷ്വഥ .
സുവർണമന്നം ഭശ്ച76 തഥാ രൗപ്യഞ്ച സുപ്രഭമ് . .66 ..

63 ധത്സു - ക., ധത്സ്വ (?), യച്ഛ - ഖ. . 64 തസ്യാനതസ്യൈവ - ക. ഖ. . 65 ത്വാഗച്ഛന്ത - ക. ഖ . 66 ബാലകം - ഖ. . 67 തൃട്ക്ഷുധാഭ്യർദിതസ്തത്ര - ക. ഖ . 68 ശ്ചൈവ - ഖ. . 69 ദീപ്തകുണ്ഡലഃ (?) . 70 ന ഗൃഹ്ണത - ക. . 71... സ്തപസേധിതാഃ - ക. ഖ. . 72 അധർമേ - ക. . 73 ഹിതാ - ക. . 74 ദിശാം - ഖ. . 75 വനം - ക. . 76 ഭശ്ച - ക .

തൃണുബിന്ദുകൃതം തച്ച തേമന്യന്ത തപോന്വിതാഃ .
തതസ്തേ തദ്വനം77 ത്യക്ത്വാ ഋഷ്യഃ സപ്ത സുവ്രതാഃ .
അന്യാം ദിശം പ്രപദ്യന്ത തൃണബിന്ദുശ്ചുകോപ ച . .67..
ഉവാച താനൃഷീൻ ഗത്വാ പ്രണതഃ പ്രാഞ്ജലിശ്ച സഃ .
മന്യുനാതിപരീതാത്മാ സംവിഗ്നോഥ നരാധിപഃ . . 68 . .
തൃണബിന്ദുരുവാച
നൈവാസ്മി പതിതോ വിപ്രാ ദുഷ്ടകർമാ ന ചൈവ ഹ .
ന ചൈവ വർജിതോ വിപ്രൈർന ചായജ്വാ ന പാപകൃത് ..69..
നരാധിപാനാം വംശേസ്മി ജാതഃ78 ശുദ്ധേ തപോധനാഃ .
സമ്യക് പ്രജാഃ പാലയാമി കിം മാം ന ബഹു മന്യത . .8.119.70 ..
തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ഋഷയസ്തേ മഹാവ്രതാഃ .
ഊചുർന തേ വയം രാജൻ79 പ്രതിഗൃഹണീമ80 സർവഥാ ..71 ..

ശോഭനോസി ഗുണൈര്യുക്തഃ പ്രജാപാലഃ പ്രജാപതിഃ .
സന്തുഷ്ടാഃ സ്മോ81 ന തേ ദ്രവ്യം പ്രതിഗൃഹ്ണീമ ഭൂപതേ . .72.
സനത്കുമാര ഉവാച
ത ഏവമുക്ത്വാ രാജാനം സർവ ഏവ യയുർമുനേ .
സോപി രാജാ മഹാമന്യുസ്തദാ ദീപ്തം ഹുതാശനമ് ..73 . .
ജുഹാവ കൃത്യാം തസ്മാച്ച ചകാര സുമഹാബലാമ് .
യാതുധാനീമിതി ഖ്യാതാമുവാചേദം ച താം തദാ ..74. .
ഗത്വാ സപ്ത മുനീൻ കൃത്യേ ഭക്ഷയസ്വ മഹാബലേ .
ഉപധാര്യ ഹി നാമാനി വസിഷ്ഠാ□□□സ്തപോധനാൻ . .75 ..
സാ ഗത്വാ തു ശുഭാന്നാമ ദിവ്യാം പുഷ്കരിണീം ശുഭാമ് .
തസ്യാസ്തീരം സമാസാദ്യ തസ്ഥൗ താൻ വൈ പ്രതീക്ഷതീ . .76. .
ഋഷയസ്തേപി സംവിഗ്നാഃ ക്ഷുത്തൃഷ്ണാവ്യാകുലേന്ദ്രിയാഃ .
അന്യാന്ദേശാൻ വിമാർഗന്തഃ82 ശുഭാം വാപീം യയുസ്തതഃ . .77.

77 തു വനം - ക. . 78 ജ്ഞാത - ക. . 79 രാജാ - ക . 50 പ്രതിഗൃഹ്ണാമ - ക. . 81 സ്മ - ക. . 82 വിമാർഗിത്വാ - ക. .

661

സനത്കുമാര ഉവാച
തേഷാം തദ്ഗമനേ വ്യാസ ദൃഷ്ട്വാ ദോഷം പുരന്ദരഃ .
പരിവ്രാജകവേഷേണ ശ്വദ്വിതീയോ83ഭ്യഗച്ഛത . .78. .
തം ദൃഷ്ട്വാ തേബ്രുവൻ സർവേ പരസ്പരമനുല്വണമ്84 .
ഹസന്തം തം മഹാബാഹും ത്രിദണ്ഡവ്യഗ്രപാണിനമ് . .79 . .
ഋഷയ ഊചുഃ
നൂനമേഷ ദിവാരാത്രൗ നിത്യമേവ ഹ്യതന്ദ്രിതഃ .
ചഖാദ യത ഏഷോത്ര തതോയം പീവരോഭവത് . .8.119.8 0 . .
അഥവോത്താനഹസ്തോയം നിത്യമേവ പ്രയാചകഃ .
തപഃസ്വാധ്യായവിക്രേതാ തേനായം പീവരോഭവത . .81 . .
തമേവം ബഹുധാ കല്പ്യ ഋഷയസ്തേ തപോധനാഃ .
പപ്രച്ഛുരമിതാത്മാനം കസ്ത്വമിത്യേവ വാദിനഃ . .82 . .

ഇന്ദ്ര ഉവാച
അഹം പരിവ്രാഡ് വിപ്രേന്ദ്രാ ആഗച്ഛാമി ദശേരകാത് .
പ്രയാസ്യാമി ശുഭാം വാപീം നാമ്നാഹം തു ശുനസ്സഖാ85 ..83 ..
ശ്വാനോ86 മമ സദാ ഹീഷ്ടാഃ ശുനാം ചൈവ സദാ ഹ്യഹമ് .
തസ്മാച്ഛുനഃ സഖാ നാമ്നാ ഖ്യാതോഹം ദ്വിജസത്തമാഃ . .84..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ സഹ തേനൈവ ശുഭാം പുഷ്കരിണീം യയുഃ .
ദദൃശുസ്താം ച കൃത്യാം തേ തയാ ചൈവ നിവാരിതാഃ . .85. .
യദി വാ രോചതേ വിപ്രാ അസ്യാമഭ്യവഗാഹിതുമ് .
നാമാനി കഥയിത്വേഹ ചരധ്വം സുഖമവ്യയാഃ . .86..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ താം തദാ കന്യാമൂചുരേവം ഭവത്വിതി .
ശ്വസഖാ ചേദമാഹൈനാനൃഷീൻ സർവാനരിന്ദമഃ . .87..

83 സ്വാ (ശ്വാ) ദ്വതീയോ - ക. . 84. മഥോല്വണമ് - (?) . 85 ശുനസ്സഖഃ - ക. . 86 ശുനോ - ക. .

വിപ്രാ ഇയം യാതുധാനീ നേയം പ്രകൃതമാനുഷീ87 .
ഭവിതവ്യം ഹി കാര്യേണ യഥേയം വദതേ ഹി വഃ . .88. .
തേ യൂയം യദി മന്യധ്വം ശ്രേയഃ പരമകം ഹിതമ് .
തഥാ നാമാനി വിബ്രൂത യഥേയം നോപധാരയേത് . .89..
സനത്കുമാര ഉവാച
ഏവം ഭവത്വിതി പ്രോച്യ തേ വ്യാസ മുനയഃ ശുഭാഃ .
നാമാനി തസ്യാഃ ശ്രാവ്യൈവ88 യഥേഷ്ടം തേ ജഗാഹിരേ ..8.119.90. .
നൈരുക്താനി89 സ്വനാമാനി ദുർബോധാനി ച തേബ്രുവൻ .
ന മേനേ യാനി കൃത്യാ സാ തതസ്തേ ജലമാവിശൻ ..91..
സനത്കുമാര ഉവാച
തേഷാമലക്ഷയിത്വാ സാ90 നാമാനി തു ശിഖോദ്ഭവാ .
ശ്വസഖം പ്രാഹ ബ്രൂഹി ത്വം തതോ യാസ്യസി വാ ന വാ . .92..

ശ്വസഖ ഉവാച
ശുനാമസ്മി91 സഖാ ക്രൂരേ ശ്വഭിശ്ച സഹ സംഗതഃ .
ശ്വസഖം തേന മാം വിദ്ധി യാതുധാനി നിശാചരി ..93 ..
യാതുധാന്യുവാച
സകൃദേവ പുനർബ്രൂഹി നാമ ത്വം മാനുഷാധമ .
തതോ യാസ്യസി വിപ്രാണാം സമീപം വിദിതോ മമ ..94. .
ശ്വസഖ ഉവാച
ശുനാമസ്മി സഖാ ദേവഃ92 സഖ്യം മേനപഗം93 ശ്വഭിഃ .
ശ്വസഖാ തേന ഹന്മി ത്വാ യാതുധാനി നിശാമയ ..95..
സനത്കുമാര ഉവാച
സ ഏവമുക്ത്വാ താം ക്രൂരാം ത്രിദണ്ഡേന സുരേശ്വരഃ .
മൂർധ്ന്യാജഘാന തേനാശു ഭസ്മസാദഭവച്ച94 സാ . .96..

87 പ്രകൃതിമാനുഷീ - ക. ഖ. . പ്രാകൃത (?) . 88 ശ്രാവ്യേയം - ക. . 89 നേരുക്താനി - ക. . 90 തേഷാം ന ച ലക്ഷയിത്വാ - ക. . 91 ശുനാമസ്മിൻ - ക. 92 ദേവി - ഘ. . 93.. മനപഗം - ക, . 94 ശുഭേ... -ക. .

തൃണബിന്ദുസുതശ്ചാസൗ കൃത്യയാ ഹതമാത്രയാ .
ശക്രേണ ജീവിതസ്തൂർണം95 പിതരം സമുപാഗമത് ..97. .
സനത്കുമാര ഉവാച
ഏവം താം സ നിഹത്യേന്ദ്രഃ ശ്വസഖാ ശക്തിനന്ദന .
മൃണാലവിസപദ്മാനി ഋഷീണാമഹരത്പുനഃ . .98. .
തതസ്തേ സമ്യഗുത്തീർണാ അപശ്യന്തോ രുഷാന്വിതാഃ .
ചക്രിരേ ശപഥാൻ വിപ്രാഃ പരസ്പരമനുവ്രതാഃ . .99..
തതസ്തേ സർവ ഏവൈത്യ96 ശ്വസഖം മുനിസത്തമാഃ97 .
അബ്രുവൻ ത്വയി ശംകാ നോ98 ബ്രൂഹി യേന വിമുച്യസേ99 . . 8.119.100 . .
ശ്വസഖ ഉവാച
യോ വോ100 ഹരതി മൂലാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച .
സ സുഖീ മിഷ്ടമശ്നാതു101 സസുഹൃത് സപരിഗ്രഹഃ . .1 01 ..

സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ ഋഷയോ വ്യാസ ഊചുഃ സർവേ പുരന്ദരമ് .
ത്വയാ ഗൃഹീതം ദ്രവ്യം നസ്തത് പ്രയച്ഛസ്വ102 നഃ പുനഃ .. 102 ..
തേഷാം സ ഭഗവാൻ വ്യാസ മൂലാനി ച ഫലാനി ച .
സർവാണ്യേവാദദത് പ്രീത ഇദം ചോവാച താന്യൃഷീൻ .. 103 ..
ഇന്ദ്ര ഉവാച
ഇയം കൃത്യാ ഹതാ വിപ്രാ യുഷ്മദർഥേ പുരാ കൃതാ .
മയാ ഹിതാർഥം യുഷ്മാകം ത്രിദണ്ഡേന തപോധനാഃ .
ക്രുദ്ധേന രാജ്ഞാ യുഷ്മാകം കൃതൈഷാ തൃണബിന്ദുനാ . . 1 04. .
സനത്കുമാര ഉവാച
താമാഗമ്യ103 തതോ104 ദേവാ ഋഷയശ്ച തപോധനാഃ .
വിഷ്ണും തം സ്നപയാഞ്ചക്രുസ്തീർഥേ ഋഷിഗണാർച്ചിതേ105 .. 1 05. .

95 ശക്രേണോജ്ജീവിത (?) . 96 ഏവേത്യ - ക . 97 ഋഷിസത്തമാഃ - ക. . 98 നൗ - ഖ . 99 വിമുച്യതേ - ഖ. . 100 വാ - ക. . 101 മൃഷ്ടമശ്നാതു - ക. ഖ. . 102 ന്നോ പ്രയച്ഛശ്വ ഹി - ക. ഖ. . 103 തമാഗമ്യ - ക. ഖ. . 104 തദാ - ക. . 105 ഋഷിഗണാന്വിതേ - ക. .

തതസ്തേ ഹിമവച്ഛൈലം സമാഗമ്യ മുദാന്വിതാഃ .
അയാജയയൻ106 തദാ വിഷ്ണുമശ്വമേധേന സുവ്രതാഃ .
തസ്മിൻ യജതി ദേവേശസ്ത്ര്യമ്ബകഃ107 സഗണേശ്വരഃ .
യജ്ഞം പ്രതി മുദാ യുക്ത ആജഗാമ വിഹായസാ .. 1 07..
വ്യാസ ഉവാച
അഹോ ബത ത്വയേദം മേ കഥിതം ബ്രഹ്മണഃ സുത .
യാതുധാന്യാ ഉപാഖ്യാനം പരം ഗുഹ്യം സുദുർവിദമ് ..1 08..
ഇദം108 ഹി ഗുഹ്യം പരമം മഹാർഥവത്109 സദാ യശസ്യം പരമം ച പാവനമ് .
ത്വയാ110 മഹായോഗ യഥാവദീരിതം പുരാമൃതം പൂർണശശിപ്രഭം യഥാ . . 10 9..
ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ വാമനതീർഥയാത്രായാം യാതുധാന്യുപാഖ്യാനേ ഊനവിംശോത്തര-ശതതമോധ്യായഃ111 //119

120

വ്യാസ ഉവാച

അതഃ പരം സ ഭഗവാൻ യഥാഗാത്പരമേശ്വരഃ .
യജ്ഞേന യജമാനം തം സമീക്ഷ്യ1 കഥയസ്വ നഃ .. 1 ..

സനത്കുമാര ഉവാച

സ തു ശൂലധരോ ദേവോ ഭഗവാൻ ഗോവൃഷധ്വജഃ .
കൃഷ്ണാഷ്ടമ്യാമുവാചേദം ദേവീം ഹിമവതഃ സുതാമ് ..2. .
ദേവ്യദ്യ സുഭഗേ ലോകേ കൃഷ്ണപക്ഷാഷ്ടമീ2 ശുഭാ .
രജന്യാമദ്യ യാസ്യാവ ശ്മശാനാന്യഭിവീക്ഷിതുമ് . .3 ..

ദേവ്യുവാച

യഥാ തേ രോചതേ ദേവ തഥാ ഭവതു ലോകപ .
തവേഷ്ടം യന്മഹാദേവ മമാപി ദ്വിഗുണം ഹി തത്3 ..4. .

106 യാജയന്ത - ക., യാജയന്തം - രവ്ര. . 107 ദേവേശേ ത്ര്യമ്ബകഃ - ക. . 108 ഇമം - ക. ഖ. . 109 മഹാർഥം - ക. ഖ. . 110 മയാ - വാ. . 111 ആധ്യായഃ 172 - ഖ. .
1 സംവീക്ഷ്യ - ഘ. . 2 കൃഷ്ണീ പക്ഷാഷ്ടമീ - ഖ. . 3 ഹിതമ് - ക. .

അഥ തസ്മിന്ദിനേ വ്യാസ ഉജ്ജയിന്യാം4 മഹാമുനേ .
ബ്രാഹ്മണസ്യ സുതോ ബാലഃ ശുചിർവിദ്വാന്മമാര ഹ5 . .5. .
തം തേഭിസംസ്കൃത്യ തദാ അലംകൃത്യ യഥാ8 വിധി .
ക്രോശന്തശ്ച രുദന്തശ്ച ശ്മശാനായൈവ നിന്യിരേ . .6 . .
തേ ശ്മശാനം തദാ നീത്വാ7 ബാലം തം രക്തപാദകമ് .
സ്നേഹാദ് ദുഃഖപരീതാശ്ച8 രുരുദുർബഹുധാ ഭൃശമ് . .7. .
തഥാ താൻ രുദതോ വീക്ഷ്യ ക്രദ്ധോ ഗൃധ്രഃ ക്ഷുധാന്വിതഃ .
പ്രാഞ്ജവത് സ തു സംദിശ്യ9 താനുവാച ദ്വി[illegible]സ്തദാ ..8 .
വിപ്രാഃ ശൃണുത മേ വാക്യം മാനുഷാ10 യദ്വദാമി വഃ .
ബുദ്ധിഹീനാഃ സ്ഥ സുവ്യക്തം നിശാമയത മദ്വചഃ11 . .9 . .
മൃത ഏഷ12 ഹി കാലേന കിം ശോചഥ13 യഥാബുധാഃ .
രുദിതോ നൈഷ ജീവേത14 സ്വാർഥം കുരുത വിജ്വരാഃ . .8.120.1 0 . .

സനത്കുമാര ഉവാച

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ തദാ ത്യക്ത്വാ സുതം യയുഃ .
മുഹുർമുഹുർനിരീക്ഷന്ത അഥ താൻ15 ജമ്ബുകോബ്രവീത് . . 11 . .
അഹോ ധിങ് മാനുഷാഃ സർവേ വീക്ഷധ്വം ബുദ്ധിവർജിതാഃ .
നിഃസ്നേഹാശ്ചാ16കൃതജ്ഞാശ്ച ത്യക്ത്വൈനം യാഥ17 വൈ കഥമ് ..1 2. .
ദുഃഖേന ലഭ്യതേ പുത്രസ്തഥാ ചൈവ പ്രസൂയതേ .
ദുഃഖേന ച പുനഃ ക്രൂരാ വർദ്ധതേ18 വ്യാധ്യുപദ്രുതഃ . . 13 ..
വിസ്മൃതാനി ഹി വസ്താനി ചാടൂനി സുബഹൂനി വൈ .
അകരോദ്യാന്യയം ബാല അഹോ നിഃസ്നേഹതാ ഹി വഃ19 . . 14..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ ജമ്ബുകവചഃ ശ്രുത്വാ വ്യാസ സമാഗതാഃ .
പരിവാര്യ രുദന്തശ്ച തസ്ഥുഃ പിതൃവനേ തദാ . . 15 . .

4 ഉജ്ജയന്യാം - ക. . 5. ന്മനോരഹ- (ഹരഃ?) - ക. . 6 തദാ - ക. . 7 ഗത്വാ - ക. ഖ . 8 സ്തേ - ഖ . 9 സംദൃശ്യ - ക., സംവിശ്യ - ഖ, സചിംത്യ - ഘ. . 10 യത്നേന - ഘ. . 11 കിമർഥം രുദ്യതേ ഭൃശം - ഘ. . 12 ഏവ - ക. . 13 ശോചത - ഖ. . 14 ഭവിതാ ന സജീവോയം - ഘ. . 15 അഥൈതാൻ - ഖ., തഥൈതാൻ - ക . 16 ശ്ച - ക. . 17 യാത - ക. ഖ. . 18 വധ്യതേ - ക. . 19 നിഃസ്പൃഹതാമിവ - ക.,.. നി ച - ഖ. .

അഥാഗാന്നിശി ദേവേശഃ കപർദീ പ്രിയയാ സഹ .
ഗണൈഃ സർവൈർവൃതോ ദേവഃ സഹ നന്ദീശ്വരേണ ച ..1 6..
സ താനീശഃ സമഭ്യേത്യ സർവഭൂതസുഖാവഹഃ .
വരദോസ്മീതി താംസ്തത്ര രുദതഃ പ്രത്യുവാച ഹ .. 17..
സനത്കുമാര ഉവാച
തതസ്തേ ദീനയാ വാചാ വാഷ്പപര്യാകുലേക്ഷണാഃ .
ഊചുർജീവഃ സുതോ നോയം ഭവേദ്ദേവാജ്ഞയാ തവ ..18..
തേഷാം സ ഭഗവാംസ്തത്ര ജീവയിത്വാ സുതം ശിശുമ്20 .
ഗണേശത്വം ദദൗ ദിവ്യം വാസം തത്രൈവ ചാക്ഷയമ് ..19..
സനത്കുമാര ഉവാച
ഏവം സ താം നിശാം പ്രാപ്യ21 ശ്മശാനാനി യഥാവിധി .

ഗത്വാ22 ജഗാമ വൈദൂര്യം കൂടം ഹിമവതഃ ശുഭമ് ..8.120.20..
സ ദീപ്തതേജാ വിഭുരവ്യയാത്മാ പിനാകധൃക് പർവതകൂടവാസീ .
ഉവാച താൻ യജ്ഞവരേണ ദീക്ഷിതാൻ വരം വൃണീധ്വം ത്രിദിവൈകസംശ്രയാഃ23 ..21..

ഇതി സ്കന്ദപുരാണേ വിംശോത്തരശതതമോധ്യായഃ

20 ശിശും സുതമ് - ഖ . 21 ശതാനി സംപ്രാപ്യ - ക, സ താനി സംപ്രാപ്യ - (?) . 22 തത്ത്വം - ഖ., തതോ (?) . 23 ത്രിദിവൗകസംശ്രയാഃ - ക. ഖ.,... സംശ്രയാദിതി - ഖ. .

"https://sa.wikisource.org/w/index.php?title=സ്കന്ദപുരാണമ്/ഖണ്ഡഃ_8_(അമ്ബികാഖണ്ഡഃ)/12&oldid=66366"
ഇത്യസ്മാദ് പ്രതിപ്രാപ്തമ്